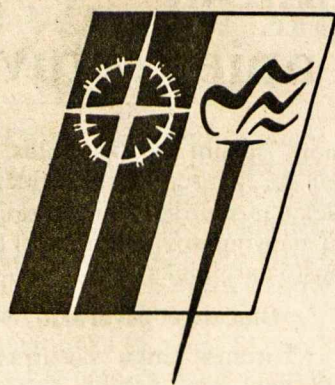

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 29 (2472) 1997 LIEPA-JULY 15

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY

2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA • NUMERIO KAINA — \$1

Tarp dvejų priedangų

Žmonės dažnai paskirstomi į dvi pagrindines grupes: mokančius gyventi ir nemokančius. Pirmieji paprastai nevengia karjerizmo, sugeba išnaudoti pasitaikančias progas; antrieji — principo ir naudos sankirtyje pasirenka principą, nors dėl to ir nukentėti reikėtų.

RYŠIAUSI pavyzdžiai iš abiejų grupių atsiskleidžia didesnių sukrėtimų metu, kai išjudinama šiaip jau pastovesnė kasdienybė ir staiga suskaldoma gabalais. Vieni jų slidūs, kiti šurkštūs, tretį per maži. Tad ant kurio dėti koją, kad išsilaikytum? Grįžtant jau pergalės vėliavą nešantiems sovietams, 1944-tieji Lietuvos gyventojams buvo sunkiausio apsisprendimo laikas. Vieni į Vakarus, kiti į miškus, tretį į komitetus, tarybas, vadybas, komisariatus. Didžioji betgi dauguma dairėsi, laukė, kentėjo, vylėsi ir nusivylė, šnabzdėjosi ir nutilo, nes gyventi reikėjo; duona ir pastogė tapo idealu, kūrėsi šeimos, gimė ir augo vaikai. Lipdėsi sudužę kasdienybės gabalai — vieniems greičiau, kitiems lėčiau arba niekada. Vis gilėjo okupacijos rėžiama vaga. Ir ja nusekė daug gerų žmonių, nes kitos nebuvo. Kitoks gyvenimas plaukštė tik prisiminimuose, sapnuose ir svajonėse. Su vadais ir vadukais, su karjeristais ir kolaborantais į nežinią slinko beždė minia, vis apkapojama, pamažinama, nes ten kažkur reikia vergų, kad tvirtintų imperiją. Taip ilgų metų slinktis maiše žmonės — kūrėsi visai nauja visuomenė, pagal reikalą ir atvira, ir prisidengusi. Ryšiai ir pažintys ėmė reikšti daugiau nei pažiūros. Jei karjeristas sūnus padeda tėvams gyventi, ko gi daugiau, kai visko taip trūksta?

DABAR, po daugelio metų, kai viskas apsisvertė aukštyn kojom, kai reikia ieškoti naujų gyvenimo kelių jau nepriklausomoj laisvoj tėvynėj — tikrai nėra lengva atsisukus pračtin plikomis rankomis žarstyti dar neužgesusius ano gyvenimo žarijas. Užtat laukiama — leidžiama joms išbėsti, atvėsti. O kaip tik šioje vietoje ir kyla klausimas, ar gerai darome laukdami? Pasigirsta balsų, kad iš tikrųjų bijoma kalbėti apie tą netolimają pračtį, kad dangstymasis užima gana svarbią vietą gyvenimo programoje ir kad dėl to pusiau tylomis sutaria beveik visos grupuotės ar partijos. Kol kas tik spauda, tiesios ieškojimo vardan, bando į dienos šviesą šį bei tą išvilkti. O kasdienybės raida vis priskaldo naujų abejonių ir neaiškumų. Dingsta bylos archyvuose, keičiami jų saugotojai, o tuo pačiu metu, visi pečius surėmę, žengia į Europą, į naują pavadinimą, gal ir į naują būklę? Ir kas toliau? G. Konopliovo šūvis sau į galvą pagaliau gal jau turėtų būti bent šoks toks kaskas sustoti, nusiraminti, pasiryžti. Jei kas ne taip daryta, jei skriausta — yra būdų kaltes išpirkti, atsitiesti ir pasukti kitokiu keliu, nebevedančiu į tą absurdišką savanaudiškumą, kuris kaip kalnavorpos graužiką sąžinę ir jauną nepriklausomos valstybės kamieną. Ir suprantama — kas kenkė tautai pračtyje, yra svarbu ir nepamirštama. Bet nemažiau svarbu ir tai, kas kenkia dabar. Besikaltindami dėl pračties, kartais lyg jau nusisukame nuo to, kas dedasi šiandien. Stribai buvo primityvūs bailiai ir patakūnai, lankstėsi valdžiai, kad gautų didesni kambarį. Šiandieniniai "stribai" statosi pilis ir vagia nekaltų žmonių santaupas. Nejauku, kai atsiranda spengianti tyła po klausimo: o kur gi valdžia? Č.S.

KANADOS ĮVYKIAI

Medaliai už nuopelnus

Kanados 130-jo gimtadienio proga 70 kanadiečių buvo pagerbti aukščiausiu valstybės įvertinimu — Order of Canada. Apdovanojimus įteikė generalinis gubernatorius Romeo LeBlanc liepos 4 dieną specialiose iškilmėse. Nusipelnusių buvo parinkti iš įvairių profesijų ir darbo sričių. Įvairiems menams atstovavo 11, mokslas 10, pramonė/verslas 9, švietimui 4, filantropijai 5, teisei/politikai 3, valst. tarnybai 4, soc. tarnybai 3, sveikatos priežiūrai 8. Tačiau šį sykį didžiausia grupė buvo savanoriško darbo savo vietovėse atstovai, kurių buvo net 13. Malonu matyti, kad tarnyba artimui yra taip gražiai įvertinama.

Medicinos specialistų grupė paruošė ir išsiuntinėjo visiems Kanados gydytojams naujas instrukcijas, kaip efektyviau kontroliuoti cholesterolį pacientų kraujyje. Siūloma agresyviau naudoti cholesterolio lygi mažinančius vaistus. (Grupės darbą tarp kitko finansavo ne valstybės gamyklos, bet tik Health Canada). Grupės vadovas dr. George Fodor pabrėžė, kad paskutiniu laiku labai daug naujų duomenų surinkta studijuojant tūkstančius pacientų, ir tie rezultatai turėtų būti tuojau panaudoti, kad sumažintų širdies infark-

tų atvejus bent 30%. Kanadoje nuo širdies ligų kasmet miršta 80,000 žmonių. Naujose instrukcijose nagrinėjamos rūkyto, dietos, gero ir blogo cholesterolio įtakos sveikatai. Pabrėžiama, kad negalima pritaikyti vienos kurios cholesterolio kritiškos ribos visiems žmonėms, bet reikia atsižvelgti į amžių, nutukimo lygį, kraujo spaudimą, šeimos širdies ligų istoriją, alkoholio, rūkalų vartojimą, įtampą darbe bei šeimoje. Gydytojas turėtų tiksliai nustatyti bendrą paciento sveikatos būklę, kad naujos rekomendacijos būtų efektyvios. Rekomenduojama, kad cholesterolis būtų tikrinamas kas penkeri metai vyrams tarp 40 ir 70 metų amžiaus ir moterims tarp 50 ir 70.

Naują JAV ambasadorių Kanadai prezidentas Clinton'as liepos 2 pristatė patvirtinti JAV senato užsienio reikalų komitei. Atlanta, GA, advokatas Gordon Giffin, 47 metų amžiaus, paskutinių prezidentinių rinkimų metu buvo Clinton'o per rinkimo komiteto vadovu Georgija valstijoje. Naujasis ambasadorius net 17 metų gyveno Toronte ir Montrealyje, kai jo tėvas tarnybos reikalais buvo at-

(Nukelta į 8-tą psl.)

GEDULO ir vilties — birželio 14 dieną — buvę Laptevų jūros tremtiniai paminėjo Liaudies buities muziejuje, Rumšiškėse, prie atstatytos žemės — jurtos, kokioje teko gyventi lietuviams. Šios gedulingos datos išvakarėse jurtos stogas vandulį buvo nuplėštas. Buvę tremtiniai nedelsiant viską sutvarkė Ntr. A. Garmutės

PASTABOS IŠ VILNIAUS

Viršūnių posūkiai Varšuvos link

J. P. KEDYS

1997 m. birželio pradžioje seimo pirm. V. Landsbergis išvyko į Varšuvą su gausia palyda ir grįžęs birželio 5 d. pasiūlė seimui įsteigti Lietuvos ir Lenkijos seimų "asamblėją". Lietuvos ir Lenkijos seimai išrenka į šią grupuotę po 20 narių. V. Landsbergis pabrėžė, kad "abiejų valstybių parlamentai ims glaudžiau bendrauti Europos ateities vardan".

Už šį pasiūlymą balsavo 60, 1 prieš ir 8 Lietuvos seimo nariai susilaikė. Prez. A. Brazauskas palaikė šį seimo pirmininko užmojį kišimusi į jo politinį lauką ir ėmė organizuoti Lietuvos-Lenkijos Prezidentūrų konsultacinį komitetą! Davė įsakymą paruošti "Lietuvos avialinijų" lėktuvą, kurin įsodino savo dukterį A. Usonienė, užsienio reikalų ministrę A. Saudargą, seimo užsienio reikalų komiteto pirm. M. Laurinkų, prezidento patarėją užsienio klausimais N. Germaną, Tautinių mažumų departamento direktorių R. Motuzą, užsienio reikalų ministerijos teisės ir tarptautinių sutarčių direktorių D. Jurgelevičių, radijo stoties "Znad Wilii" vadovą Č. Okčisą ir eilę kitų žemesnių pareigūnų, iš viso apie 15 asmenų.

Varšuvoje ši delegacija prisijungė prie dar gausesnės Lenkijos prezidento A. Kwasniewskio delegacijos ir, kaip spauda pranešė, vyko "konfidencialus pokalbis", delegacijų derybos; nutarta įsteigti "konsultacinį" prezidentų komitetą. Tikrai keista, kad šį susitarimą pasirašė ne prezidentai, bet už Lietuvą prezidento patarėjas N. Germanas, o už Lenkiją — Valstybės sekretorius A. Maikowski. Čia pažymėta iš Lietuvos pusės, kad šio vizito tikslas buvo patikslinti jau apie 60 pasirašytų sutarčių tarp Lietuvos ir Lenkijos!!!

Po to — vaišės, delegacijos supažindinimas su Lenkijos sostine, Lietuvos prezidento apsilankymas pas Seinijos lietuvių. Visa ši viešnagė Lenkijoje užtruko tris dienas.

Lietuvos seimo pirmininkas ir taip pat Prezidentas iš šių nepaprastai brangių mokesčių mokėtojams vizitų, matyt, tikisi Lenkijos užtarimo ryšium su ŠAS (NATO) ir Europos sąjungos naryste. Lenkai, žinoma, pažada, bet ką tie pažadai reiškia, ar jie patikimi, neaišku, juoba, kad Lenkija dar nėra šių organizacijų narė.

Estų spauda kritikuoja šią Lietuvos-Lenkijos "asamblėją" kaip Lietuvos atsiskyrimą nuo Baltijos valstybių ir susidėjimą su buvusiais priešais... Ši Lietu-

vos-Lenkijos "asamblėja" tik sustiprins Vilniaus krašto lenkų reikalavimus dėl "tautinių" mokymų, savivaldybinių teisių išplėtimo, finansinių reikalavimų ir visos eilės kitų klausimų.

Lietuvos mokesčių mokėtojais turės daugiau išlaidų. Juk reikės apmokėti metines 20 seimo narių ir prezidento bei jo patarėjų keliones į Varšuvą, Lenkijos svečių priėmimą posėdžiuojant Lietuvoje ir su šia "asamblėja" susijusias kitas išlaidas.

Kai V. Landsbergis ir A. Brazauskas planavo Varšuvoje draugiškumo "asamblėją" ir "prezidentinį-konsultacinį komitetą", "Vilnijos" draugijos pirm. dr. K. Garšva "Lietuvos aide" paskelbė Lenkijos žalos Lietuvai apyskaitą: 1919-1925 m. žuvo ir buvo sužeista per 1000 lietuvių karių, policininkų, partizanų; 1919-1930 m. nužudyta ir nukankinta per 300 civilių žmonių, sumušta ir sužalota 500 Lietuvos piliečių, suimta, kalinta 1300 piliečių; buvo persekiota 485 mokytojai, 50 kunigų, padaryta 250 kratų, vykdytas kultūrinis genocidas uždaranč lietuviškas mokyklas, skaityklas; ištremta 2000 lietuvių, atsiųsta 80,000 kolonistų, kuriems dokumentais patvirtintas nekilnojamas turtas. 1944 m. Lenkijos emigracinei vyriausybei pavaldi "Armija Krajova" sužeidė apie 500 Vietinės rinktinės karių, policininkų ir 400 civilių.

Š. m. birželio pradžioje mirė poetas Eduardas Mieželaitis. Jis dar nepriklausomais laikais apie 1938 m. slapta įstojo į komjaunuolių gretas ir sovietiniais laikais savo eilėraščių ištikimai tarnavo komunizmo tikslams, gavo sovietinės val-

džios premiją. Tačiau mirties proga jam ir giminėms užuojautą buvo pareikšta: rez. A. Brazausko, Lietuvos respublikos vyriausybės, Kultūros ministerijos, Lietuvos seimo, Švietimo mokslo ir kultūros komiteto.

Lankantis Šiauliuose teko sužinoti, kad V. Adamkus yra šiame mieste ne tik prieš trejetą metų užsiregistravęs kaip gyventojas, bet ir kaip vienos bendrovės patarėjas, gaunąs mėnesinį atlyginimą! Jo teisinis gynėjas advokatas Motieka, remdamasis šiais duomenimis, iškrovė jam teisę dalyvauti prezidentiniuose rinkimuose.

"Lietuva atrodo lyg porno-grafijos rojus". Taip rašoma Jungtinių tautų vaikų fondo leidinyje. Seimo narys A. Raskinis, krikščionių demokratų partijos narys, dalyvavo Europos tarybos socialinių reikalų komiteto posėdyje, kuriame Lietuva buvo smarkiai kritikuota dėl to, kad iki šiol nėra vaikų reikalų prižiūrėtojo įstaigos. Tame JT leidinyje nurodoma, kad vaikai 10-12 metų jau dalyvauja pornografinių filmų kūryboje ir 30-50% prostitučių esančios jaunesnės nei 18 m.

Tėvynės s-gos narys ir Seimo Saugumo komiteto narys E. Zingeris reikalauja panaikinti 1941.VI.23 sukilimo minėjimą prieš Raudonąją armiją ir Sovietų S-gą, prasidedant vokiečių-sovietų karui, kai buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė. To nepadarius atsisakysias iš seimo Saugumo k-to. Taisi minėjimas esąs susijęs su žydų naikinimu. Lietuvių tautinės organizacijos prieš šį Zingerio pareiškimą sukėlė protestų bangą.

Lietuvos prezidentas ALGIRDAS BRAZAUSKAS ir Lenkijos prezidentas ALEKSANDER KWASNIEWSKI Varšuvoje prie prezidentūros rūmų

Savaitė Lietuvoje

Valstybės diena

Mindaugo karūnavimo — valstybės dienos (liepos 6) iškilmės Vilniuje prasidėjo liepos 4 d., praneša ELTA. Vilniaus universitete surengtame minėjime kalbėjo Lietuvos prezidentas A. Brazauskas, tarp kitko pasakęs, kad Lietuvos vardo paminėjimo Kvedlinburgo metraščiuose tūkstantmetis bus švenčiamas 2009 metais. Priminė taipgi, kad 2003 metais Lietuva švęs 750-tąsias Mindaugo karūnavimo metines ir ragino toms ypatingoms iškilmėms rengtis, sutvarkant paminklus, parengiant pagrindinius kalbotyros ir istorijos veikalus, baigiant leisti Akademinių lietuvių kalbos žodyną, Lietuvos metriką ir kt.

Po prezidento kalbos universiteto P. Skargos kieme vyko minėjimui priderintas koncertas, kurį atliko Lietuvos simfoninis orkestras, Lietuvos ir Latvijos chorai, Austrijos ir Vokietijos solistai.

Simboliška, kad tą dieną Vilniaus dailės akademijos rūmuose Juozo Lukšos-Daumančio atminimui atidengta memorialinė lenta.

Sekmadienio rytą, birželio 6, šventė pradėta Lietuvos laisvės kovotojų žygiu į Vilnių. Pro Aušros Vartus žengė iš visos Lietuvos suvažiuavę jau žilagalviai pokario meto partizanai. Juos pasveikino seimo pirmininkas V. Landsbergis. Vidurdienį prie prezidentūros iškilmingai pakelta Lietuvos valstybės vėliava. Sveikino prezidentas A. Brazauskas. Iškilmėje dalyvavo ministeris pirmininkas G. Vagnorius, seimo ir vyriausybės nariai. Vakare Vilniaus katedros iškilmėse Mindaugo karūnavimo medaliais pagerbti poetas B. Brazdžionis, knygnešys J. Averka, pogrindinės literatūros platintojas V. Andziulis ir daugelį metų savo sodyboje partizaną slėpusi O. Činčikaitė.

Prekybinė sutartis

ELTOs pranešimu (1997. VII.4), pasirašyta sutartis su Maskvos vyriausybe, pagal kurią per antrąjį šių metų pusmetį Maskva iš Lietuvos nupirks 10000 tonų jautienos, tokį pat kiekį sviesto, nemažai konservų, kitų mėsos gaminių bei sūrių. Birželio 4 d. Lietuvos seimo pirm. V. Landsbergis susitiko su Maskvos vyriausybės ministru V. Morozovu ir jį lydinčiais asmenimis. Kalbėtasi Lietuvos maisto gaminių tiekimo Maskvai klausimais. Svečias pabrėžė, kad seni ryšiai esantys patys vertingiausi. V. Landsbergis priminė, kad Lietuva nuo seno tiekė mėsos ir pieno gaminius Rytų kaimynams. Už prekes bus atsiskaitoma pinigais. Pasikeista nuomonėmis apie abiejų kraštų ekonominių procesų raidą. Ru-

sijoje ūkininkui žemė nuomojama su paveldimumo teise.

Talpyklos iš Kanados

"Lietuvos, ryto" (1997.VI. 20) pranešimu, radioaktyviosios atliekos bus saugomos Kanados bendrovės "Atomic Energy of Canada Ltd." (AECL) talpykloje. Apie tai paskelbė ūkio ministerio patarėjas J. Kazlauskas. Kanadiečiai įrengs daugiau kaip 200 talpyklų. Vokiečiai, ligi šiolei aprūpinę jėgainę talpyklomis, pagal 1993 m. pasirašytą sutartį, dar jų pristatys 40. Jie tiekė labai brangias metalines talpyklas. Tas paskatino skelbti konkursą, kurio iniciatoriumi laikomas Lietuvos gen. garbės konsulas Kanadoje H. Lapas. Iš pradžių pastarasis siūlęs Kanados "Ontario Hydro", bet pasirodė, kad šios įmonės kainos aukštesnės už vokiečių. Tada konsulas aktyviai rėmė AECL, siuntinėjo laiškus Lietuvos vyriausybės nariams. Baigus pasinaudoti vokiečių patarnavimais, kanadietišku talpyklų reikės jau 2001-ųjų metų rudenį. V. Ševaldinas, Ignalinos atominės elektrinės vadovas, betgi teigė, kad dar nežina, kas bus talpyklų tiekėjas, ir elektrinė rengiasi pasirašyti sutartį su vokiečiais dėl naujo tipo 40 talpyklų.

Privatizavimai

Lietuvos Europos reikalų ministerijoje liepos 4 d. įvyko spaudos konferencija "Lietuvos telekomo" privatizavimo rezultatams, aptarti. Viešo konkurso ryšių įmonėms privatizuoti komisija išnagrinėjo 7 techninius ir finansinius pasiūlymus, gautus iki paskutinės pasiūlymų pateikimo dienos — birželio 25. Komisija pasisakė už "Union Bank of Switzerland"; antroje vietoje liko vokiečių pasiūlymas. Suderinus sutartį su konkurso laimėtoju, ji turėtų būti pasirašyta liepos mėn. Spaudos konferencijoje dalyvavo Europos reikalų ministrė Laima Andrikenė, Privatizavimo k-jos pirm. Eduardas Vilkas ir Privatizavimo departamento direktorius Vytenis Junevičius.

Ministerė pranešė, kad "The Financial Times" paskelbtas tarptautinis "Lietuvos" viešbučio privatizavimo konkursas. Pradedama jau ir AM "Mažeikių nafta" ir AB "Lietuvos kuras" privatizavimo procedūra. Apie tai pranešė Europos reikalų ministerijos atstovas spaudai Linas Damanskis.

Bendravimo keliu

Lietuvos konsulato pranešimu (1997.VII.4), Vilniuje liepos 2 d. pirmą kartą susirinko Lietuvos ir Lenkijos seimų nariai, po 20 atstovų iš kiekvienos valstybės, į bendrą susirinkimą (asamblėją). Sesijoje priimtas

(Nukelta į 3-čią psl.)

Šiame numeryje

Tarp dvejų priedangų

Pračties ir dabarties kėnkėjai nedaug ku skiriasi

Viršūnių posūkiai Varšuvos link

Estų spauda kritikuoja Lietuvos ir Lenkijos suartėjimą

Vyskupo byla sovietiniame archyve

Visas arkivyskupo T. Matulionio gyvenimas — kova už tikėjimą

Bolševikinio paveldėjimo šaknys

Seimas stengiasi paversti Lietuvą teisine valstybe

Kultūrinė ir politinė kelionė

Valstybės reikalas — siekti teisingumo, ne partinės naudos

Baltosios lituanistų dėmės

Pasipriešinimo ir prisitaikymo klausimus sprendžiant

Per muziką į Dievą

Didžiausią džiaugsmą teikė darbas su vaikais

Vengiama tautinio auklėjimo

Kovoje už komunizmo idėjas niekina Lietuvos nepriklausomybę

Kunigas tarp vagių

Įdomūs ir vertingi kun. J. Zdebskio užrašai

2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada.
Tel. 905 275-4672. FAX 905 275-6755.

Canada Post Registration nr. 509 Sales Product Agreement nr. 1001760
LEIDĖJAS: Kanados lietuvių katalikų kultūros draugija "Žiburiai".
REDAGUOJA: kun. dr. Pr. Gaida, Vyt. Kastytis, R. Sakalaitė-Jonaitienė,
Č. Senkevičius, G. Gaiztūnienė. Metinė prenumerata – \$40, pusmetinė – \$20,
rėmėjo – \$50, garbės – \$60. Oro paštu į užjūrus – \$115. Amerikoje – JAV dol.
Pavieniai nr. – 1 doleris. Adresų keitimo reikalaujant kreiptis į "TŽ" administraciją.
Skelbimai ruošiamam nr. priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį
redakcija neatsako. Rankraščiai taisomi redakcijos nuožiūra. Bendra-
darbių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.
Tėviškės žiburiai (The Lights of Homeland, USPS 740-550)
is published weekly, except 1st and 2nd week in August and 4th week in
December by Lithuanian Canadian R.C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc.,
2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3. Phone: 905 275-4672.
U.S. office of publication, Lewiston, NY 14092. Membership fee: regular
\$40.00, supporter \$50.00, honorary \$60.00 per year. PERIODICALS
Postage paid at Lewiston, NY. US POSTMASTER: send address changes to:
"Tėviškės žiburiai", P.O. Box 1195 Lewiston, NY 14092. CANADA
POST: send address changes to 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario
L5C 1T3. Printed in Canada. ISSN 0040-4063.

Praeities kovų metinės

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrija bei Laisvės kovos sąjūdis 1997 m. gegužės pabaigoje minėjo Lietuvos pasi-
priešinimo kovų 53-ąsias metines.

Mirtinose grumtynėse ir la-
geriuose išlikę gyvi partizanai
susirinko Arkikatedros aikštėje,
Vilniuje, ir rikiavosi po savo vė-
liavomis. Renginį prasižėdė
šv. Mišiomis arkikatedroje. Jas
aukėjo ir prasmingą pamokslą
pasakė monsignoras, buvęs poli-
tinis kalinys Kazimieras Vasi-
liauskas.

Vidurdienį Gedimino pros-
pektu iškilminga eiseną pajudė-
jo Lukiškių aikštės link. Čia,
prie paminklinio akmens neži-
nomam partizanui įvyko iškil-
mingas minėjimas. Kalbėjo Sei-
mo pirmininkas prof. V. Lands-
bergis, vyriausybės nariai. Parti-
zanų artimieji buvo apdovanoti.

Po pietų renginio dalyviai vaka-
rojo Valakampiuose prie Trem-
tinių namų. Degė laužai, skam-
bėjo patriotinės dainos, buvo
pagarbtas partizanų pasiaukoji-
mas Tėvynei.

Baigta protesto akcija "KGB
archyvus – į švarias rankas",
trukusi trejus su puse metų.
Išvargę, senų politinių kalin-
ių ir tremtinių pasiekę užsi-
brėžti tikslą: teismai bus iškel-
dinti, ir liūdnio atminimo pasta-
tas virs komunistinio genocido
paminklu – muziejumi. Nors šia-
me – užbaigiamajame renginyje
dalyvavo daug mažiau žmonių
nei pirmajame, skirtame parti-
zanų kovų atminimui, tačiau
teisingumo pergalė parodo, jog
Lietuvioje pagaliau pradeda iš-
galtėti pilietinė tvarka ir kloja-
mi tikrieji teisinės valstybės pa-
matai.

A. Garmutė

Iškilminga Lietuvos tremtinių ir politikinių eiseną Gedimino
prospektu Vilniuje KGB rūmų link, užbaigus trejų su puse metų
budėjimo akciją 1997 m.
Nuotr. A. Garmutės

Vyskupo byla sovietiniame archyve

**Tarp daugelio sovietinio Saugumo persekiotų lietuvių bylų yra ir arkivyskupo
TEOFILIAUS MATULIONIO byla, kurioje surašyti kaltinimai nekaltam žmogui, savo
gyvenimą paskyrusiam kovai už krikščioniškojo tikėjimo išsaugojimą lietuvių tautoje.
Toje byloje išryškėja ir ilga Vėlionies kankinystė**

**ALGIMANTAS ŽILINSKAS,
Kaišiadorvys**

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Sovietiniai kaltinimai

Šioje byloje, be minėtų
dviejų ankstesnių jo teistumo
protokolų išrašų, daugiausia
medžiagos yra apie 1943-1946
metų vyskupo veiklą. Visi jam
pateikti kaltinimai yra politi-
ni, tačiau, kaip aiškėja iš vys-
kupo atsakymų ir paaiškinimų,
tai buvo veiksmai ginantys tikė-
jimą ir Bažnyčią, atliekant savo,
kaip ganytojo pareigą. Jis neslė-
pė ir savo pilietinių pozicijų:
kad sovietų valdžios įvedimą
Lietuvoje 1940 m. laiko okupa-
cija, kad dabartinį (1944-1946
m.) ginkluotą pasipriešinimą iš-
šaukė pati sovietų valdžia, baus-
dama nekaltus žmones, ir t.t.
Tačiau savo priešiškuumą val-
džiai motyvuoja tuo, kad sovie-
tų valdžia varžė Bažnyčios veik-
lą: iš mokyklų pašalino tikybos
dėstyimą, uždraudė religinę
spaudą ir organizacijas, jaunimą
atitraukia nuo Bažnyčios, suimi-
nėja kunigus, juos verčia bend-
radarbiauti su valstybės Saugu-
mu. Konkretiai jam buvo pa-
teikti sekantys "nusikaltimai".

1. 1943-1944 m. jo parašy-
tuose ganytojinuose laiškuose
tikintieji raginami maldai ir ti-
kėjimo išsaugojimui atslenkan-
čios negandos (sovietinės armi-
jos) akivaizdoje. Saugumo tar-
dytojai tai laiko "antitarybine
propaganda ir kurstyimu".

2. Paslėpė ar sunaikino ku-
rijos dokumentus. Ypač Saugu-
mo dominio, kur yra dokumen-
tai apie vyskupijos kunigų pa-
žangas. Šie dokumentai jiems
buvo reikalingi, kad turėtų
šiuos kunigus kompromituojan-
čią medžiagą ir galėtų juos šan-
tažuoti bei verbuoti. Vyskupas
šio klausimo neatskleidžia.

3. Kaip kitų nubaustų vys-
kupų tardymo, taip ir vysk.
T. Matulionis tardomas apie II
Eucharistinį kongresą Lietuvoje
(kuris turėjo įvykti 1944 m. va-
sara) bei jo proga rengtą Po-
piežiui laišką. Šio laiško pro-
jekto turinį Saugumas vertino
kaip pastangą "atplėšti Lietuvą
nuo SSRS". Vyskupas buvo šio
kongreso rengėjų komiteto narys.

4. Nors ir neturėdami konk-
rečių įrodymų, kad vyskupas rū-
pinasis Leningrado (Petrpilio)
katalikų dvasiniais reikalais, ta-
čiau žinodami, kad jis tai darė
vokiečių okupacijos metais, įta-
ria ryšių su Vatikano palaikymu
bei jo užduočių vykdymu Rusi-
joje ir dabar. Nors objektyvių
įkalčių nerado (nes ryšiai su Va-
tikanu buvo nutrūkė), tas fak-
tas, kad jis save laikė Popiežiaus

skirtu vyskupu netikinčiųjų ša-
lims, buvo pakankamas įkaltis jį
laikyti Vatikano, t.y. užsienio, ir
ne bet kokio, o paties "imperia-
lizmo centro" emisaru.

5. Slėpė nuo sovietinio Sau-
gumo kunigus, kuriems grėsė
suečimas: skirdavo į kitas para-
pijas, priimdavo pas save iš kitų
vyskupijų ir pan. Daugiausia tai
būdavo kunigai, teikę materiali-
nę ar sakramentinę pagalbą
partizanams, sovietiniu leksiko-
nu tariant, "susijusiems su na-
cionalistiniu pogrindžiu". Iš tie-
sų tai buvo geriausiai kunigai,
kurie bet kuriomis sąlygomis
vykdė savo kunigiškąją-sielova-
dinę ir artimo meilės pareigą.
Pagalbą nukentėjusiems nuo so-
vietinių bausmių teikė ir pats
vyskupas.

6. Vyskupas organizavo ak-
tyvų pasipriešinimą bedieviška-
jai veiklai. Ganytojinuose lai-
škuose, pamoksluose ir ragini-
muose kunigams pabrėždavo,
kad tėvai privalo savo vaikus
auklėti tikėjimo dvasioje, o jau-
nimas – nestoti į bedieviškas
pionierių ir komjaunimo orga-
nizacijas.

Nesant arkivyskupo-metro-
polito, siekdamas suaktyvinti
Bažnyčios veiklą bei suteikti vi-
sus Lietuvos Katalikų Bažnyčios
hierarchus kovai su bedievybe
1944 m. rugsėjo 5-6 d.d. Uk-
mergėje susaukė slapta Lietu-
vos vyskupų konferenciją. Nors
jis neprisipažino, kad buvo šios
konferencijos iniciatorius, ta-
čiau iš kitų dvasininkų bylų tai
paaiškėja. Konferencija sprendė
Kauno tarpdiecizinės kunigų
seminarijos veiklos atnaujinimo,
tikybos dėstyimo klausimus,
kapelionų institucijos įvedimą
lietuviškuose daliniuose ir kitus
gyvybinius Bažnyčios reikalus.
Ši ne valdžios, o vyskupų inspi-
ruota konferencija buvo laiko-
ma dideliu nusikaltimu.

Valdžiai spaudžiant, 1946
m. vasario 21 d. Kaune įvyko
dar išlikusių (vysk. V. Borisevi-
čiaus jau buvo suimtas) vyskupų
ir vyskupijų valdytojų konferen-
cija, turėjusi priimti kreipimąsi į
tikintuosius, kuriame būtų ra-
ginami partizanai nutraukti
ginkluotą kovą. Buvo priimtas
labai diplomatiškai aptaktus (ar-
kivyskupo M. Reinio pasiūlytas)
kreipimasis, kuris savo kreipi-
niu "Nežudyk" tik abiem pu-
sėm – ir okupantams, ir su jais
kovojantiems. Nors sovietinė
valdžia šiuo kreipimusi buvo la-
bai nepatenkinta, tačiau vysk.
T. Matulionis, motyvuodamas
tuo, kad ragindamas iš miškų iš-
eiti partizanus ir juos palikda-
mas tik okupantų valiai, negali
imti atsakomybės už jų likimą ir

todėl net šį kreipimąsi savo vys-
kupijos šventovėse skelbti už-
draudė. Tardytoji argumenta-
vo dar ir tuo, kad jo vyskupijos
šventovėse skelbtini tik jo gany-
tojiniai laiškai.

7. Ištikimybė Popiežiui ir
per jį Kristaus jam pavestai pa-
reigai buvo nepajudinamas jo
principas. Vladimiro kalėjime
čekistas bandė išgauti bent 80
lėlių prieš Popiežių, tačiau 81
metų vyskupas pasirinko ištiki-
mybę Popiežiui, o ne grįžimą į
Lietuvą.

8. 1956 m., po ilgų pastangų
grįžęs į Lietuvą, jis perėmė Kai-
šiadorių vyskupijos valdymą ir
savo rankas. Sovietinė valdžia
blokavo šią veiklą, pagaliau iš
Birštono ištrėmė į atkampią Še-
duvos parapiją. Vyskupas iš ten
rūpino savo ganomaisiais.

Birštone be sovietinės val-
džios sutikimo slaptai konsekra-
vosi įpėdinį vyskupą Vincen-
tą Sladkevičių (dabar kardino-
lą). Sovietinė valdžia, neleid-
dama valdyti vyskupijos ir visap-
siškai izoliuodama nuo vyskupi-
jos kunigų, iki pat mirties sten-
gėsi neutralizuoti jo įtaką, tel-
kiančią į kovą prieš bedieviškąjį
komunizmą Lietuvos kunigus ir
vyskopus.

Kova už tikėjimą

Visas arkivyskupo T. Matu-
lionio gyvenimas buvo paskirtas
kovai už tikėjimą. Jo gyvenimo
motto gali būti 1947 m. sausio 3
d. tardymo protokole įrašyti žo-
džiai: "Aš norėjau, kad tikintieji
griežtai laikytųsi tikėjimo". Jie
patvirtinti 10-čia metų kalinimo
ir iki mirties tremties metais.

Yra kankinystė, kai kraujas
praliejamas ir mirštama staiga;
yra kankinystė, kai persekioji-
mais, katorginiu darbu, nuolati-
ne pastanga fiziškai ir morališ-
kai sulaužyti, badu ir išsekimu
kraujas lašas po lašo sunkiamas
iš žmogaus. Ši kankinystė yra
nė kiek nelengvesnė, negu pirmoji.
Jeigu pirmoji reikalauja vien-
kartinio didvyriško apsisprendi-
mo, tai antroji – metų metais
besitęsiančio. Pirmasis kankini-
mo būdas buvo būdingas hite-
rininkams, antrasis, ne mažiau
skausmingas, tik iš kankinamo-
jo dar daugiau reikalaujantis va-
lios jėgų – komunistams.

Krikščioniškąjį tikėjimą ar-
kivyskupas T. Matulionis visur
ir visada gynė kiekvienu žodžiu
ir darbu, visų pirma galvodamas
apie Dievą, o ne apie save. Kad
Dievas jam leido sugrįžti į Tėvy-
nę ir tremtyje mirti gimtojoje
šalyje, nemažina bei nemenkina
jo kankinystės vainiko. Visi tie
katorgoje praleisti metai jo ne
tik nepalaužė, bet dargi sustip-
rino: grįžęs į Lietuvą, vėl viską
darė, ką galėjo Dievui ir Bažny-
čiai. Skaitant arkivyskupo T.
Matulionio tardymų protokolo-
lus, nelieka jokios abejonės:
jeigu jam būtų tekę priimti mir-
tį, jis (kaip ir vysk. V. Borise-
vičius) nesvyruodamas ją būtų
priėmęs. Dabargi jo kankinystė
buvo ištęsta per daugelį metų –
vos ne visą vyskupiskąjį gyveni-
mą – į aukos taurę lašinant savo
gyvenimo kraują lašą po lašo.
Nesvyruodamas sakau, kad ar-
kivyskupas T. Matulionis yra ne
tik tikėjimo išpažinėjas, bet ir
kankinys už Dievą, tikėjimą ir
gyvą tikinčiųjų bendruomenę.

SPAUDOS BALSAI

Rusai ir lenkai apie Lietuvą

Viltis patekti į ŠAS (NATO)

Maskvos dienraštis "Neza-
visimaja Gazeta" š.m. birželio
18 d. laidoje rašo: "Praėjusį pi-
rmadienį JAV senatas pasisakė
už Lietuvos, Latvijos, Estijos,
Rumunijos ir Bulgarijos priėmi-
mą į ŠAS (NATO). Pagal pri-
imtą įstatymo projektą šios pen-
kios šalys atitinka įstojimo į
ŠAS reikalavimus ir turi teisę
gauti amerikiečių pagalbą. Pa-
našų sprendimą praėjusį sekma-
dienį priėmė ir atstovų rūmai,
kurie paragino JAV prezidentą
į ŠAS pretendentų skaičių
įtraukti Lietuvą, Latviją, Estiją
ir Rumuniją. Vienok kol kas
amerikiečių administracija pasi-
sako už pakvietimą į sąjungą
trijų valstybių – Lenkijos, Veng-
rijos ir Čekijos. Šios valstybės
gaus oficialų pakvietimą per bū-
simą viršūnių susitikimą Madri-
de. Tuo pačiu metu JAV valsty-
bės sekretorė Madeleine Alb-
right pareiškė, kad "Vašingto-
nas neketina ribotis tik šių val-
stybių priėmimu, nauji kandida-
tai bus paskelbti artimiausiais
metais".

Rusai apie Klaipėdą

Maskvos dienraštis "Prav-
da" š. m. birželio 4 d. laidoje ra-
šo: "Lietuvos turguose galima
sutikti 'jūrų aristokratus', buvus-
sius galingų tralerių su Klaipė-
dos uosto vardu kapitonus su
šviežių žuvų dėžėmis. Valdi-
niam žuvininkystės laivynui 'Jū-
ra' iškeltos kelios bylos už ne-
leisėtą privatizaciją ir slapta
pardavimą lauzui šešių žvejybos
laivų už juokingai žemą kainą.
Kai kurie tų kapitonų plaukioja
po svetimomis vėliavomis, tūks-
tantiškai buvusio garsaus laivyno
darbininkų liko be darbo, dau-
gelis žvejųja mažuose kooper-
atyvuose. Įtariama, kad prie šių
pokyčių prisidėjo buvusi 'dar-
biečių' vadovybė.

Naujoji valdžia ruošia pre-
kybos laivyno ir uosto įrengimų
privatizaciją, kol jie dar veikia.
Pelninai dirbanti laivų statykla
'Baltija' parduota danams. Tai
prieštarauja pasaulinei prakti-
kai, 50,000 klaipėdiečių šeimų
dėl šios priežasties gali likti be
pragyvenimo šaltinių.

Žvejai ir pakrantės tarnybų
darbininkai lauko šau galvas: ar
tai norinčių sužlugdyti gerą ge-
ografinę padėtį turintį uostą va-
karietiško monopolio samokslas,
siekiantis likviduoti varžovą,
kuris turi plačią klientūrą, ar tai
vietinių 'apsukrių berniukų' už-

mojis išplauti savo kapitalus, ar
gal tai konservatorių valdžios
siekis nuskurdinti tarptautinį ir
jų manymu 'sovietiška' žvejų bei
uosto darbininkų kolektyvą?"

Ginciai dėl pavardžių

Toronto lenkų savaitraštis
"Gazeta" š.m. birželio 20-22 d.
rašo: "Delegacijos, redaguojan-
čios pavardžių rašymo sutarties
tekstą, trečiojo susitikimo metu
praėjusią savaitę Vilniuje pada-
rė reikšmingą pažangą, pranešė
Darius Jurcevičius, Lietuvos
URM teisių skyriaus vedėjas ir
delegacijos pirmininkas. Sekan-
tis derybų ratas žada įvykti rudenį. (...)

Sutartis dėl pavardžių rašy-
mo buvo numatyta 1994 m. len-
kų-lietuvių sutartyje, tačiau ligi
šiol pokalbiai vyko taip sunkiai,
kad šio pavarario susitikime
Alytuje abu premjerai W. Ci-
moszewicz ir G. Vagnorius suti-
ko, kad pagreitinti derybas yra
neįmanoma. Sutartis reikalau-
s nugalėti kai kurias technines
klūtis, ir abi pusės turės įvesti
naujas rašybos taisykles: lenkų
įstaigos gyvenantiems Lenkijoje
lietuviams prirašyti moteriškas
pavardžių galūnes, o lietuvių
įstaigos naudoti lietuviškame
raidynė nesančius diakritinius
ženklus".

Anglų kalbos raidynė jokių
diakritinių ženklų nėra ir tose
valstybėse, kuriose ši kalba yra
valstybinė, nei dokumentuose,
nei spaudoje jie nėra naudojami.
Lietuviškos, lenkiškos, če-
kiškos ir pan. pavardės rašomos
taip, kaip yra jų originaliuose
dokumentuose. Diakritiniai ženklai
yra praleidžiami, retais atve-
jais pavardžių savininkai bando
jas rašyti fonetiškai, pvz. Jonai-
tis – unitas, bet nesėkmingai.
Dėl diakritinių ženklų nebuvimo
Kanadoje niekas neprotes-
tuoja, bet Lietuvoje lenkų veiki-
kėjai šaukia, kad juos bandoma
nutautinti.

I Kanadą atvykusiam vokie-
čiui Abel nepatiko, kad kana-
diečiai jį vadindavo Eibel. Kai
jis ėmė rašyti Eibel, vietiniai jį
vadino Ibel, o po to, kai jis rašė
Ibel, buvo vadinamas Aibel. Po-
nas Abel į Vokietiją negrįžo ir
sutiko su tuo, kad bus vadinamas
Eibel, nors rašys Abel. J. B.

• Aš esu taikos žmogus. Dievas
žino, kaip aš myliu taiką, tačiau ti-
kiuos, jog niekada nepasidarysiu
toks niekšas, kad priespaudą pa-
laikytčiau taika. (L. Kossuth)

A+A

PETRUI DERLIŪNUI mirus,

jo žmoną ONUTĘ nuoširdžiai užjaučiame ir
kartu liūdime –

N. Nevulytė
I. V. Renteliai
N. V. Žukauskai

A+A

JUOZUI PIEČAIČIUI mirus,

nuoširdžią užuojautą reiškiamo žmonai REGINAI,
sūnums, broliui VINCUI, seseriai bei jų šeimoms ir
kartu liūdime –

KLB Toronto apylinkės valdyba

A+A

JUOZUI PIEČAIČIUI mirus,

nuoširdžią užuojautą reiškiamo žmonai REGINAI,
sūnums ir jų šeimoms, broliui, seseriai bei jų šeimoms
ir kartu liūdime –

Augustinas Kudirka, London, Ont.
Marytė Bučinskienė, Kalifornija
Julija, Zigmąs Didžbaliai, London, Ont.
Valentina, Albinas Bartuliai, Brockton, Mass.

KAZYS BARONAS, Vokietija

Kaip kokį įvadą į kriminali-
nį romaną bulvarinis dienraštis
"Bild" (tiražas 2,5 milij.) aprašė
1997 m. liepos 2 d. lietuvių spe-
kuliantų suėmimą Floridoje.
Štai jo turinys: "Keturi vyrai sė-
di viešbučio kambaryje. Jie kal-
basi apie vėlinišką prekybą. Kal-
ba sukasi apie raketas. Pekyba
pavojingai pasaulio ginklais, jų
pasūlymas kaip iš kokio katalo-
go. Du Kolumbijos narkotikų
FBI agentai įsitraukia į šią pre-
kybą. O viskas taip prasidėjo:
du vyrai (28 ir 36 metų) iš Lie-
tuvos pasiūlė pirkti 40 raketų
'Srela' ir 'Iglā'. Jos gali būti pa-
naudotos pašauti lėktuvams ir
malūnsparniams, skrendantiems
net 3 km. aukštyje. Taip pat, jie
turi raketas su atominėmis galu-
tėmis. Jau pirmame pasikalbėjime
pardavėjai pasakė, kad jie
turi gerus ryšius su Lietuvos ka-
riumiene. Antras pasimatymas
– taip pat viešbutyje. Lietuviai
parodė spalvotą katalogą ir ja-
me raketų nuotraukas. Lietuviai
'prašo' 1,3 milijono dol. Preky-
ba vyktų per Kipro salą, tad rei-
kėtų dar pridėti 330.000 dol.
Trumpai, prieš galutinę sutartį
FBI atstovai suėmė lietuvius
Miami viešbutyje."

Kiti laikraščiai

Daug rimčiau į šią ginklų
prekybą reagavo didžioji spau-
da politinių žinių puslapiuose
didelėmis antraštelėmis: "Litauer"
siūlo raketas iš buvusio Rytų
bloko ginklų sandėlio. Pasinau-
dodami Reuterio ir AC žinių
agentūrom iš Miami, dienraš-

Klaidinanti informacija

"International Herald Tri-
bune", spausdinamas Europoje
(taip pat ir Frankfurte), turi iš-
vedęs trumpą skryelį apie svar-
besnius įvykius prieš 100, 75 ir
50 metų. Neužmiršti buvo 1922
m. "Vilna plebsicite". Iš Pary-
žiaus pranešama apie Vilniuje ir
Vilniaus krašte įvykusį balsavi-
mą, kuriuo išsprendžiamas
miesto ir provincijos priklausomumas
Lietuvai ar Lenkijai. Balsavimas
susilaukė plataus dėmesio, nors
pasekmį dienraštis dar neturi. Lenkija
remiasi gen. Želigovskiu, kuris
1920 m., sulaukęs bolševikų in-
vaziją, užėmė Vilnį. Jis atsisa-
kęs pasitraukti, tad Tautų są-
junga nutarė įvykdyti balsavimą.
"Vilna" iki XVIII š. buvęs len-
kiškas miestas. Po Lenkijos pa-
dalavimo užimtas Rusijos ir
įjungtas į Lietuvą.

Šios 1922 m. dienraštyje
gautos klaidingos žinios buvo
paimtos iš lenkiškų Paryžiaus
spaudos. Lenkiją stipriai rėmė
Prancūzija, matydama joje
stiprų pyllimą prieš komunistų
įtaką Vakarų Europoje.

Suvalkų trikampio sūnus
prof. Br. Makuškas savo studi-
joje "Litwini w Polsce 1920-
1939" rašo: balsavime dalyvavo
63%, tuo tarpu ne lenkai (lietu-
viai, gudai, žydai) šiuos rinki-
mus boikotavo. LE XXXIV t.
146 psl. rašoma: principiškai
prieš šiuos rinkimus pasisakė
trys stambios grupės – lietuviai,
gudai ir žydai. Tuo būdu Vil-
niaus seimas tapo tik lenkų sei-
mu. Daugumą šiame seime lai-
mėjo lenkų nacionalistai. Šis
seimas 1922 m. vasario 20 d.
priėmė nutarimą apie Vilniaus
krašto įjungimą į Lenkijos valstybę.

A+A

ANDRIUI TAMOŠAIČIUI mirus,

jo žmoną ADELE, dukteris – RITĄ, DANĄ,
KRISTINĄ, sūnų JONĄ su šeima nuoširdžiai
užjaučiame ir kartu liūdime –

A. S. Petraičiai J. K. Ališauskai
J. Z. Klevinai J. J. Zenkevičiai

A+A

ANDRIUI TAMOŠAIČIUI mirus,

jo žmoną ADELE, dukteris – RITĄ, DANĄ,
KRISTINĄ, sūnų JONĄ su šeima nuoširdžiai
užjaučiame ir kartu liūdime –

A. S. Petraičiai J. K. Ališauskai
J. Z. Klevinai J. J. Zenkevičiai

OVER A CENTURY OF SERVICE

Turner & Porter

LAIDOTUVIŲ NAMAI

TORONTE
ETOBICOKE
ir
MISSISSAUGOJE

Vytauto apygardos partizanų grupė. Viduryje – JONAS KIMŠTAS-DOBILAS ir VINCAS KAULINIS-MIŠKINIS. Trečias iš kairės – VYTAUTAS BALTUŠIS-GIRINIS, žuvęs 1946 spalio 4 d.

Bolševikinio paveldėjimo šaknys

ANTANINA GARMUTĖ

Giliame sovietmetyje, daugiau kaip prieš dešimtį metų viena bičiulė medikė pasikvietė mane aplankyti savo pacientės atnaujintą dvaro centrą, kurį pastaroji paveldėjo testamentu iš savo tėvo – revoliucionieriaus su paties A. Sniečkaus pritirimu. Toji vietovė buvo netoli mano gimtinės, o ir tikrieji dvarelio savininkai, vos suskubę pasitraukti nuo sunaikinimo į užjūrus, dar buvo gražiai prisimenami apylinkėse.

Nuvykome. Tyliai ošę apliesto sodo liepos. Apžiūrėjome išdailintą rūmų vidų. Lubose ir sienose puikavosi tinko freskos, kuriose buvo pavaizduoti Lietuvos kunigaikščiai. O aš tarsi regėjau tų rūmų savininkę – žmonės pasakojo, kaip savo paskutinės dienas ji praleido toli nuo tėvynės, pensionate, kur rado ją, iš vakaro suklupusią maldai...

Aš niekaip negalėjau atsisukti nuo to keisto "revoliucinio paveldėjimo": kas tai per testamentas, kuriuo dalinama svetimma nuosavybė? Vaišingi šeiminkai įtikinėjo, jog "paveldėjimas" buvęs teisingiausias, nes iš visų 12 ar 15-kos savo vaikų revoliucionierius rūmus palikęs vienišiam – neprasigėrusiam...

Rainių miškelyje sovietų nukankintiems tautiečiams atminti bei pagerbti pastatytas paminklas – Kancios koplyčia. Nuotr. R. Puterio

Sąrašas tautiečių, nukankintų sovietmečiu, jų garbei pastatytame paminkle-koplyčioje Rainių miškelyje su lotynišku įrašu: "Jų garbė negali išnykti" Nuotr. R. Puterio

Bolševikinio paveldėjimo šaknys pasirodė besančios gajos ir atgavus Lietuvai nepriklausomybę. Sakyčiau, čia išryškėjo cili dviprasmiškų prieštaravimų. Nusavintų namų gyventojai tuoj pat – ne be pašalinės įtakos (?) – pasiskelbė ne esamais, o būsimais benamiais (įdomi kategorija!). Gerai įsijautę į skriaudžiamųjų vaidmenį, jie organizavo demonstracijas prie seimo ir savivaldybių. Nėgana to: tikruosius savininkus apskelbė kerštautojais, turtooliais, saviuoliautojais, – suprask tais pačiais "liaudies priešais"... Keistieji "benamiai" skambina pavojaus varpais, esą kėsina masi į jų "teisėtai užgyventą turtą" (posakiai iš spaudos). Anot jų, savininkai – pretendentai yra iš "tarybinės" valdžios gavę butus, kuriuos turį atiduoti būsimiems benamiams-nuomininkams. Tie savininkai esą nesugyvenami žmonės, tik ir laukiantys, kada galės vargšus nuomininkus išmesti gatvėn, juos terorizuoti. Nesuprantama, iš kur toks išankstinis nusistatymas, jeigu:

– Nusavintų namų savininkų dauguma yra buvę Sibiro tremtiniai. Okupacijos metais jie neteko ne tik savo turto, sveikatos, bet ir sugrįžę iš tremties buvo tikrieji benamiai. Negalėjo nei prisiregistruoti, nei įsidarbinti, juolab gauti valdiškus butus (juos gavo stribai ir kt. aktyvistai bei eilės).

– Taupydami visą gyvenimą, kai kas iš buvusių tremtinių savo lėšomis pasistatė kooperatinius butus. Tad už ką juos atiduoti nuomininkams?

– Tremtinių vaizdavimas nesugyvenamais ir kitokiais "baisiais" prieštarauja tikrovei. Net Atgimimo pradžioje buvo pabrėžiama, kad tremtiniai ir politikaliniai yra krikščioniškai atlaidūs ir nejaucia keršto savo skriaudėjams. Negi staiga įvyko kažkokia jų metamorfozė, nukreipta prieš niekuo dėtus nuomininkus?

– Nusavintieji daugiabučiai namai buvo statyti nuomininkams. Juk visame pasaulyje egzistuoja namų savininkai ir nuomininkai. Tai kodėl dabar savininkai Lietuvoje turi atgauti tuščius namus, o pakui vargti, ieškodami naujų nuomininkų?

Demokratinėje santvarkoje valstybė tarnauja žmogui, o ne žmogus valstybei. (Pas mus dar vis atvirksčiai: net žlugusių bankų turtas atiduodamas valstybei, o ne indėlininkams). Per istisus septynerius nepriklausomybės atgavimo metus neatstatyta šventa žmogaus teisė į nuosavybę. Tarsi pasityčiojimui – ypač tremtinių tebėra pažeistos teisės ir jie priversti toliau jaustis nusikaltėliais. (Argi, pavyzdžiui, aš esu realiai reabilituota, jeigu negaliu grįžti į nuosavą pastogę, iš kurios buvau ištremta į Sibirą?).

Nepaisant per ketverius metus LDDP vykdyto valstybės žlugdymo, dabartinis Seimas stengiasi paversti Lietuvą teisine valstybe – priėmė nuosavybės sugrąžinimo įstatymą. Tačiau Prezidentas, teigdamas jog vadovaujasi lygiateisiškumo principu, jo nepasirašė. Vargu ar tai derinasi su logika, kai sotas stribas, anot D. Stanciko ("Liet. aidas" 1997.VI.12), "laimingai gyvena užgrobtuose rūmuose, o jo aukos tenkinasi skurdžiaus dalia". Ir neginėtinai teisus V. Landsbergis: "Žmonių skriaudos turi senas šaknis. O jų supriešinimas buvo užprogramuotas". Matyt, todėl "būsimieji benamiai" stato protesto palapines prie seimo. Tik jokio triukšmo nekelia kantrūs ir tylūs savininkai.

Bolševikinis požiūris į nuosavybę silpnina Lietuvos valstybingumą ir yra didelė kliūtis kelyje į Europos struktūras. Piliečiai, keliantys triukšmą dėl namų negrąžinimo, iš tikrųjų iškelia viešumon savo slapta viltis – užrašyti testamentu svetimą turtą savo vaikams ir vaikaičiams... Tokios galimybės jau nebebus. Belieka tikėti, jog komunizmo sužalota dvasia kada nors pasveiks.

Reikalauja pagerbti kankinius

Birželio 16-ąją žilagalviai garbaus amžiaus politiniai kaliniai, tremtiniai, partizanai rinkosi prie Marijampolės apskrities viršininko administracijos pastato (Vytauto 28) pareikšti protesto valdžiai dėl jos neveiklumo sprendžiant buvusios okupantų kankyklos (Vytauto 26) problemą (ten dabar – daugelio pasipiktinimą keliantys salonas ir parduvėtuės).

Šių eilučių autorius A. Lelešius trumpai nušvietė reikalo esmę, pabrėžė susirinkusiųjų pilietiškumą, patriotizmą.

Gausiai susirinkę su plakatais piketo dalyviai (apytikriai – 100) vienas po kito aktyviai išreiškė savo pilietinę poziciją, reikalavo ryžtingai spręsti skaudžią Marijampolės Suvalkijos Tuskulėnų problemą. Visų nuomonė buvo vieninga: buvusioje kankykloje turi būti įrengtas "Tauro" apygardos partizanų muziejus.

Buvę šios kankyklos kaliniai prisiminė kraupius išbandymus, patirtus ten kalint. Vietos televizija padarys nedovanotą klaidą, jeigu nepasikvies šių žmonių į studiją ir neužfiksuoja ateities kartoms jų pasisakymų apie žudynes ir kankinimus. Vietos spaudoje turi atsirasti vietos jų atsiminimams, kuriuos pasirodę užrašyti ir mes – "Tauro" apygardos partizanų muziejaus darbuotojai.

Visus susirinkusius pradžiugo jaunos marijampolietės pasisakymas. Ji jaunosios kartos vardu išreiškė solidarumą su susirinkusiais, karštai pritarė jų reikalavimams, žavėjosi jų pilietine laikysena.

Piketo dalyviai vienbalsiai priėmė sekančio turinio nutarimą, kuris buvo įteiktas Marijampolės apskrities viršininkui:

"Marijampolės apskrities viršininkui. Piliečių piketo dėl buvusios okupantų kankyklos (Vytauto 26), įvykusio 1997 m. birželio 16 d. prie Marijampolės apskrities viršininko administracijos pastato (Vytauto 28) rezoliucija.

Mes, piketo dalyviai, reikalaujame uždrausti šventvagišką prekybą ir komerciją ant patriotų palaikų buvusioje okupantų kankykloje (Vytauto 26), atpirkti pastatą iš savininko ir atiduoti jį "Tauro" apygardos partizanų muziejui.

Piketo dalyvių vardu –
A. Lelešius, 1941 m. tremtinys,
P. Nedzinskas, partizanas,
K. Plieskus, partizanas
1997 m. birželio 16 d."

Buvo taip pat patvirtintas komitetas, kuris rūpinsis šia problema (A. Lelešius, P. Nedzinskas, K. Plieskus). Komiteto nariai buvo pakviesti pas apskrities viršininką, kur, dalyvaujant spaudos atstovams, buvo aptariama ši opi miestui problema. Šių eilučių autorius paragino ryžtingiau, kol apie šį reikalą neprakalbo Europos Sąjungos atstovai, spręsti šią problemą.

Apskrities viršininkas pažadėjo informuoti vyriausybę. Nutarta sukviesti plačiai atstovaujamą pasitarimą birželio 26 d. apskrities viršininko kabinete.

Algimantas Lelešius,
Kazlų Rūda

Kalnelyje prie Tremtinių žeminės – jurtos Lietuvoje berželiai saugo originalų besimeldžiančio žmogaus paminklą su įrašu: "ATEIK IR NUSILENK IR DVASIŠKAI PRISIČELK" Nuotr. A. Garmutės

Savaitė Lietuvoje

(Atkelta iš 1-mo psl.)

statutas ir kiti dokumentai, patvirtintas bendrojo susirinkimo prezidiumas. Suvažiavimą sveikindamas Lietuvos prezidentas A. Brazauskas priminė, kad pirmąją sutartį su Lenkija 1325 m. pasirašė didysis Lietuvos kunigaikštis Gediminas. Palinkėjo sėkmės įveikti visas kliūtis. Tokio bendravimo sumanytojas, Lietuvos seimo pirmininkas V. Landsbergis savo kalboje pabrėžė, kad "Europa statoma ne tik iš Vakarų, bet ir iš Vidurio, iš Baltijos rytinio kranto". Ryžtą plėtoti bendradarbiavimą ir siekti jungties su Europa patvirtino Lenkijos delegacijos pirmininkė O. Krzyzanowska.

Lietuvai atstovavo seimo užsienio reikalų k-to pirm. M. Laurinkus. Dokumentuose skelbiama, kad abi valstybės sugebėjo įveikti praecities nesutarimus. Kita sesija numatoma rugsėjo mėn. Varšuvoje po Lenkijos seimo rinkimų.

Posėdžiai Amsterdame

Lietuvos ministeris pirmininkas Gediminas Vagnorius birželio 27 d. dalyvavo Amsterdame vykusiame Europos s-gos komisijos posėdyje, praneša El-

ta (1997.VI.30). Pasak ministerio pirmininko, Lietuva pasirengusi pradėti derybas dėl narytės Europos sąjungoje. Lemiantys derybose veiksniai turėtų būti kandidačių pasiekimai, ne ES organizaciniai apribojimai, teigia G. Vagnorius. Lietuva neaukiantis privilegijų, o tik nešališko "visų procesų vertinimo".

Ministeris pirmininkas susitikime su Lenkijos ministeriu pirmininku Wl. Cimoszewicz'iumi sutarė steigti Lietuvos ir Lenkijos Tarpvyriausybę tarybą.

Kelių gerinimas

Šiuo metu daugiau kaip 49.1% valstybinės reikšmės kelių sudaro keliai su žvyro danga. Numatoma kelių tinklų plėsti, modernizuoti skirti 414.5 mln. Lt. Šį pavasarį jau pradėti "Via Baltica" greitkelio darbai. Ruošiamasi atnaujinti Vilnius – Kaunas – Klaipėda ir Vilnius – Panevėžys asfaltbetonio dangas. Asfaltuojami kiti keliai. Kelių fondo lėšų 20% skiriama vietiniams keliams, miškų bei valstybinių parkų keliams tiesti ir prižiūrėti. Siemėt bus baigtas statyti tiltas per Nemuną Kauno vakariniame apylinkėje, skelbia Elta (1997.VI.27).

Snk.

Prieš 50 metų prie Vaizganto paveikslą Rokiškyje. "Jaunystė mano šičia prabėgo kaip stirmelė pro kupstus žilvičių".

Susirinko 1997 m. liepos 21 d. abiturientų laida, prieš 50 metų baigusi Rokiškio J. Tumo Vaizganto vidurinę mokyklą. Pirmiausia rinkomės į šventovę prisiminti mirusių. Į mus pažvelgė seniai nematytos skulptūros. Žvilgsnis sustojo ties Marija, laikančia ant kelių Nukryžiuotąjį. Tai visos Lietuvos motinų kančios.

Prisimenu – šventovės rūsyje vykdavo ateitininkų susirinkimai. Kaip gyvas iškyla kapelionas kun. Buliauskas kai ant kruvino grindinio buvo pamesti partizanai, o gležna jaunystė pasimesdama blaškėsi, jis mus drąsino ir teikė vilties.

Susirinkus į mokyklos salę, pirmiausia teko prisiminti praeitį, pedagogus: direktorių J. Janulionį, mokytojus: poetą "lauką bernioką" Alf. Keliuotį, dažnai į mistiką nukrypstantį poliglotą B. Chmelevskį, auklėtojus B. Narbutaitę, E. Ruseckienę ir kt.

Dalis mūsų buvusių moksleivių gali didžiulius skambiais titulaus ir nuveiktais darbais, garsinančiais Lietuvą. Tačiau suvažiavo visi be išdidumo, mieli, nuoširdūs ir paprasti.

Nulenkmė galvas žmonėms, kurie kentėjo už visą tautą – praėjo lagerius, tremtį. Galim džiaugtis, kad mūsų tarpe nebuvo išdavikų, bent mes tokių nežinom.

Julija Klišonytė-Šelmienė

Lakūnas Kazimieras Šulskus (1916-1990)

Gimė jis Švobiškio km., Aluntos valsč., Utenos apskr. pasiturinčių ūkininkų šeimoje. Tėvai valdė 45 ha žemės.

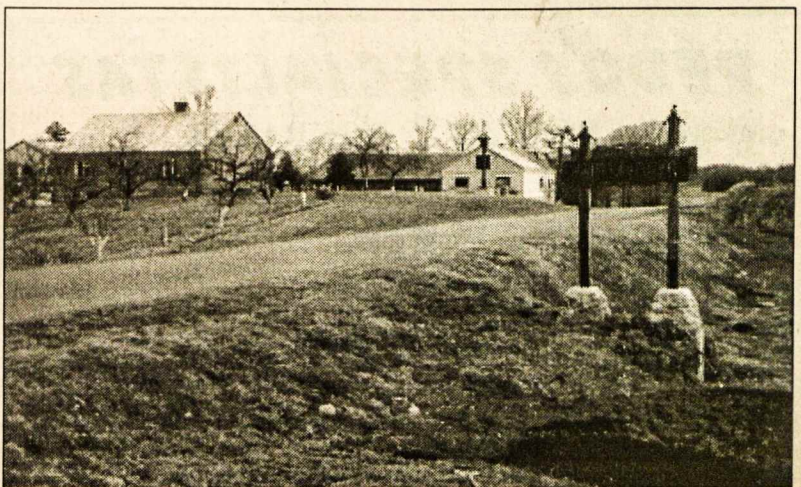
Šeimoje užaugo 6 sūnūs ir dvi dukterys. 1937 m. Kazimieras įstojo į karo aviacijos mokyklą puskarininkų lakūnų skyrių (A. Fredoje). Ją baigė 1940 m. Laisvos Lietuvos metais būti lakūnu – didelė garbė ir žilųjų tėvelių pasididžiavimas. Savo namus jie įsi-vaizdavo amžinai laukiančiu gandrulėdžiu. Tačiau sūnus, lyg parskridęs gandrą, tik vieną kartą apsuko ratą virš išsiilgusios sodybos. Sovietmečiu Lietuvos lakūnas liko dideliu baudžiamu nusikaltėliu – valstybės priešu. Reikėjo slapstytis. Vokiečių okupacijos metais pirkto malūną ant Virvičės upės kranto (Ukmergės raj.). Tačiau neilgai Kazimieras vaikščiojo miltais pabalintais smilkiniais ir džiaugėsi išvežamais miltų maišais. Neilgai Virvičės vandenys suko malūno ratą.

Artėjant sovietų kariuomenei, turėjo pasitraukti. Malūną išgriovė. Tūnojo sunkūs girnapusių akmenys, primindami dar sunkesnę jaunąjo malūnininko dalį.

Slapstėsi įvairiose vietose, gyveno nepriregristuos. Dirbo statliumi, vėliau – vairuotoju Vilniuje, Kaune. 1951 m. persikėlė į Marijampolę ir gavo darbą Kvietiškyje – gyvulininkystės techniku-me. Ten kartu dirbo buhalterė Marija Mickevičiūtė, iš mažens buvusi padangių piemenė. Vis il-gėjosi plieninių sparnų. Pamačiusi lėktuvą bėgdavo basa iš paskos per pūdymus, raženas, pamiršdama kojų skausmą. Turbūt, baltuose debesyuose jautė likimo pažadėtąjį.

Marytė taip pat turėjo skaudžių atsiminimų kraitį. Didžiausios skriaudos – brolių netektis.

Julija Klišonytė-Šelmienė

Sėinijos krašto lietuvių sodyba Pristavonių kaime. Nuotrauka daryta 1997.III.8

LAISVOJE TĖVYNĖJE

GERIAUSI LIETUVOS MIŠKAI

Žemės ir miškų ūkio ministerija surašė valstybinės reikšmės geriausių miškų Lietuvoje. Jie negalės būti privatizuojami, gražinami ar atiduodami kaip kompensacija už turėtą žemę. "Lietuvos ryto" atstovas Feliksas Žemulis, remdamasis šios ministerijos miškų departamento direktoriaus Vynganto Merkio pranešimu šiam dienraščiui, teigia, jog Lietuvoje yra vienas milijonas 976 tūkstančiai hektarų miškų, kurių net 48%, beveik pusė, pripažinti valstybinių privatizuoti neleidžiamu mišku. Į šį sąrašą įtraukti ir jam anksčiau priklausę gamtinių draustinių, valstybinių parkų, kurortų apsauginių zonų, miestų ir parkų, Baltijos jūros apsauginės juostos, mokslo ir mokymo įstaigų miškai, medelynai, net ir tie, kurie iki 1940 m. priklausė valstybei. Daugiausia valstybinio miško turi Marijampolės ir Joniškio rajonai. Utenos rajone tokių miškų tėra 10%, Molėtų rajone jų yra 24%. Varėnos rajone – 39%.

IEŠKO PARTIZANŲ PAVARDŽIŲ

Rokiškio rajono Kamajų balse buvo palaidota daugiau kaip pusantro šimto partizanų, žuvusių 1945-55 m. kovose su okupantais ar vietiniais kolaborantais. Melioruojant tas balas, jų kaulėliai buvo išbarstyti visoje teritorijoje. Palaikyti perlaidoti neįmanoma. Šį pranešimą "Lietuvos aido" pasiskelbė Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Vilniuje atstovė Ona Kriukienė, prašanti atsiliepti tų žuvusių partizanų giminės, kovos draugai. Jai reikia tų partizanų pavardžių, partizanų slapvvardžių jų atminimui įamžinti. Kadangi jų nebuvo galima perlaidoti dėl melioratorių išblaškymo palaikų kaulėlių, jiems buvo statomas paminklas pagal prof. K. Šešelgio ir skulptūrų autoriaus R. Puškoriaus projektą. Paminklo statyba nebuvo užbaigta dėl lėšų trūkumo. Dabar tą paminklą norima užbaigti, bet jam reikia į Kamajų balas įmestų partizanų bei jų vadų pavardžių, slapvvardžių, kilmės vietų, žūties aplinkybių. Užbaigtą paminklą su asfaltuota aikšte saugotų ir globotų Lietuvos valstybė, įtrauktą istorinių paminklų sąvadin.

KOVA SU VARNOM KAPINĖSE

"Lietuvos ryto" atstovė Vilma Kairienė praneša su varnomis prasidėjusias kovas senosiose Panevėžio kapinėse. Dėl varnų didelio triukšmo ir daugelio lizdų laidotuvių dalyviai yra priversti dangstytis į kapines atsinešamais skėčiais. Tačiau visi panevėziečių bandymai varnas išvaikyti iš kapinių šūviais ir ugniagesių vandens čiurkšlėmis buvo nesėkmingi. Tad dabar už kiekvieną sunaikintą varnalizdį Panevėžio savivaldybė moka po penkis litus. Pelninga rekordą pasiekė du darbininkai, per savaitę iš šimtame-

čių medžių iškėlę apie porą šimtų varnalizdžių ir tokiu būdu užsidirbę net tūkstantį litų. Panevėžiečiai pritrūko kantrybės, kai jiems varnos sutrukdė šiose kapinėse palaidotų knygnešių J. Milašiuo, J. Karbauskio-Maišinio, J. ir J. Varevičių, A. Aizino bei kitų žymiųjų panevėziečių prisiminimą ir pagerbtuves. Net ir skėčiais prisidengę iškilmės dalyviai dėl balsingų varnų triukšmo negalėjo girdėti šio renginio kalbėtojų.

MUZIEJUS AR GRIUVĖSIAI?

Tokį klausimą demonstracijoje prie Marijampolės apskrities viršininko Kosto Jankausko įstigos priėmė ir jam su protesto rezoliucija įteikė buvusieji "Tauro" apygardos partizanai. Pasak "Lietuvos ryto" atstovo Algio Vaskevičiaus, buvusius partizanus suerzino prieš penkerius metus savininkams sugrąžintas Vytauto gatvėje esantis namas. Mat jame sovietmečio laikais buvo KGB tvarkomos kalėjimas, kuriame būdavo tardomi ir kankinami partizanai. Tą namą savo muziejui norėjo gauti "Tauro" apygardos partizanai. Tačiau savininkai jį pardavė marijampoliečiui verslininkui Audriui Grybauskui, bendrovės "Perfo" direktoriui, nupirkdami partizanų kančių namo atidariusiam pelningą kompiuterinės įrangos parduotuvę. "Tauro" apygardos partizanai nori, kad Marijampolės apskritis tą namą atpirtų iš verslininko ir atiduotų steigiamam partizanų muziejui. Priešingu atveju jie šį istorinį namą grąžina sunaikinti. Mat rūsiuose ant plytų yra partizanų išlikusių įrašų ir net jų kraujo žymių. Partizanams šis namas ir jo aplinka primena tautžudystei naudotus Tuskulėnus Vilniuje. Pasak organizatoriaus Algimanto Lelešiaus, geriausia vieta "Tauro" apygardos partizanų muziejui yra Suvalkijos Tuskulėnuose Marijampolėje.

KAUNO ROTUŠĖS STOGAS

Puspenkto šimtmečio senumo grakščioji Kauno rotušė sovietmečiu buvo paversta civilinės santuokos rūmais. Dėl lietingo oro, o gal ir dėl nuotakų ašarų ar sovietinės netvarkos pernai prakiuro šio Baltijos gulbės vadinto pastato stogas. Jam atnaujinti Kauno savivaldybė paskyrė 292.000 litų. Tačiau šis istorinio pastato stogas nebuvo perdengtas iki 1997 m. vidurio. BNS žinių agentūros pranešimu, birželio 16 d. buvo iškilmingai paklota nauja čerpė, simbolizuojanti atnaujinimo darbų pradžią. Pranešime teigiama, kad Kauno rotušės stogas iki liepos 25 d. bus baigtas dengti vokiškomis keramikos gaminių firmos "Roben" čerpėmis. Stogo 1.186 kv. metrų plotų uždengti reikės 18.000 čerpių. Jas iš vokiečių "Roben" firmos net su 40% nuolaida nupirko Kauno vadovai. Šia proga prisimena ir kita kauniečių tragedija. Jau prieš keletą metų buvo praneštas Vytauto Didžiojo karo muziejaus frontinės sienos net nuotraukose matomas įskilimas nuo viršaus iki apačios dešinėje pusėje prie išorinių įėjimo laiptų. Netelektu matyti pranešimo, kad šio Kaunui ir Lietuvai svarbaus istorinio pastato siena jau sutvarkyta, o gal ir jai laukiama pagalbos iš Vokietijos? V. Kst.

Įvedu šildymo ir vėsinimo sistemą, atlieku visus taisymo ir skardos darbus
(Esu "Union Gas" atstovas)
Jurgis Jurgutis
Tel 905 383-9026
154 Darlington Dr.
Hamilton, Ontario L9C 2M3

PĖDOS SPECIALISTAS

CHIROPDIST ROBERTAS NEKRAŠAS, M.D., D.C.H.

- KULNO SKAUSMAI
- PĖDOS SKAUSMAI
- PIRŠTŲ DEFORMACIJOS
- NAGŲ DEFORMACIJOS IR GRYBELINIAI SUSIRGIMAI
- ĮAUGĘ NAGAI
- VIETINĖ NEJAUTRA IR CHIRURGINIS GYDYMAS
- SENIORŲ PĖDŲ PRIEŽIŪRA

- VAIKŲ EISENOS NESKLANDUMAI
- PLOKŠČIAPEDYSTĖ IR EISENOS SUTRIKIMAI
- PĖDOS DEFORMACIJŲ TAIŠYMAS ORTOPEDINIAIS INDĖKLAI
- PRIMAME VISUS PLANINIUS DRAUDIMUS
- STERILIUS ĮRANKIAI

PRIMAME LIGONIUS TRIJOSE JUMS PATOGIOSE VIETOSE:

ANCASTER, 352 WILSON ST. E. TEL 648-9176
HAMILTON, 609 UPPER JAMES ST. TEL 388-3541
HAMILTON, 255 MAIN ST. W. TEL 523-7944

Klivlando ateitininkija metinėje šventėje

Nuotr. V. Bacevičiaus

Skaitmenų rašyba

Laikraščio redakcijos susilaukia daug įvairių pastabų iš skaitytojų. Jos mielai išklauso ir svarstomos, išskyrus niekuo nepagrįstus priekaištus ar klaidinančius tvirtinimus. Visi turi teisę nuomone pareikšti, tačiau laikraščio leidyba yra tam tikra veikla, kurią vykdančiam neįmanoma prisitaikyti prie visų skaitytojų norų ar sumanymų. Kiekvienas laikraštis turi vadinamąją savo liniją, savo nuostatus ir turi teisę į savo stilių. Didieji, pvz. *The Toronto Globe and Mail*, net išleidžia savo rašybos vadovus arba "style book".

Laikraščio leidyba tampa dar sudėtingesnė, kai stengiamasi prisitaikyti prie dviejų kultūrų. Lietuviškų laikraščių atveju, reikia suderinti Šiaurės Amerikos ir Lietuvos lietuvių kalbos vartosenas. "TŽ" leidžiant Kanadoje, kur yra dauguma skaitytojų, tenka prisitaikyti ir prie šio krašto.

Ligšiol "TŽ" straipsniuose, kurių autoriai rašo Europoje, buvo palikta europinė skaitme-

nų rašyba, pvz. vartojant kablelius atskirti trupmenoms (0,5 vietoje Šiaurės Amerikoje įprastų taškų 0.5), o taškus vietoje kablelių atskiriant tūkstančius (2.000 vietoje 2,000). Tačiau vietiniai autoriai vartoja vietinės rašybos stilių. Jų skaitytojai prie to yra pripratę. Tokių nuostatų turėtų laikytis Šiaurės Amerikos laikraščiai.

Kita, nors panaši, problema iškyla rašant apie milijonus, milijardus ir bilijonus. Visoje Šiaurės Amerikoje pripažinta, jog tūkstantis milijonų yra bilijonas (one billion). Prancūzų kalboje, lietuvių kalboje Lietuvoje ir, pasak žodyno, "anksčiau" (formerly) Anglijoje – tūkstantis milijonų vadinamas "milijardu", o bilijonas būtų JAV ir Kanados "trillion" arba 1,000,000,000,000. Ilgas ir keblus būtų aiškinimas, kaip ir kodėl. Leidžiant laikraštį Šiaurės Amerikoje, tenka pasilikti prie vietinės vartosenos. Svarbiausia, kad viename leidinyje, viename krašte, viename žemyne būtų laikomasi vienos vartosenos. RSJ

Sukaktuvinėje Kalgario lietuvių gegužinėje 1997 m. birželio 15 d. p.p. Vyšniauskų sodyboje. Dešinėje su juosta – Kęstutis Dubauskas, vadovavęs renginio loterijai
Nuotr. E. Krausienės

Kanados Lietuvių *Foradas*
Lithuanian Canadian *Foundation*
1573 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A6

KL Fondo kapitalas daugiau kaip 2 milijonai dolerių yra neličiamas. Palūkanos skiriamos lietuviškai veiklai Kanadoje ir Lietuvoje.

Per 30 veiklos metų KLF paskyrė 1.3 milijonus dolerių lietuviškai kultūrai menui ir švietimui.

Testamentuose neužmirškite Kanados lietuvių fondo (Lithuanian-Canadian Foundation).

Visos aukos atleidžiamos nuo valstybinių pajamų mokesčių.

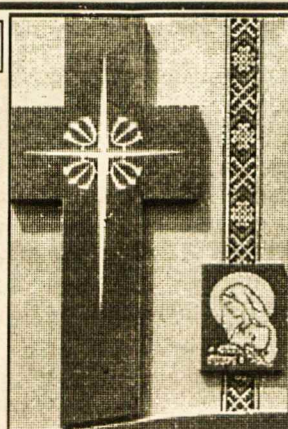
REMKIME KANADOS LIETUVIŲ FONDA!

SMITH MONUMENT CO. LTD.

- (nuo 1919 metų)
- ▲ Gaminame paminklus, bronzines plokštes, atminimo lenteles.
- ▲ Puošiame lietuviškais ornamentais pagal klientų pageidavimus.
- ▲ Patarnaujame lietuviams daugiau kaip 20 metų.
- ▲ Garantuojame aukščiausios kokybės darbą.

Skambinti tel. 416 769-0674

Adresas: 349 Weston Road
(tarp Eglinton ir St. Clair),
Toronto, Ontario M6N 3P7

KESTAS

Sukursiu gražų paminklą pagal jūsų pageidavimus

Dailininkas Kęstutis Keparutis

Tel. FAX 905 540-1705

238 Emerald Street North,
Hamilton, Ontario L8L 5K8

LIETUVIAI PASAULYJE

JA Valstybės

JAV LB Niujorko apygardos narių susirinkimas įvyko gegužės 10 d. mažojoje Kultūros židinio salėje. Metinius pranešimus padarė apygardos valdybos pirm. Laima Šileikytė-Hood, apylinkių pirmininkai: Queens – Ramunė Česnavičienė, Great Neck – Irena Vilgaalienė, Bushwicko – kun. Pranas Giedgaudas, OFM, naujųjų ateivių "Versmės" – dr. Algis Plura, skundėsis, kad yra sunku suburti naujusius ateivius. Bushwicko apylinkės pirm. kun. P. Giedgaudas, OFM, kalbėjo apie tėvų pranciškonų vienuolyną ir "Darbininko" savaitraštį. Galimas dalykas, vienuolyną teks paduoti, o nuostolius nešančių "Darbininką" galvojama leisti, nors iš prenumeratų jis jau negali išsilaikyti. Reikia kitų pajamų. Susirinkime niekas neužsiminė, kad didieji Niujorko lietuvių kolonijai turbūt neapsimoka leisti laikraščio, kai jis negali išsilaikyti iš prenumeratų. Informacijoms juk pakanka ir biuletenio ar radio valandėlių. Niujorko LB apygardos susirinkimui atsilankė ir dr. Oskaras Jusys, Lietuvos ambasadorius prie Jungtinių Tautų. Apygardos valdybos pirmininko rinkimuose buvo pasiūlyti du kandidatai – Kęstutis Bileris ir Kęstutis Miklas. Slaptu balsavimu buvo išrinktas K. Bileris, valdybą pasiūlyti dr. Algį Plūrą, Malviną Klivečienę, Algį Kulpa, Laimą Šileikytę-Hood ir Raimundą Sližį.

Vokietija

Vasario šešioliktosios gimnazijos kuratorijos metinis posėdis įvyko kovo 22 d. Jame dalyvavo aštuoni nariai, įskaitant valdybos pirm. V. J. Damijonaitį, vicepirm. P. Nevulį ir ižd. A. Šmitą. Jie pripažino, kad šiuo metu didžiausia gimnazijos problema yra finansinė, nes aukos visiškai sumažėjo. Mat Vokietijos ir Heseno vyriausybės, negalėdamos subalansuoti biudžetų, labai sumažino finansinę paramą privačioms įstaigoms. Vasario šešioliktosios gimnazijoje labiausiai nukentėję bendrabutis. Kuratoriai praėjusius metus užbaigė su didele 65.000 JAV dolerių skola. Gimnazijai yra naudingas didelio skaičiaus moksleivių įsijungimas iš Lietuvos. Jų dėka užsienio lietuvių moksleiviai greičiau ir geriau išmoksta lietuvių kalbą ir daugiau sužino apie Lietuvą. Atvykėliai iš jos turi progą geriau susipažinti su išeivijos lietuvių istorija ir aplamai Vakarų pasauliu.

VLB tarybos sesija kovo 15 d. įvyko Romuvos pilyje. Joje paaiškėjo, kad VLB šiuo metu turi keturiolika apylinkių su beveik tūkstančių narių. Nutarta dažniau išleisti VLB biuletenį "Informacijos". Šį rudenį norima surengti parodą Lietuvoje apie VLB veiklą Vokietijoje. Ją organizuoja Lietuvos regioninių problemų bei tautinių mažumų departamentas su VLB krašto valdyba. Jon naujai kadencijai buvo išrinkti ir jį sudarė: pirm. A. Lipšys, vicepirm. V. Bartusevičius, ižd. A. Šiugždinis, sekretorė E. Tesnau ir valdybos narys A. Šmitas.

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje, isikūres nuosavuose namuose –

"TALKA" LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6

Tel. 905 544-7125

Darbo valandos: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais – nuo 9 v. ryto iki 5 v.p.p., trečiadieniais – nuo 9 v. ryto iki 1 v.p.p., penktadieniais – nuo 9 v. ryto iki 7 valandos vakaro, šeštadieniais – nuo 9 v. ryto iki 12 v. dienos.

AKTYVAI PER 39 MILIJONUS DOLERIŲ

MOKAME UŽ:	PASKOLAS
kasd. pal. čekių sąsk. iki1.75%	Asmeninės nuo6.25%
santapas2.25%	neklain. turto 1 m.....5.20%
kasd. pal. taupymo sąsk.....1.50%	
INDĖLIAI:	
90 dienų indėlius.....2.25%	
180 dienų indėlius.....2.50%	
1 m. term. indėlius3.00%	
2 m. term. indėlius3.75%	
3 m. term. indėlius4.25%	
4 m. term. indėlius4.75%	
5 m. term. indėlius5.25%	
RRSP ir RRIF (Variable)2.50%	
1 m. ind.3.00%	
2 m. ind.3.75%	
3 m. ind.4.25%	
4 m. ind.4.75%	
5 m. ind.5.25%	

Sekite kasdieninę informaciją apie procentus "Talkoje"

MASTER CARD KREDITO KORTELE INTERAC KORTELE

Nemokami čekių sąskaitų apmokėjimai. Nemokama narių gyvybės drauda pagal santapų dydį iki \$2,000. Be to, narių santapuos apdraustas TALKOS atsargos kapitalu 3 ml. dol. ir Kanados valdžios iki \$60,000 sumos draudimu

Iš gydytojo užrašų

“Oi tai dūmas, tai gardumas...”

Med. dr. LEONARDAS POVILIJUNAS
Vilnius

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

Rūkymo būdas ir rūkymo trukmė labai reikšmingi žalingam nikotino veikimui. Pvz. surūkius cigaretę per 5 minutes, vietoj 10 minučių, pagrindinė dūmų srovė turi 10 kartų daugiau nikotino.

Rūkant trečdalį cigaro gaunama 24 mg nikotino, surūkius antrą trečdalį gaunama 29 mg, o surūkius paskutinį – 46 mg nikotino.

Rūkant cigaretes, nikotino gaunama priklausomai nuo surūkių cigarečių per dieną skaičiaus. Surūkius 20 cigarečių, gaunama 50 mg nikotino. Jei tokią nikotino dozę, kad ir pripratęs rūkiorius gautų iš karto, tai mirtų nuo nusinuodijimo.

Kartu su nikotinu rūkančio organizmą veikia labai nuodingas anglies viendeginis ir labai mažoji (pėdsakinė) koncentracija ciano vandenilio rūgštis. Rūkydamas cigaretes rūkiorius gauna 2-3% anglies viendeginio. Jei jis gautų dvigubai, t. y. 6% anglies viendeginio, tai tas kiekis atitiktų benzino variklio per vamzį į orą išmetamo anglies viendeginio kiekį.

Surūkius 20 cigarečių, rūkioriaus kraujyje atsiranda 5% anglies viendeginio hemoglobino (CO-Hb). Tai reiškia, kad 5% kraujo medžiagos, kuri pristato organizmui deguonį, išjungama iš transporto. Rūkiorius jaučiasi lyg būdamas 2300 m aukščio kalnuose, kur dėl deguonies stokos, sakoma, “retas oras”. Stiprių rūkiorių kraujyje randama net 14% anglies viendeginio-hemoglobino. Tokio rūkioriaus organizmas dar daugiau kenčia dėl deguonies stokos. Jei taip apsunokinta jo apytaka ramybės būklėje dar funkcionuoja, tai kokio nors didesnio fizinio įtempimo metu ji tuojau palūžtu.

Anglies viendeginis dar veikia narkotškai: pasireiškia klausos susilpnėjimai, nuovargiu, netgi iki sąmonės netekimo. Tai labai pavojinga vairuotojams.

Ivairių tabako mišinių rūkymas yra degimas. Gaunamai įvairūs degimo produktai, kurių svarbiausi neįsotinti, gleivines dirginantieji aldehydai. Jie sukelia lėtinis gerklų, kvėpavimo takų bei bronchų gleivinės uždegimus, rūkiorių kosulius, o metalų oksidų pėdsakai sukelia vėžį.

Rūkymas neigiamai veikia širdies apytaką, sukelia plaučių ligas, pakenkia kraujo sistemai, kraujo indams. Patirta, kad kraujagyslių ligoms didelę įtaką daro lipidų kiekis, angliavandenių apykaitos sutrikimai, o ypač rūkymas, kuris veikia ląsteles, įtakodamas arterosklerozės plėtrą, sutrikdo virškinimą, pasireiškia psicho-neurologiniais sutrikimais.

Rūkymas paruošia dirvą plaučių, virškinimo sistemos infekcinėms ligoms, veikia nervų sistemą.

Dar 1792 m. nustatyta, kad rūkymas gali sukelti vad. “rūkorių akumą”.

Pastebėta, kad rūkymas dažnai yra infarkto, rečiau stenokardijos (širdies priepuolio) priežastis. Šiomis ligomis rūkantieji gali susirgti 60 kartų dažniau negu nerūkantieji.

Sergantiems opine liga rūkymas yra blogos prognozės rodiklis, nes gydymas tada būna neveiksmus.

Sportininkams tabakas padidina širdies susitraukimų dažnumą daugiau, negu jų fizinio įtempimo metu, o nurodytų rodiklių normalizacija vyksta lėčiau, negu pas nerūkiančius.

3. Tabako kenksmingumas motinoms

Nesvarbu kokių būdu (rūkymo, kramtymo būdu) patekęs į nėščios moters organizmą nikotinas mažina gimdos kraujo apytaką ir tiesiogiai veikia vaisiaus funkciją.

Tyrimai Indijoje (kur moterys mėgsta kramtyti tabaką) parodė, kad tos nėščios moterys, kurios nėštumo metu kramtė tabaką, dažniau gimdė negyvus vaikus, palyginus su tomis, kurių tabako nevartojo. Jei vaikai gimdavo, tai jie svėrė 500 g mažiau, negu nekramčiusių tabako. Tie bandymai parodė, kad bet kokių kelių į nėščios moters

organizmą patekęs nikotinas per placenta veikia vaisių žalingai.

Rūkymas yra glaudžiai susijęs su kavos bei alkoholio vartojimu. Parūkoma prie kavos puodelio. Tvirtinama, kad kava (5 puodukai per dieną) žmogaus gyvenimą trumpina 2,5 karto. Nuo kavos padažnėja kasos, šlapimo sistemos vėžys, širdies priepuoliai, o svarbiausia kofeinas per placenta patenka į vaisių. Vėliau naujagimis kofeino gauna su motinos pienu.

Rūkant neatsisakoma ir vynu taurelės. Nėštumo metu tas rūkymo, kavos, alkoholio poveikis labai žalingas, nes embriotas arba žūna nėštumo metu, arba gimsta su vadinamais sklaidos trūkumais – silpni, protiškai atsilikę vaikai...

4. Tabako pasekmė – vėžys

Didelė rūkomo, kramtomo ir uostomo tabako žala. Nuo tabako vartojimo būdo išsivysto piktybiniai augliai. Tabako uostymas sukelia nosies gleivinės vėžį. Kai kurie Azijos bei Afrikos šalių gyventojai, kramtantys tradicinius su tabako priemais kramtinius, susserga lėtiniu burnos gleivinės, ryklės uždegimu. Tai pavieniai ar daugybiniai židiniai, kurie susidaro ragėjant odai. Vėliau tose vietose išsivysto vėžys. Juo dažniausiai sergama Indijoje.

Kramtomas tabakas turi tiek pat nikotino, kiek ir rūkomas. Tiriant kramtančių ir rūkančių tabaką, kraujyje rastas vienodas nikotino kiekis. Kramtomas arba “bedūmis” tabakas paliečia koronarinius ir periferinius kraujo indus, sukelia kraujo spaudimo padidėjimą, opinę ligą (kaip jau minėta), nuodijantį veikia vaisių.

Kramtant tabaką padidėja rizika susirgti stemplės, priešinės liaukos (prostatos), šlapimo pūslės, net inkstų vėžiu.

Rūkoriai, gaminantys dažus, gumą, dirbantys chemijos pramonėje, dujų fabrikuose, apdorojantys naftą, spaustuvinkai, avalyninkai nuolat veikia chemikalų, skatinančių šlapimo pūslės auglių atsiradimą, rizikuoja greičiau susirgti šios rūšies vėžiu.

Labiausiai rūkymas kenkia plaučiams, sukeliamas vėžis. Nuo plaučių vėžio mirtingumas juo didesnis, juo ankstesniame amžiuje pradėta rūkyti, ir juo daugiau surūkiyta. Jei per dieną surūkoma 10 cigarečių, tai iš 100.000 žmonių plaučių vėžiu susserga 55; surūkius per dieną 40 cigarečių, plaučių vėžiu susserga 300 žmonių. Taigi surūkiant kasdien 40 cigarečių, rizika susirgti plaučių vėžiu padidėja 43 kartus, palyginus su nerūkiančiu.

Cigaros ar pypkė rūkyti mažiau kenksminga, negu cigaretės, nes cigarų ir pypkių dūmai, jei jie pasiekia gilus kvėpavimo takus, labai juos erzina, todėl giliai įkvėpiami. Cigarečių dūmai giliai įkvėpiami ir pasiekia mažuosius bronchus, netgi plaučių alveoles.

Tiriant mikroskopu stiprių rūkiorių kvėpavimo takus ir bronchų gleivinę, matyti, kad ją dengia mažų vėžio celių židiniai. Juo daugiau surūkiyta cigarečių, juo daugiau tokių židinių. Nerūkiančių gleivinėje jokių židinių nepastebima.

Kasmet vis daugiau žmonių serga plaučių vėžiu. Nuo jo kasmet pasaulyje miršta pusė milijono žmonių. Prileidžiama, kad 2000 metais nuo plaučių vėžio mirs daugiau kaip milijonas, nes bręstantios šalyse irgi didėja mirtingumas, o ankstyva diagnostika ir gydymas nepajėgia jo sumažinti.

Kaip tabako dūmai žmogui, taip bandomiems gyvūnams dirbtiniu būdu tabako dervomis ir tabako kondensatu sukeltas plaučių vėžys, patvirtina, kad plaučių vėžį žmogui sukelia tabako dūmai.

Cigarečių filtrai rūkymo metu pašalina tik dalį nuodingų vėžį sukeliančių medžiagų, o kita gerokai didesnė jų dalis su dūmais įkvėpiama ir plaučius, nuodija organizmą.

Smarkus rūkiorius, metęs rūkyti, po metų ar kitų dar gali susirgti plaučių vėžiu, bet jei jis jau 15 metų nerūkė, jo galimybė susirgti plaučių vėžiu mažai didesnė už nerūkiančio. Taigi, metus rūkyti, po 15 metų plaučių vėžiu susirgti rizika beveik išnyksta.

Dail. M. K. Čiurlionio kūrybos naujausio leidinio-albumo sutiktuvių dalyviai Čikagoje klauso Čiurlionio preliudijų, kurias atliko R. Zubovas. Žemiau – programos dalyviai (iš kairės): A. Truskauskas, A. Kėžėlienė, V. Landsbergis, R. Zubovas, N. Martinaitytė-Nelson

Kultūrinė ir politinė kelionė

Lietuvos seimo pirmininko prof. VYTAUTO LANDSBERGIO išvyka Amerikon su naujausiu M. K. Čiurlionio kūrybos leidiniu ir atviri pareiškimai spaudos konferencijoje Čikagoje apie opiuosius Lietuvos dabarties klausimus

ALDONA ŠMULKŠTIENĖ,
Čikaga

Apsilankęs Lietuvos reikalais Vašingtone, prof. Vytautas Landsbergis, pakviestas JAV LB Kultūros tarybos, 1997. VI. 20 Lietuvos dailės muziejuje, Lemonte, supažindino gausiai susirinkusius svečius su neseniai išleista Čiurlionio monografija-albumu “M. K. Čiurlionis, paveikslai, eskizai, mintys”.

Čiurlionis – ambasadorius

Prof. V. Landsbergis sakė, kad dabar šis reprezentacinis leidinis po ilgų pastangų yra išleistas lietuvių ir anglų kalbomis, o vėliau bus išleistas dar septyniomis kalbomis (vokiečių, rusų, prancūzų, lenkų, italų, ispanų ir japonų). Šis albumas esąs svarbus leidinis, nors ir gerokai pavėlavęs. Jis neš Čiurlionį į daugelio tautų sąmonę, o per Čiurlionį žmonės sužino ir apie Lietuvą. Per visą sovietmetį Čiurlionis buvo pagrindinis Lietuvos ambasadorius!

M. K. Čiurlionio albumo yra du variantai: populiariusis (216 psl.) ir akademinis (280 psl.), kuriame yra ir paveikslų katalogas bei rodyklės.

Įvadą šiam albumui parašė prof. V. Landsbergis. Leidinį parengė Birutė Verkelytė-Federavičienė. Redakcinę komisiją sudarė: Nijolė Adomavičienė, Rasa Andriusytė, Osvaldas Daugelis, Petras Kimbrys, Milda Mildažytė-Kulikauskienė. Dailininkas – Saulius Chlebinskas, redaktorius – Alijušas Grėbliūnas, o leidėjas – Valerijus Koreškovas. Leidykla – “Fodžio”, Italijoje. Išleista 1997 m.

Meninėje dalyje penkias M. K. Čiurlionio preliudijas atliko pianistas Rokas Zubovas. Nijolė Martinaitytė išpuodingai pasiskaitė Čiurlionio žodžius apie jūrą, kuri jį ankstyvoje jaunystėje užbūrė, ir Janinos Degutytės eilėraštį “Čiurlionis – Ka-

rių pasaka”. Pats profesorius paskambino ištrauką iš M. K. Čiurlionio “Jūros”.

Žodį tarė inž. Algirdas Truskauskas, atvežęs Čiurlionio knygas iš Lietuvos ir įdėjęs labai daug pastangų, kad jos galėtų būti išleistos. Prof. V. Landsbergis ir A. Truskauskas pasirašinėjo Čiurlionio knygas įsigiusiems. Po to buvo vaisės.

Politiniai klausimai

Prof. V. Landsbergis birželio 21 ankštų rytą susitiko su konservatorių rėmėjų Čikagos skryiaus nariais, kurių pirmininkas yra archit. Albertas Kerelis. Vakare “Seklyčioje” prof. V. Landsbergis dalyvavo lietuvių visuomenės atstovų ir spaudos darbuotojų konferencijoje, kurią sukvietė ir kuriai vadovavo JAV LB Kultūros tarybos pirm. Alė Kėžėlienė.

Savo kalboje prof. V. Landsbergis nurodė, kad dabar Lietuvoje vyksta svarbus jėgų išmėginimas tarp žmonių išrinktos valdžios, kuri nori vykdyti programą, kad Lietuva būtų teisinė valstybė, ir pasislėpusių struktūrų, kurios visai trukdo. Lietuvoje jaučiamas didelė įtaka vietinės ir tarptautinės nusikaltomų veiklos, esą įsigalėję korupciniai įpročiai vadinamojoje “šešėlinėje valdžioje”. Norime tai pakeisti, kad Lietuva nepasidarytų oligarchine, bananine valstybėje ir nebūtų valdoma tų pasislėpusių struktūrų.

Lietuvos prokuratūra veikė prieš nusikaltėlius – vieną kitą nubaudė, o kur buvo išvagiama milijonais, tylėjo. Buvo milžiniška kontrabanda, nes tik tariamai prekės buvo vežamos per Lietuvą, o iš tikro jos buvo Lietuvoje paliekamos be mokesčių valstybei. Paaškęjo, kad per mutus buvo renkami neteisėti mokesčiai į bendrą kasą, o paskiau pasidalinama. Dabar jau per keletą mėnesių buvo surink-

JAV gyvenantis VYTAUTAS BELECKAS ir akademikas biologas ALFONSAS MERKYS yra kilę iš Puozo kaimo Kupiškio rajone. Jaunystės bičiuliai susitiko po 52-jų metų Lietuvoje! Ntr. H. Paulausko

ta keli šimtai milijonų litų daugiau, nes daug muitininkų buvo atleista.

Ar Lietuva bus teisinė valstybė ir užters kelią neleistinam valdininkų plėšikavimui? Tikimės, kad taip!

Kilo pasipriešinimas, kai keitėm prokuratūrą. Buvo įsakyta peržiūrėti keletą šimtų bylų. Vadovybė generalinėje prokuratūroje buvo pakeista. Prezidento teisė buvo siūlyti prokurorui vietą kandidatui. Dėl to reikėjo keisti įstatymą. Tai truko keletą mėnesių, o nepalanki spauda kaltino, kad konservatoriai paskyrė savo prokurorą. Valstybės reikalas yra siekti teisingumo, o ne partinės naudos.

Tai dalis tos kovos, kuri vyksta Lietuvoje. Turime galimybę išlaikyti demokratine valstybę, bet galime ją ir prarasti, jei tu-rėsimės valstybę su pataikaujančiais teisingumo organais. Prokuratūra turi būti nepriklausoma! Turime apginti policiją ir teisėtvarką nuo tų, kurie nori ją melžti.

Spaudos konferencijoje

Z. Juškevičienė norėjo žinoti, ar Lietuvos mokyklai yra vyriausybės sudaryta tautinio ugdymo programa.

Prof. Landsbergis: vyriausybė rūpinasi sustiprinti mokyklose auklėjimą. Esanti sudaryta programa, kurią vyriausybė patvirtino. Vėl kai kurie laikraščiai kritikuos, kad tai yra priemama iš viršaus, kaip sovietiniais laikais, bet tai bus nesu-pratimas arba noras kenkti.

Prof. V. Landsbergis dalyvavęs 25-sios R. Kalantos susideginimo sukakties minėjime, bet ten nebuvo jaunimo. Profesorius teiravėsi, ar mokiniams apie R. Kalantą nebuvo kalbama? Jam buvo paaiškinta: mėginta kalbėtis su mokyklų direktoriais ir istorijos mokytojais. Tas pokalbis baigėsi triukšmu. Direktoriai ir istorijos mokytojai sakė neleidžia, kad būtų rengiami priverstiniai Vasario 16-tosios minėjimai. Kai kurie mokytojai rengia tokius minėjimus nesigarsindami.

A. Juodvalkis klausė apie Lietuvos ir Lenkijos santykius: “Mums baugu, kad Jūs, kaip Lietuvos seimo pirmininkas, per daug artimai broliaujatės su Lenkija”.

Prof. V. Landsbergis: ryšiai su Lenkija iš tikrųjų yra tokie patys, kaip ir plėtojant santykius su Švedija, Baltijos šalimis, Vokietija. Jei Europa artėja prie Lietuvos, tai gauname daugiau apsaugos, sakė profesorius. Jei turime su būsima ŠAS val-

(Nukelta į 6 psl.)

Kalbos ir literatūros “monstrai”

AURELIJA M. BALAŠAITIENĖ

Iš kur tą baisų žodį pažėmė? Nagi iš 1997 m. birželio 17 d. “Dirvos”, kurioje autorius gan vykusiai nagrinėja pasaulio ir okupantų skriaudas Baltijos tautoms, tačiau jo išsireiškimas “bolševikinis monstras” sukrečia skaitytojus, kurie yra priversti kovoti už gimtosios kalbos grynumą. Savo bibliotekoje turiu net du lietuvių kalbos žodynus, vieną išleistą Lietuvoje, tačiau juose “monstro” neradau. Nejaugi autoriui pristigo lietuviškų žodžių savo mintims išreikšti? Jau geriau būtų panaudoti “pabaisą”, “slibiną” ar net “drakoną”. Jie yra lietuvių kalbos žodynuose. Atrodo, kad Lietuvoje paplitusi manija grūsti svetimžodžius braunasi ir pas mus.

Skaitant Lietuvos spaudą, raibsta akys nuo “kontraktų parafavimo”, “industrijos”, “monetarinio svėro” (kas tai?), “fermų” ir jų “produkcijos”. Neliko nei pramonės, nei ūkių, nei gamybos ar sutarčių, tik kažkokia svetimžodžių mišrainė prišiukslinusi spaudą Lietuvoje ir jau slenkanti į šią Atlanto pusę.

Vienoje “Kauno dienos” laidoje skaitau, kad yra aptariama “sienos koncepcija su Rusija” ir “nacionalinės teisėsaugos pareigūnai planuoja prevencinius įstatymus”, o muitininkai “fiksuoja pinigų įvežimą”. “Publikacijose” apie meną aprašomos dailės kolekcijos (ne rinkiniai) ir jų “ekspozicijos” (ne parodos). Žodis “tauta” arba “tautinis” jau pašalintas iš gyvosios kalbos, todėl tiek muziejai, tiek valstybės saugamos ir kitos įstaigos yra “nacionaliniai”. Pasekmes “prognozuoja”, o organizacijas, įmones, bankus ne pertvarko, ne PERorganizuoja, bet “REorganizuoja”.

O kas yra “efemeriškas sambūris”. Atrodo, kad tas būdvardis taikomas vienai organizacijai, tačiau neįmanoma suprasti, ką tuo norima pasakyti, kaip tą sambūrį apibūdinti.

Kitme sporto apžvalgos straipsnyje, atsiprašu – “publikacijoje”, rašoma, kad viena krešinininkė “rezultatyviai atakavo”. Palangoje jau yra “stendai” su nuotraukomis. Net ir lietuviškų paprastų žodžių prasmė išlieka sužalota, kai pranešama, kad į Klaipėdos uostą buvo atplukdyta “labdara”. Ar ne “labdaros siunta”? Juk labdara yra materialinės paramos vyksmas, kuris, šalia piniginės paramos, įgauna ir siuntos pavidalą.

Ne geriau ir su modernia Lietuvos poezija, kurioje nėra nei rimto, nei ritmo, nei minties, kuri sukeltų estetinius jausmus

ar pažadintų vaizduotę. Štai skaitau “naujos poezijos posmus”:

ar pažadintų vaizduotę. Štai skaitau “naujos poezijos posmus”:

*Aš aplankiau
prieš penkiasdešimt metų
paliktą Tėvynę,
aš aplankiau
prieš penkiasdešimt metų
paliktus namus...*

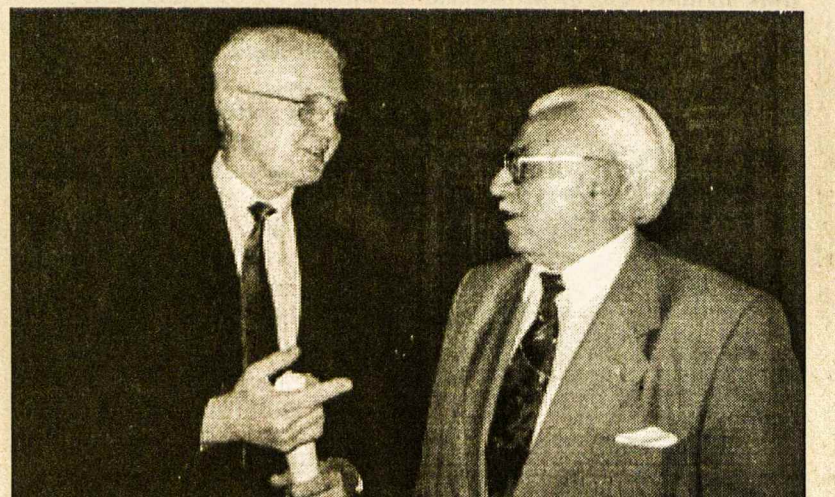
Jei sakiny nebūtų suskaldytas į kelių žodžių atskiras eilutes, tai gal ir neatrodytų kaip “poezija”. Tai tarsi paprasto laiško ištrauka, kurios nieku būdu negalima pavadinti poezija. Praėjusią vasarą būdama Vilniuje apsilankius vienoje knygų parduotuvėje, pradėjau vartyti šių metų poezijos laureato Bložės naujausią poezijos rinkinį. Atvertus, vieną lapą perskaičiau, kaip “juodos kiaušės krinita į kruviną purvą”. Užteko...

Kur dingio pati paprasčiausia to nuostabaus literatūros žanro samprata? Svetima Lietuvos rašto žmonėms yra ir novelės sąvoka. Novelė, kaip aptariama enciklopedijoje ar literatūros teorijoje, yra trumpas vieno įvykio aprašymas su netikėta pabaiga. Novelės klasikų, kaip Guy de Maupassant, Francois Mauriac ar Somerset Maugham, yra ne vien nepaprasto kūrybinio originalumo pavyzdžiai – netikėtomis novelių pabaigomis žavi ir net sukrečia skaitytoja. Skaitant tikras novelės, ne kartą tenka iš nuostabos beveik nukristi nuo kėdės perskaičius sukrečiančią netikėtą, bet logiškai išvestą pabaigą.

Prieš kurį laiką Amerikoje Vytautas Landsbergis, jn., rodė puikų filmą apie a.a. Lozoraičių šeimos gyvenimą, tačiau filmo pradžioje skelbiama, kad jis susideda iš septyniolikos “novečių”. Tai nebuvo jokios novelės, bet gal epizodai, skyriai, daly, veiksmas, scenos...

Savotiškas reiškinys pradedant brautis į lietuvišką sąmonę – žalojimas kalbos, menka literatūros žanrų sąvoka, o blogiausia yra tai, kad avykusieji iš Lietuvos jau pradeda ir užsienio lietuvių ta prasme “lavinti”. Redaktoriai “taiso” patyrusių žurnalistų mintis ir išsireiškimus, kartais pakeičia net ištisą tekstą.

Kaip apsaugoti mūsų seną, gražią kalbą nuo “monstrų” ir originalius, taisyklingai lietuviškai parašytus tekstus apginti nuo sauvališko “taisymo”? Reikia tikėtis, kad pasigirs ir skaitytojų protesto balsai bei stipri reakcija, reikalaujant, kad būtų laikomasi grynos kalbos, o žurnalistų originalus stilius privalo išlikti nesužalotas. Bus tragiška, kai nusivylę ir užsigavę žurnalistai pasitrauks iš spaudos darbo. Aišku, tada patys redaktoriai ją užpildys....

Iš Niujorko atvykęs tenykštis visuomenės veikėjas KESTUTIS MIKLAS (dešinėje) kalbasi su LB ir sporto darbuotoju Čikagoje RIMANTU DIRVONIU. K. Miklas buvo atsilankęs Šaulių organizacijos suvažiavime Čikagoje

“Valstiečių laikraščio” vyr. redaktorius Jonas Švoba iš Lietuvos kalba apie šį laikraštį ir apie jo vadovaujamą “Kaimo vaikų fondą” Čikagos lietuviams “Seklyčios” patalpose

A.a. inž. KONSTANTINO ŠAKENIO, žymaus Lietuvos valstybės veikėjo, ministerio, Sibiro tremtinio kapas Vabalinko kapinėse
Nuotr. H. Paulausko

Per muziką į Dievą

Veržlios lietuaitės kelias į muzikos aukštumas ir žmonių širdis

ALDONA GRICIENĖ, Kaunas

Tai pagrindinė Kauno I muzikos mokyklos sakralinio giedojimo mokytojos Janės Kraujalienės veiklos kryptis.

Į muziką ji veržėsi kaip dainas į saulę. Stodama į Panevėžio muzikos mokyklą, nebuvo lietusi pianino. Stojamiesiems egzaminams pasirodė per dvi savaites. Ten mokėsi chorvedybos. Antrame kurse gydytojai plaučiuose rado žaidimą. Muzika ilgam nutilo. Pagijusi išteko. Tėsė mokslą Juozo Gruodžio muzikos mokykloje. Baigusi augino sūnų ir dirbo vaikų darželyje. Sovietams valdant, buvo tokia tvarka: mama jokių būdu negalėjo laikyti vaiko savo grupėje. Jei neateina kuris darželinukas, ir tu nori sūnelį paguldyti toje lovutėje, turi saugotis, kad nepamatytų vedėja...

1969 m. laikraštyje pasirodė skelbimas: į Kauno filharmoniją priimami choro artistai. Meno vadovas ir vyr. dirigentas buvo Petras Bingelis. Janę priėmė. Filharmonija tapo aukštąja mokykla. Su šiuo choru daug koncertuota Kaune, įvairiose Lietuvos vietovėse ir toliau. Atlikta ne vienas stambus kūrinys: W. A. Mozart'o "Requiem", L. v. Beethoven'o "Missa solemnis" ir kt.

Muzikinį J. Kraujalienės išsilavinimą gilino pasirodymai konkursuose, apžiuose, koncertuose. Charakterį grūdino kasdieninis chormeisterės darbas. Dirbti taip, kad dirigentas mostui pakilusios rankos skristų kaip paukščiai, o paskui jas aukštyt veržtųsi dainininkų balsai...

Didžiausią džiaugsmą visada teikė darbas su vaikais ir jaunimu, todėl Kauno mokytojų namų kvietimą vadovauti pianistų būreliui muzikė priėmė mielai. Ypač jaudinantys metai, praleisti su 3-5 metų vaikučiais Kauno mokytojų namų Vaikų estetinio auklėjimo mokykloje. Tuo pačiu metu J. Kraujalienė skaitė paskaitas tema "Vaikų ir tėvų dvasinis bendravimas". (Nuoširdžiai tikime, kad tie, kurie ją klausėsi, šiandien nevalkatauja).

1991-94 m. ši talentinga moteris vadovavo jaunučių chorui. Jame buvo 70 vaikų. Sekmadieniais giedojo per šv. Mišias Kauno arkikatedroje, dalyvavo tradiciniuose kalėdiniuose koncertuose.

Muzikiniame gyvenime viskas buvo gražu: dvasingi veidai, dėmesingos akys, vaikai, panašūs į cherubinus... O asmeniame? Dvylikaisiais santuokos metais automobilio nelaimėje žuvo vyras. Kaip tai pakelti jautriai, trapiai materialiai? Kur rasti jėgų? Tikrai maldoje. Krūpičiama nuo kiekvieno aštresnio garso, augino sūnų. Jis – viltis ir paguoda.

Atėjo šaukimo į armiją metas. Sūnus pakliuvo į Černobilį. Grįžo išblyškęs, menktis, išgąsdintas (apie tai, kas Černobilyje patirta, negalėjo pasakoti net motinai – viršininkų buvo uždrausta).

Netrukus a.a. tėtis sūnų pasiūkė pas save. "Kristau, ar ne per sunkų kryžių uždėjai ant mano pečių?" – "Tau tik atrodė, moterie, kad esi silpna. Išauk audeklą už visus tris". Ir Janė audžia. Nuo 1990 m. – Kauno dešimtmetėje muzikos mokykloje. 1994 m. rugsėjo mėn. įsteigiamas sakralinio giedojimo mokinių choras.

Ir kur tik jų negiedota... Šv. Gertrūdos šventovės atšventinimo iškilmės, per Kalėdas saviems mokytojams, Piemenėlių Mišiose, Kašiadorių katedroje dalyvaujantys vyskupai J. Matulaičiui, Survilaišiui šventovėje, Lenkijoje (koncertinėje – pažintinėje kelionėje), Krakėse per Sekmines, Kretingoje grigališko choralo šventėje... Kiek širdžių virpėjo klausantis sakralinių giedojimų!

Janės Kraujalienės parengti metodiniai darbai apie dvasinės muzikos svarbą žmogaus gyvenime ir apie dvasinės muzikos padėtį mokyklose buvo aptarti Kauno mokytojų švietimo ir kultūros centre muzikos mokytojų sambūryje "Lyra". Ten pat esančiame "Verdenės" klube 1997 m. gegužės pradžioje įvyko koncertas mamoms ir močiutėms. Kuklioje scenoje, Dievo Motinos paveikslui švytint, išsikišo mokiniai. Ant mergaičių galvų – pienuių vainikai. Tikra Lietuvos pieva! Skambėjo kanklės, aidėjo giesmės. "Ausk Marjajai rožių giją" ir "Danguos karalienė", panaudojusi prancūzų liaudies melodijas, mokytoja pritaikė trims balsams. Daugiausia katūčių susilaukė B. Brazdžionio "O Kristau, o laimės šaltini, / gyvenk mūs šeimai, / jį pašvesk" (muzika K. Kavecko).

Kartu su J. Kraujalienės mokiniais į sakralinės muzikos koncertus eina jų tėvai ir seneliai. Nenuostabu, kad ši moteris buvo iškelta kandidatė į savivaldybės tarybos narius. Šalia kuklios nuotraukos buvo išspausdintas jos šūkis: "Ką atiduoti kitiems, tas tau priklauso amžinai".

● FAKTAS, kad tremtis daugelį nubloškia į nevaisingumą. Bet taip atsitinka beveik vien su mažai gabiais, kurie tik tirštos tautinės atmosferos dėka šlaip taip galėjo išsivystyti. Jei tokie, patekę svetur, ten nutyla, tai niekam iš to nuostolių nėra.
J. ERETAS

Muzikė JANĖ KRAUJALIENĖ su savo giesmininkais koncerto metu Kaune

Nuotr. A. Kairio

Vengiama tautinio auklėjimo

Dr. Doc. VIKTORAS BAŠKYS, Šiauliai

"Respublikos" 1997.IV.24 laidoje pasirodė straipsnis "Tautinis auklėjimas prievarta". Jame rašoma, kad Kėdainių raj. Krikščionių demokratų partijos skyriaus pirmininkė J. Grincevičienė kartu su H. Juškumi ir K. Pavilioniu norėjo patikrinti tautinį auklėjimą Kėdainių rajono mokyklose. Vidurinių mokyklų mokiniai turėjo atsakyti į anketo klausimus. Daugiau nieko netikrinta. Gautas švietimo skyriaus sutikimas. Tačiau švietimo skyriaus vedėjas H. Vaicekuskas vėliau, sužinojęs anketos klausimus, rajono mokyklų direktoriams parašė įsakymą neįsileisti tikrintojų į mokyklas. Šiems pavyko patikrinti tik Dotnuvos ir Akademijos vidurines mokyklas. Mat vedėjas išsigan-dalo galimo kr. demokratų spaudimo, o Akademijos vidurinės mokyklos direktorius R. Lengvinas tokį tikrinimą vertino kaip politizuotą, ne kvalifikuotą kišimąsi į mokyklos gyvenimą, įstatymų pažeidimą.

Vadinasi, kr. demokratų pastangos gerinti tautinį auklėjimą rajono vidurinėse mokyklose nuėjo niekais. Kaltas "ne kvalifikuotas tikrinimas". Dėl to ir neįsileisti tikrintojai. Tačiau galima padaryti ir tokią išvadą, kad vadovus daugiau išgąsdino pats tikrinimas, negu "ne kvalifikuoti" anketos klausimai. Tai rodytų neatsakingą jų požiūrį į tautinį auklėjimą. Bet turbūt taip nėra. Matyt, nelabai tesu-prantama tautinio auklėjimo reikšmė šiandieninėje Lietuvoje

mokykloje. Tad trumpai apie tai ir pakalbėsime.

Kodėl reikia gerinti tautinį auklėjimą?

Sovietinėje mokykloje nebuvo ir negalėjo būti tautinio auklėjimo, nes jis prieštarautų komunistiniam auklėjimui. Mokytojai, pabandę ugdyti lietuvių tautos patriotus, būtų apšaukti nacionalistais ir su jais būtų atitinkamai susidorota. Sovietinėje mokykloje buvo brukamas sovietinis patriotizmas, organiškai siejamas su ištikimybe komunizmo idealams.

Jei peržiūrėtume sovietų laikais išleistą gausią literatūrą apie politinį-idėjinį, dorovinį, estetinį, darbinį auklėjimą, apie sovietinio patriotizmo ir proletarinio internacionalizmo ugdymą, paskaitytume visas disertacijas, tikrai nesurastume tautinio auklėjimo sąvokos. Mokytojai, baigę aukštąsias mokyklas, nieko nežinojo apie tautinį mokinių auklėjimą. O ir dabar nepriklausomoje Lietuvoje mažai apie jį tekalbama. Nėra mokslinių darbų apie tautinį auklėjimą dabartinėmis sąlygomis. Trūksta šio darbo metodikų. Nėra sistemos gairių. Tautinis auklėjimas paliktas savijčiai. Todėl, valdant sovietams, vykdytas lietuvių nutautinimo procesas dar tebesitęsia.

Šiandien, gildinant tautinio auklėjimo klausimus, tenka remtis nepriklausomos Lietuvos pedagogų-filosofų – S. Šalkausio, A. Maceinos, J. Vabalos-Gudaicio ir kitų darbais, nes naujų darbų kol kas nėra. Tautinis auklėjimas ir dabar turėtų

vykti vadovaujantis jų keltomis idėjomis.

Kontrolės kokybė

Kėdainių rajono švietimo vadovai skundėsi kr. demokratų vykdomos tautinio auklėjimo kontrolės ne kvalifikuotumu. Tad kokia turėtų būti kvalifikuota kontrolė? Į šį klausimą atsakysime, pasiremdami minėtų žymiųjų Lietuvos pedagogų darbais. Tačiau paminėsime tik dalį, mūsų manymu, svarbių kontrolės uždavinių, atsizvelgdami į minėtų vadovų reikalavimus. Tačiau ir tai turėtų parodyti vadovų priekaištų nepagrįstumą.

1. A. Maceina buvo tos nuomonės, kad mokyklos vidus ir išorė turi būti taip sutvarkyti, kad mokiniams net nejučiomis būtų auklėjamas tautiniu pagrindu. Tikrinant pirmiausia ir reikėtų žiūrėti į mokyklos aplinką, į vestibulio, koridorių, klasių apipavidalinimą ir t.t. Tautiniai šūkliai, paveikslai, plakatai ir kita medžiaga vos tik įžengus parodo mokyklos veidą ir turi įtakos mokinių tautinės savimonės formavimuisi.

2. Tautinio auklėjimo darba mokykloje, pasak A. Maceinos, gali dirbti tik tautiškai susipratę, patriotiškai nusiteikę mokytojai. Todėl, tikrinant tautinį auklėjimą, nori ar nenori tenka dirbėti ir į mokytojo ar mokyklos vadovo asmenybę. Juk buvę aktyvūs komunizmo kūrėjai, kovoję už komunizmo idėjų įgyvendinimą ir turėję privilegijų, kurie nepadarė atgailos ir šiandien niekina Lietuvos nepriklausomybę dėl pablogėjusių ekonominių gyvenimo sąlygų, kažin ar gali dirbti tautinio auklėjimo darbą iš širdies. Žinoma, jie gali dirbti tą darbą tik formaliai, viešai neniekindami nepriklausomybės, bet jos neapkęsdami ir patys netikėdami tuo, ką kalba mokiniais. Bet taip auklėjant galima išugdyti tautinį veidmainį, o ne tikrą Lietuvos patriotą.

3. Minėtų Lietuvos pedagogų požiūriu tautinis auklėjimas turi vykti per visų dalykų pamokas. Vadinasi, tikrinant negalima išsiversti be pamokų lankymo. Ypač tokių, kaip lietuvių literatūra, Lietuvos istorija ir kt. Be to, reikia tikrinti mokykloje ir tautinio programos, įvairius metodinius nurodymus ir iš to spręsti, ar mokytojas orientuojamas vykdyti mokinių tautinį-patriotinį auklėjimą, ar teisingai keliama tautinio ugdymo klausimai. Tautiniam auklėjimui didelės reikšmės turi mokykliniai vadovėliai bei įvairi mokomoji medžiaga. Auklėjimui turi didelės reikšmės jų idėjinis turinys ir apipavidalinimas.

4. Tikrinant užklasinį auklėjimą darba, turėtų būti atkreiptas dėmesys į jo tautinį-patriotinį kryptingumą. Ypatin-gai svarbus ekskursijų tautišku-mas, mėlės gimtąjį žemė, jos didvyriams ugdymas. Mokiniai turėtų rinkti medžiagą apie lietuvių tautos didvyrius, apie rajono, seniūnijos partizanų kovas, apie Sibiro tremtinius, o, li-kę gyvi, Sibiro kankinius, politikalius, buvę partizanai galėtų būti dažni mokyklos svečiai. Žuvusių didvyrių kapai turėtų būti mokinių prižiūrimi ir puošiami gėlėmis. Reikia žiūrėti, ar kaupiama ta medžiaga buvusiuose Lenino muziejuose, pionierių kambariuose ir kitur. Ar vedamos lietuvių tautos kovų dėl laisvės kronikos. Ar mokiniai ekskursijų metu yra aplankę paminklus didvyriams ra-

(Nukelta į 7-tą psl.)

Baltosios lituanistų dėmės

Pranešimai konferencijoje, kuriuose buvo keliamas atsparos ir prisitaikymo klausimas sovietinės okupacijos metais Lietuvoje: kas geriau – garbingai išnykti, ar ne visai garbingai išlikti?

ANTANAS MUSTEIKIS, Buffalo

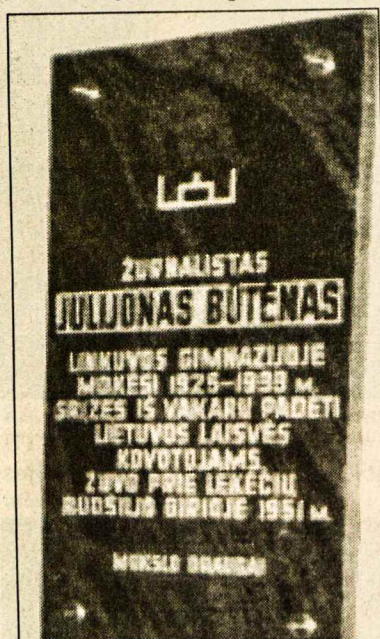
I

Niekad nepamiršiu vienos paskutinės rudens semestro dienos, kai mano studentai amerikiečiai į auditoriją atnešė cemento gabalą ir padėjo ant mano katedros. Ką reikė šis toks prieškalėdinis "pasveikinimas"? Ar tuo "ginklu" studentai man grasino, ar aš juo turėjau gintis nuo jų pačių? Juk toje demokratijoje kartais įvyko pasitaiko...

Atsakymą į tai pateiksiu šios apžvalgos pabaigoje. Jis yra susijęs su 1996 m. išleista Pasaulio lituanistų bendrijos konferencijos paskaitų knyga, kurią aš dabar aptarsiu. Jos pavadinimas: "Priklausomybės metų (1940-1990) lietuvių visuomenės: pasipriešinimas ir/ar prisitaikymas". Ji atspindi šiandieninę lituanistų būklę Lietuvoje.

Knygoje yra išspausdinti dvidešimt trys moksliniai pranešimai, skaityti 1995 m. birželio 27-29 d.d. Vilniuje. Didesnė jų dalis priklauso vietiniams mokslininkams, o mažesnė – jų kolegoms užsienyje. Kadangi veikalas leidėjai sąžiningai laikėsi savotiškos lygiavos – niekur nevartojo mokslinių pranešimų titulu, tikėjosi, kad ir aš galiu jų neminėti.

Pasipriešinimo – prisitaikymo tema yra tokia plati, kad šio

Lietuvos laisvės kovotojo, atsargos karininko, žurnalisto a.a. JULIJONO BUTENO atminimo lenta, atidengta 1997 m. gegužės 25 d. Litu-kuvos vidurinės mokyklos rūmuose. Velionis buvo šią mokyklą baigęs (tada ji vadinosi gimnazija) 1933 m., dirbo "XX Amžiaus" dien-raščio redakcijoje, vokiečių okupa-cijos metais įstojo į lietuvių Vietos rinktinę, kurią vokiečiai likviduo-jant buvo suimtas; išsivadavęs dirbo VLIKo Informacijoje Vakarų Vokietijoje ir 1951 m. grįžo į Lietu-vą padėti partizanams, bet, nė mė-nesiu nepraėjus, 1951 m. gegužės 21 d. žuvo sovietų karių apsuptame bunkeryje prie Lekėčių. J. Vitėnas

pranešimo ar apžvalgos rėmuose negalima visko aprėpti ir visų vaizdus įvertinti, tad aš susitelksiu tik ties, mano nuomone, pačia svarbiausia bei esmine problema. Ji slypi jau pačiame temos pavadinime ir kitų brandžių klausimų vangstyme. Tai teks sieti bei tapatinti su baltosiomis istorijos dėmėmis.

Ir kad nelikčiau šališkas "jūsų" ir "mūsų" sankryžoje (aš prispajūstu esąs, kitiškai pasakius, užjūrio lietuvis), bandysiu išlaikyti pusiausvyrą tarp vietinių ir užsienio lietuvių įnašų, nagrinėdamas abejus.

II

Konferencijos pavadinimo žodis "priklausomybė" pirmu žvilgsniu atrodo šviežiai iškepta, originalumu kvepianti sąvoka. O kai įsigilini į ją, išsigausti klasiškos. Žodyne ji turi keletą prasmų, tik lietuvių kalba neįprasta sovietinio totalitarizmo laikotarpi vadinti "priklausomybės metais". Šiame kontekste priklausyti apskritai reiškia būti kieno nors valdžioje. Tai neįtaria jokių neigiamų įvaizdžių, nes normalioje valstybėje patys žmonės išsirenka valdžią. Bet to jokių būdu negalima palyginti su rusiškai komunistine valdžia, kuri prievarta bei teroru pavertus žmones "tvarko" t. y. išnaudoja.

Nėra abejonės, kad čia pavartota "priklausomybė" turi glaudų ryšį su ilgu dešimtmečių paveldu. Ji atsiduoda sovietine "naujakalbe", kuri žodžių prasmes "praplatina", "pagražina" ("sorealizmas"), "praskiedžia", "pakraipo" ir net verčia aukštyti kojomis.

Kad ir banalu, bet pabandykime konkrečiais tikrovės faktais pagrįsti bene populiariausias ano laiko žodžių samplai-kas "liaudies prieštai" ar "tarybų sąjunga", – ir prieisime išvadą, kad turime reikalą su vaiduokliais. Gink Dieve, aš nesakau, kad koks pranešėjas šiuos žodžių junginius ima už tikrą pinigą, bet tokia konferencijos rengėjų temos formuluo-tė yra klasiškos sovietinės kalbos stiliaus atgūtos.

Propagandos mokslas tokias išraiškas vadina blizgančiomis bendrybėmis. Pranešėjai gali tokį stilių naudoti ne tik sąmoningai, bet ir nesąmoningai, pirmuoju atveju teisingai savo galimo abejotino švarumo praeitį, antruoju – inerciškaį tęsdami paviršutiniškumą. Gilioji neakivaizdinė šio žodžio paskirtis (funkcija) yra okupacinio nuožumumo švelninimas, kuris savo ruožtu pabaltina tamsiąsias prisitaikėlių dėmes bei atsakomybę.

O jei kas vis dėlto norėtų tokią "priklausomybę" ginti, te-

gu visų pirma paaiškina, ką reikštų priklausomybės kolaborantas.

Visuomenės pasipriešinimas ir/ar prisitaikymas, pabrėžti pavadinime, nurodo rėmus, kuriuose tema plėtotina. Tai skatina pranešėjus nesiblaškyti per plačiai, o susitelkti ties pagrindinėmis žmonių poelgių ypatybėmis bei linkmėmis. Tai laikytina teigiamybe.

Įžangos žodyje Albertas Zalatorius tų ypatybių reikšmę pavadinio mįslėms, kurios atskleistinos klausimais: "Kas geriau: garbingai išnykti ar ne visai garbingai išlikti? Ar įmanoma nubrėžti aiškią ribą tarp pasipriešinimo ir prisitaikymo? Nuo kada prisitaikymas ima griauti asmenybę ir jo negalima pateisinti jokiais aukštesniais tikslais? Ar išoriškai prisitaikymas galime viduje išsaugoti pasipriešinimo potencialą?"

Paminėti klausimai yra tinki, bet autorius ten juos pats atmeta, kai tikina, jog "konferencija neturėjo tikslo šias ir daugelį kitų mįslių (t. y. klausimų, A.M.) įminti, todėl būtų pernelyg pretenzinga knygoje ieškoti galutinių atsakymų".

Priešingai. Yra būtina ieškoti gilių bei galutinių atsakymų, nors jie vargiai pasiekiami. Mokslinė konferencija turi bandyti išsemti visus apsibrėžtos temos aspektus, ypač kai patys pranešėjai yra autentiški temos dalyviai bei liudininkai. Atrodo, kad autorius nori apsaugoti save bei savo kolegas nuo pilnos akistatos su praeitimi ir atspalpaluoti bei atpalaiduoti kitus nuo atsakomybės. Tuo pačiu jis įgalina lituanistų baltųjų istorijos dėmių tąsą pagal sovietmečio pavidalus.

O labiausiai autorius nuvilna mus garsiojo zoologijos sodo lankytojo vaidmeniu, kai jis nepastebi dramblio, t. y. neklausia kur baigiasi prisitaikymo riba ir prasideda krašto išdavimas bei nusikaltimas?

Beje, pirmasis autoriaus klausimas "garbingai išnykti ar ne visai garbingai išlikti" – yra klaidingas, nes neišsemia visų galimybių. Juk galima buvo ne tik garbingai išnykti (atsparos aukos), bet ir garbingai išlikti. Tai rodo šie pranešimai: Dailios Strogaitės "Kūryba iš stalčiaus: J. Nistelio ciliuotoji kūryba", Jono Trinkūno "Autentiškos liaudies kultūros paieškos septintajame-aštuntajame dešimtmetyje" ir Vytenio Rimkaus "Liaudies menas kaip pasipriešinimo forma". Neatrodo, kad ir didžioji "cilinių" visuomenės narių dalis priklausė tik dviem autoriaus grupėms.

(Bus daugiau)

Kultūrinė ir politinė kelionė

(Atkelta iš 5-to psl.)

tybe (Lenkija) gynybos ir politinė programą (abiejų šalių parlamentarų grupuote), tai mums naudinga.

B. Vindašienė, įteikusi prof. V. Landsbergiui amerikiečių spaudos straipsnių rinkinį apie Lietuvą ir ŠAS, klausė, kas būtų, jei Lietuva nepakliūtų į ŠAS?

Prof. V. Landsbergis: terminas "priėmė-nepriėmė" yra netikslius. Yra taip: trys valstybės yra pakviestos. Mes norėjome, kad ir mus su Lenkija pakviestų kartu, nors žinojom, kad taip nebus. Tai buvo nauja mintis. Ketverius metus nebuvo ta kryptimi dirbama, nes buvo manoma, kad nereikia erzinti Rusijos. Per pusę metų nuomonės pasikeitė. Amerikos valdžios pareiškimuose esame įrašyti buvę būsiami ŠAS nariai. Turime ramiai sekti padėtį ir tikėti tuo, ką sako JAV valdžia. Svarbu yra proceso pradžia, pralaužimas pirmųjų užtvarų. Gauname iš JAV finansinės pagalbos pa-

siruošti įstojimui į SAS. Prof. V. Landsbergis sakė birželio 20 d. lankęsis Pentagono ir Valstybės departamente, kur labai pozityviai buvo pasisakyta dėl Lietuvos.

A. Šlutas paklausė, ar prof. V. Landsbergis, laimėjęs seimo rinkimus, tikisi pergalės ir prezidento rinkimuose? Atsakė: prezidento rinkimuose bus sunkiau, nes visos Lietuvos gyvenimo blogybės yra užrašomos dabartinės valdžios sąskaiton ir tyčia kompromituojama dabartinė valdžia.

Buvo dar klausimų apie archyvinės medžiagos naikinimą, generalinio konsulato steigimą Čikagoje, apie nepakankamą Sveikatos ministerijos darbą. Kultūros ministerijos tarnautojų atsistatydinimą, apie valstybės vyrų dažnas keliones į Vakarų, apie JAV ir Baltijos valstybių santykius, skolų mokėjimą ir kt.

Be jau minėtų, dar klausė Pr. Šlutienė, A. Pauzuolis, V. Radžius, A. Stepaitis ir kt.

Dailininkas VIKTORAS VIZGIRDA 1985 m. Cape Cod, radijo muziejuje, iš kur Marconi pasiuntė pirmą radijo telegramą iš Amerikos žemyno į Didž. Britaniją
Nuotr. H. Paulausko

Kunigas tarp vagių

Kunigo JUOZO ZDEBSKIO užrašai "Gyvenimas mąstymuose"

SESUO ONA MIKAILAITĖ Putnamas

1996 m. Vilniaus "Lumen" leidykla išleido kun. Juozo Zdebskio kalėjimo užrašų rinkinį *Gyvenimas mąstymuose* su antrine antrašte *Kunigas tarp vagių*. Tai įvairūs kun. Zdebskio užrašai iš 1971-72 m., jam už vaikų katekizavimą esant nuteistu bei įkalintu Lukiškių kalėjime ir Praveniškių vyrų patalios kolonijoje. Šios knygos dar būsimi antra dalis.

Anksčiau buvo išleisti dvi biografinio pobūdžio knygos apie kun. Zdebskį: *Akiplėša, Kryžiaus ir meilės kelias*. Ši knyga sudaryta iš po jo mirties 1986 m. rastų ranka rašytų užrašų. Jų būta daug, o rankraštis sunkiai įskaitomas. Dienoraščius kunigas rašė ilgus metus, bet šie apima kalėjime praleistus vienerius metus.

Knyga spaudai parengė sesuo Loretė Teresė Paulavičiūtė, o redagavo kun. Aušvydas Belickas, MIC. Tai nemažas darbas. Knyga suorganizuota ne chronologiškai, o tematiškai.

Šis buvo antrasis kun. Zdebskio įkalinimas. Pirmasis buvęs 1965 m. Šį sykį jis jau buvo pilname savo brandume bei pajėgume – 42 metų (gimęs 1929). Kalėjime prisimena ir savo kunigišką šventimų dieną – 1952 m. rugsėjo 21. Šventimų dvidešimtmėį atšventė baigęs savo baumę.

Knyga susideda iš įvairių jo mąstymų, minčių – kasdienių ir proginų. Įdėta ir jo teismo byla bei jo apsigynimo kalba. Yra keli asmeniškai laišukai bei keli KGB pranešimai apie kalinį Zdebskį, rodantys kaip atidžiai jis buvo sekamas ir pačiame kalėjime, ir už jo ribų. Tarp dvasinių minčių yra ir daugelis įdomių psichologinių pastabų apie tuos, su kuriais kalėjo.

Pats autorius pasisako, jog toks rašymas jam padėdavo sukaupti mintis. Jis rašė, būdamas 24 valandas su kitais nusikaltėliais, mėgstantis nuolatinį triukmą. Mėlستis tegalėdavo atsigulęs, vaizduodamas kad miega. O rašė irgi labai vargingai.

Šeštadienis. Parašiau "šeštadienis", padėjau tašką ir stoviu, tarsi į duobę įvažiuoju. Mintims taip pat reikia inercijos, nurimimo. Tuo tarpu pas mus nuolatinė dinamika. Visur pilna žmonių. Reikia gerai pagalvoti, kur vietą sustrasti, kad būtų galima rašyti. Kartais atsisėdi prie lango; dabar radau vieną laisvą spintelę, nežinau kieno, bet tarp lovų labai siaura, sėdžiu skersas... (p. 188).

Taigi rašymo aplinkybės turi daug reikšmės teksto vertinimui bei suvokimui. Savo mąstymuose kun. Zdebskis dažnai mini Dievo Apvaizdą – ieško, reflektuoja, kokia yra jo buvimas čia kalėjime prasmė. Negalėdamas aukoti šv. Mišių, atlikti kunigo pareigų, iš viso užsiimti prasminga veikla ar bendravimu, jis vis dėlto nori rasti prasmę. Ir štai:

Šv. Mergele, juk tai tokia – tik tokia kančia už didžiulį laimėjimą, kad aš čia už vaikelių tikėjimą. Pagaliau koks dėkingas turu būti už prakalbėjimą taip plačiai. Gal dar nė pats nežinau,

kokią laimėjimą Viešpats nori mums padovanoti šiuo mano buvimu.

Kaip tik kun. Zdebskio įkalinimo metu buvo pradėta leisti *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika* ir pačiame pirmame jos numeryje įdėtas kun. Zdebskio bylos tekstas su jo kalba.

Vakaruose dabar daug rašoma apie depresiją ir kaip jai išstikus gydytis. Kiekvieną žmogų gyvenime ištinka skaudūs smūgiai. Kai kurie psichiatrai net teigia, jog kiekvieną žmogų gali paliesti psichinė liga. Dalis gydytojų teigia, jog jokie vaistai žmogui nepadės, jeigu jis pats nesirys sau pagelbėti. O štai čia žmogus atsiranda tokioje aplinkoje, tarp tokių žmonių – ir dar nekalta nuteistas! Jis pats prisipažįsta esąs melancholiško temperamento, linkęs save nuvertinti. Tai puikus dirvožemis depresijai. Bet jis ja neserga. Kodėl?

Būdamas tarp nusikaltėlių, kunigas labai lengvai galėtų izoliuotis. Jis pats mato, kad tie jauni vaikinai jį niekina dėl celibato ir įsivaizduoja jį esant "bagočium" – krato jo maišą, tikėdamiesi rasti aukso. Kaip su tokiais bendrausi? O jis vis vien neatsisako bendrauti.

Ten (Lukiškėse) maža grupelė vienoje kameroje, o čia (Praveniškėse) virš tūkstančio – nėra vilties su visais suėti į kontaktą; prausykloj, valgykloj, kine žmonės susitinka panašiai kaip mieste, krautuvej – vienas kitam nė žodžio netaria. Tik tie, su kuriais specialiai Apvaizda suveda, pažįstami tampa... Juk visi jie – mano nuosavybė dabar, mano parapija (p. 189).

Kun. Zdebskis ne tik randa pagrindo palaikyti ryšį su savo likimo draugais, bet ir randa progą ką nors išmokyti:

Ką šiandien išmokau naujo? – Mintis, kuri susikristalizavo šiandien ligi sąmonės šviesos, tikrai labai nuostabi... Juk čia turime puikias sąlygas lavinti (žmonių psichologijos) pažinimo meną. Visi žmonės nauji, nepažįstami. Apie visus reikia susikurti tam tikrą nuomonę... Vadinasi esu dabar specialioje mokykloje (p. 191).

Paprastai, kai žmogų ištinka kokia nors kančia, natūrali reakcija yra tą nemaloniją padėti nuolat laikyti mintyse, ją analizuoti, tiesiog prie jos prisirišti ir niekur nieko gero nematyti. Ilgainiui žmogus pripranta prie tų tamsių akinių ir mano, jog jis teisingai viską mato. Bet štai įkalintas kunigas stengiasi neužmerkti akių geriau:

Dienos taip pat supintos iš kankinančių ir gražių momentų. – Šiandien maisto dalytojas iš kitos brigados pripylė man blūdėlį pieno. Pirty berniukas pasiūlė mūilo...

Šios knygos negalima skaityti lengvai, paviršutiniškai. Ji arba nupurtyta, arba giliai įsiurbs į sąmonę. Kartais man regis, jog mūsų lietuviškoji religinė literatūra pernelyg kupina pamokslų ir pamokymų, o trūksta kaip tik to, kas dvasią pakeltų, padrasintų, įkvėptų. Ši knyga tokia yra. Ji nėra literatūriškai labai daili, bet turi nemažai dvasinės jėgos. Daug

daugiau negu teologiniai išvedžiojimai ir net dvasiniai paskatinimai. Čia yra tikra "sielos istorija", kuri akivaizdžiai parodo Dievo veikimą žmogaus gyvenime. Su ilgėjančiu amžiumi mums įkry visokios banalybės, net religinės. Reikia stipresnio dvasinio peno. Ši kun. Zdebskio dienoraštį skaitant, galima daryti savas išvadas, savus pritaikymus, ypač kaip suprasti ir kaip išgyventi patiriamus sunkumus ir vargus.

1992 m. pasirodė profeso-riaus George Weigel knyga *The Final Revolution* apie religinę rezistenciją, kuri pakirto komunizmo šaknis ir privėdė prie galutinio jo griuvimo. Tą galutinę revoliuciją Weigel pavadino "sąžinės revoliucija". Tai buvo žmogaus postūkis į gėrį, į tai, kas tikrai žmoniška, į Dievą. Jo manymu, įvykusi politinė revoliucija gavo jėgą iš moralinės revoliucijos.

Kun. Zdebskio metai, praleisti kalėjime, kaip tik ir parodo, kaip ir kur buvo laimėta ta didžioji kova. Jis pats daro radikalią išvadą, kuri nugašindytų daugelį: *Kunigui reikia kalėjime būti*.

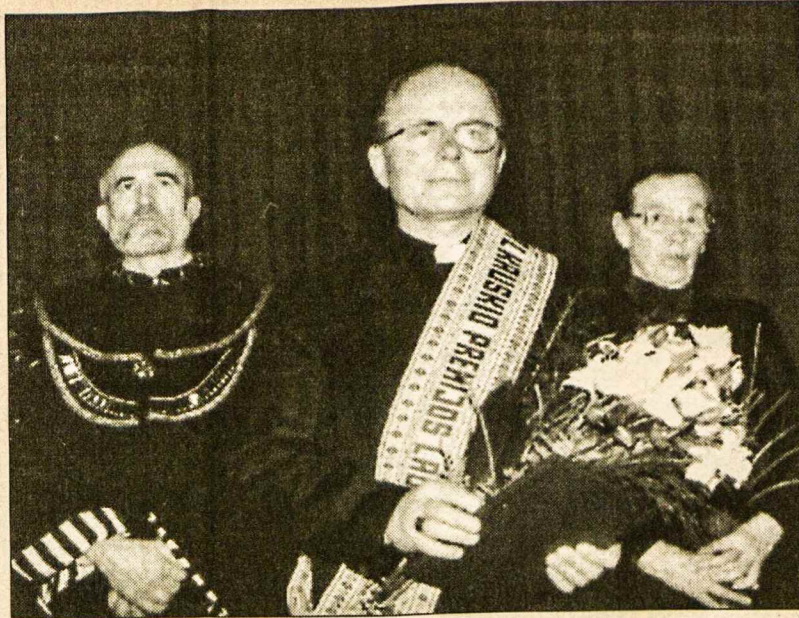
Jis žiūri keturis savo įkalinimo tikslus. 1. Atstovauti Kristui ir tikėjimui tiems, kurių supratimas iškreiptas. 2. Kitas tikslas, sako jis, dėl ko Viešpats čia laiko, – juk "aš kovaju drauge su visais..." Ta jo kova dvasinė. 3. Jo įkalinimas stipriai paveikė tikinčiųjų sąmonę, pajudino iš stagnacijos, sukėlė protestų audrą, kuri jiems patiems įrodė, jog prieš blogį galima ir reikia kovoti. 4. Jo paties dvasinis brendimas patirtais pažeminimais, bejėgiškumu, kuris privėdė prie naujos sąmonės, jog savo veikla mes tik dalyvaujame dieviškoje veikloje, ir tai yra Jo malonės dovana. Geram žmogui visad yra pagunda manyti, jog jo veikla nepamainoma svarbi – "kad negalvočiau, jog be manęs kai kurių darbų nebūs kam dirbti..."

Išleistas iš kalėjimo, kun. Zdebskis tapo dar veiklesnis. Būdamas mažos, rodos, visai nereikšmingos kaimo parapijos (Šlavantu) klebonas, jis toliau tęsė kovą už katalikų tikėjimo atgaivinimą Lietuvoje. 1978 m. prisidėjo prie Tikinčiųjų teises ginti komiteto įsteigimo. Keliaavo šimtus ir tūkstančius kilometrų sakramentais aprūpinamas sovietų armijoje tarnaujančius jaunuolius, Sibiro tremtinius, nuošaliuose užkampiuose gyvenančius senelius bei ligonius. Jis mokė ir ruošė nemažą jaunų kunigų skaičių, kaip aktyviai priešintis religiniam persekiojimui. Jis pats, iki pat KGBistų surežisuotos mirties, išgyveno nuolatinį persekiojimą. Nėra abejonės, kad kun. Juozas Zdebskis yra vienas didžiųjų mūsų tautos žmonių, kurį verta geriau pažinti ir kurio žodžiai mums, lietuviams, itin reikšmingi.

Taigi šią knygą galima skaityti iš daugelio perspektyvų ir vis rasti ką naujo ir įdomaus. Ji dvelkia naujumu net dešimtį metų po autoriaus mirties ir, reikia manyti, ją įkvėpusi dvasia greitai neišblės.

Žymusis Lietuvos filosofas prof. STASYS ŠALKAUSKIS buvo pagerbtas Šiauliuose 1997 m. gegužės 16 d. jo kapo aplankymu ir jo vardo premijos įteikimu arkivyskupui S. TAMKEVIČIUI Nuotr. A. Ostašenkovo

Žymiojo Lietuvos filosofo prof. STASIO ŠALKAUSKIO pagerbtuvėse 1997 m. gegužės 16 d. dalyvavę Šiauliuose: Pedagoginio instituto rektorius prof. ALOYZAS GUDAVIČIUS, St. Šalkauskio vardo premiją gavęs arkiv. SIGITAS TAMKEVIČIUS, architektė APOLONIJA NISTELIENĖ, sovietmečių prižiūrėjusi prof. Stasio Šalkauskio kapą Nuotr. A. Ostašenkovo

Vengiama tautinio auklėjimo

(Atkelta iš 6-to psl.)

jone, Rainius, Klepočius, Medininkus, televizijos bokštą ir kitas Lietuvai šventas vietas. Visa tai reikėtų kruopščiai patikrinti.

5. A. Maccina pažymi, kad tautinis auklėjimas turėtų būti vykdomas kartu su tarptautiniu. Tarptautinis auklėjimas – tai ne proletarinis internacionalizmas, kurį taip atkakliai brukio sovietinė mokykla. Tai pagarbos, tolerancijos kitų tautų žmonių ugdymas. Nesvarbu, kokie žmonės: rusai, lenkai, žydai, vokiečiai ar kitokios tautybės. Tarp tautinis auklėjimas skatina vertinti kiekvieną žmogų pagal jo darbus, o ne pagal tautybę. Nesvarbu – ponas ar proletaras. Toks auklėjimas remiasi senomis lietuvių liaudies tradicijomis, kai kitataučiai buvo vertinami pagal darbą. Paprastų žmonių kalboje galima būdavo išgirsti tokius žodžius: rusai – geri mūrinkai, dročiai, vokiečiai – geri meistrai, rimoriai, žydai – prekybininkai, lenkai – muzikantai ir t.t. Darbas lemia tautiškio vertę.

6. Tautinis auklėjimas turėtų būti vykdomas sistemingai kiekvienoje mokykloje nuo pirmos iki paskutinės klasės. Tikrinant ir reikia žiūrėti, ar šis darbas dirbamas nuosekliai, sistemingai, ar tik probėgsmiais, atsitiktinai.

7. Tikrinant tautinio auklėjimo rezultatus, gali būti naudojami įvairūs metodai, ne vien tik anketinė apklausa, tačiau be jos irgi negalima išsiversti. Kėdai-rių rajono mokykloms pateikta anketa turi trūkumų, todėl buvo kritikuota. Tačiau ją galima būtų pataisyti pagal rajono inspekcijos reikalavimus ir išvengti konflikto. Nors, kaip matome iš čia pateiktos medžiagos, vien anketa negalima išspręsti svarbiausių problemų, t.y. nuodugniai patikrinti mokyklos darbą tautinio auklėjimo požiūriu, tačiau tokie klausimai – "Kada

giedamas Lietuvos himnas? Kokius žina Lietuvos partizanus? Kada atkurta Lietuvos nepriklausomybė? Ką žinai apie Baltijos kelią?" ir kiti, kurie buvo minėti anketoje, labai svarbūs ir į juos mokiniai turėtų atsakyti.

8. Nederėtų pamiršti mokyklos bibliotekos, nes mokinių užklasinis skaitymas turi įtakos jų tautinės sąmonės formavimuisi.

Šiandien kai kurių mokyklų bibliotekose dar tebėra sovietų laikais išleista grožinė literatūra, skirta komunistinės mokyklų pasaulėžiūros formavimui. Tokios knygos trukdo mokinių tautiniam auklėjimui.

Reikia manyti, kad minėtu būdu tautinio auklėjimo kontrolė būtų kvalifikuota, bet kažin ar ji patenkintų švietimo skyriaus vedėją, kai kurių mokyklų vadovus bei mokytojus. Juk visi geri mūrinkai, dročiai, vokiečiai – geri meistrai, rimoriai, žydai – prekybininkai, lenkai – muzikantai ir t.t. Darbas lemia tautiškio vertę.

Ministerio ir redakcijų požiūris

Švietimo ir mokslo ministeris Z. Zinkevičius deda daug pastangų, siekdamas atgaivinti tautinę mokyklą ir tautinį auklėjimą, bet jam trukdo buvę komjaunuoliai ir komunistai. Jis puolamas neva už įstrigusių mokyklų reformą, piktinamasi jo keliama nuostata, kad Lietuvos mokykla turi būti tautinė ir joje turi vykti tautinis auklėjimas. Labiausiai nirsta seimo LDDP ir socialdemokratai.

Mokytojams skirtas savaitraštis "Dialogas" piktinasi ne-kvalifikuotu tautinio auklėjimo tikrinimu Kėdaičių rajono vidurinėse mokyklose, su įniršiu puola tikrintojus, tačiau nerašo, kaip reikia tikrinti kvalifikuotai. Šio laikraščio pozicija labai aiški, vengiama spausdinti straipsnius tautinio-patriotinio auklėjimo tematika.

Minėtame laikraštyje "Respublika" išspausdintas straipsnis "Tautinis auklėjimas per prievartą", kurio formuluo-otėje jau reiškiamas neigiamas požiūris į tautinį auklėjimą ir jo kontrolę. Tam skirtas ir visas straipsnis. Tik "Lietuvos aidas" išdrįso išspausdinti B. Anušauskienės straipsnelį, kuriame giriamas kr. demokratų vykdytas tautinio auklėjimo tikrinimas Kėdaičių rajono mokyklose, piktinamasi "Dialogo" pozicija bei Z. Zinkevičiaus puolimu.

Kėdaičių rajono švietimo skyriaus vedėjas be reikalo išsi-gando ir neįsileido tikrintojų į mokyklas: juk munduro garbė nebūtų nukentėjusi, nes tokia arba panaši padėtis ir kitų rajonų mokyklose.

Atsiųsta paminėti

METRAŠČIAI IR KUNIGAUSČIAI LAISKAI, senoji Lietuvos literatūra, 4-toji knyga. Išleido Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius, 1996 m. Knygos apimtis – 392 psl. ir kieti viršeliai. Redagavo D. Linčiuvienė, dail. A. Žvilius, spausdino AB "Vilspa". Tiražas ir kaina nepažymėti. Tarp kitų istorijos tyrinėtojų išspausdintas ir torontietis dr. Rasos Mažeikaitės straipsnis "Tekstas ir potekstė Gedimino laiškuose Vokietijos miestams bei vienuoliams."

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

Vilniaus Antakalnio kapinėse jau perlaidoti iš Kalifornijos atskraidinti prof. dr. Edmundo Arimanto Arbo palaikai. Jis yra sūnus Santa Monikoje gyvenančių architektų Edmundo Arbo ir rašytojos Elenos Nakaitės-Arbiens (Alės Rūtos) sūnus, gimęs 1950 m., studijavęs neurobiologiją, Tusciano universitete vadovavęs tyrimų laboratorijai. Velionis tragiskai žuvo 1995 m. birželio 18 d. Meksikos jūros prieplaukoje, laivo stiebui užkliudžius aukštos įtampos elektros laidą. Gedulines Mišias atnašavo ir perlaidojimo apeigas atliko kun. Kastytis Matulionis, SJ.

Australijos Sidnio lietuvių Bottlando modernaus meno galerijoje surengto parodos pakvietė keramikė Jolanta Garolytė-Ja-navičienė ir tapytojas Jurgis Janavičius. Šiai parodai, įvyksiai kovo 9 – balandžio 5 d. ji buvo pasirinkusi piešinius, jis – modernios tapybos darbus. Paroda veiks savaitgalio dienomis.

Fotomenininkas Algimantas Kezys, sugrįžęs iš parodų Lietuvoje, sausio 18 d. išveivijos lietuvių nusteibino bendra paroda su vilniečiu Zinu Kazėnu, įvykusiai Lemonte, Pasaulio lietuvių centro dailės muziejuje. Z. Kazėnas, svečias iš Vilniaus, taipgi yra kvalifikuotas fotografas, kuriam betgi nesvetima ir tapyba. A. Kezui atstovavo Lietuvoje jau rodę antroji miestovaizdžių "Cityscapes" nuotraukų dalis. Z. Kazėnas savo parodai škart pasirinko ne nuotraukas, o tapybos miniatiūrų ciklą "Drugeliai ir kiti skraidantys objektai".

Dail. Romas Viesulas (1918-1986), žymusis išveivijos grafikas, Vokietijos Freiburgo taikomosios dailės mokyklos ir Paryžiaus aukštosios dailės mokyklos auklėtinis, savo žemiškus žingsnius pradėjo Latvijos Gerdainiuose, o juos užbaigė staigia mirtimi Romoje. Ten jis, Filadelfijos Temple universiteto Tyler meno mokyklos profesorius, buvo atsiųstas vadovauti Romos skyriui. Velionies palaikai tik šio pavasario gegužės pradžioje iš Romos Porta Primos kapinių buvo perlaidoti Vilniuje, Antakalnio kapinėse. Šia proga buvo surengta apžvalginė dail. R. Viesulo kūrinių paroda valstybinėje Lietuvos galerijoje Vilniuje. Velionies palaikus atlydėjo žmonai ir vaikai. Palaikai buvo pašarvoti Šv. Jonų šventovės zakristijoje. Po gedulinio Mišių Oginskų koplyčioje jie perlaidoti Antakalnio kapinėse.

Poetas Bernardas Brazdžionis, Kaunan į savo namelį atvykęs jau septintą kartą, birželio mėnesį, susietą su amžiaus devynias-dešimtmėčiu, paskyrė kelionėms po Lietuvą su gimtuosiu poezijos žodžiu. Jis vis dar yra labai populiarus poezijos vakaruose, dažnai klausiamas, ar nežada Lietuvoje pasilikti visam laikui? Kalifornijai jam reikalinga žiemos mėnesiams, kurių šalčio Lietuvoje negalėtų pakelti prie jos šilumos įpratus sveikata. Ten jo laukia ir automobilis, nes Lietuvoje juo neišdrįstų važinėti. Čia jį vežioja kiti.

Kalbėdamas apie Lietuvos gyvenimą ir poeziją, B. Brazdžionis "Lietuvos aidas" atstovui Vitoliui Joneliui pasakojo: "Būna ir taip, kad tikiesi, jog bus geriau, o atvažiuojant matai, kad yra blogiau. Man Lietuva – ne vagsys, ne mafija, o geri žmonės. Lietuvoje auga daug gražaus jaunimo. Esu įsitikinęs, kad jie bus labai geri žmonės. Kiekvienaime laikotarpyje yra įvairių judėjimų. 'Keturi vėjai' anąkart nebuvo tokie baisūs, kaip yra dabar, bet jie buvo daug stipresni negu tai, ką poetai rašo šiuo metu. Dabar yra labai daug silpnų poetų. Tokie, kai nieko negali padaryti, ima ir pavartoja žodį, parašo, kad 'apsišlapinę angelai skrajoja'. Visų pirma angelai yra dvasios, nei jie šlapinasi, nei jie sausinasi. Kitas poetas vėl ima ir parašo, kad kažkas kažką ten darė 'ant apšiktų altorių'. Kokia čia poezija? Matyt, jie skaitytoją tik tuo ir nori patraukti. Tą patį pasakytų ir apie erotiką beletristikoje. Erotika – tai tik vienas dalykas, jį gali būti, ir būti gera. Tačiau beletristika tiesiog vaizduoja tam tikrą išsigimimą. Nemanau, kad yra tokio jaunimo, koks ten vaizduojamas. Aš net stebiuosi, kad tokią literatūrą spausdina net rimtas žurnalas 'Metai'..."

Romas Kalanta dvidešimt penktųjų žūties metinių proga buvo apdovanotas jauno kompozitoriaus Vidmanto Bartulio muzikiniu paminklu "Auka laisvei". Šią jo kompoziciją gegužės 14 d. Kauno muzikinio teatro sodelyje atliko rock and roll grupė "Rebelheart" ir Kauno muzikinio teatro orkestras, diriguojamas Juliaus Vilnonio. Pasak V. Bartulio, buvo tikimasi, kad pasiklausyti jo kūrinio sodelin susirinks 1972 m. Kauno hipiai, dabar jau kiek senstelėję, jų vaikai, o gal ir vaikaičiai. Kažin ar tokias idėjas verta laikyti muzikiniu laisvės aukos paminklu R. Kalantai.

Lietuvos totoriai, minėdami savo įsikūrimo Didžiojoje Lietuvoje kunigaikštystėje šėšių šimtų metų sukaktį, jau pradeda šios šventės programą. Pradžiai buvo pasirinktas Trakų krašto totorių ansamblio koncertas Grigiškių kultūros rūmuose. Šis ansamblis įsteigė prieš metus Lietuvos totorių bendruomenės Vilniaus krašto Trakų rajono skyrių suorganizavęs pirm. Alikas Melech-chas. Per trumpą laiką ansamblio nariai išmoko gimtosios kalbos, dainų, totorių liaudies šokių. Jie dabar pasiruošę didesnio masto renginiams.

Lietuvos rašytojų sąjungos klube Vilniuje buvo paskelbti ir pagerbti šiemetinio "Varpų" almanacho literatūrinės premijos laureatai: Aidas Marčėnas – už poeziją, Marcelijus Martinaitis – už eseistiką ir Vladas Vyšniūnas – už prozą. Naujieji laureatai buvo apdovanoti Lietuvos-Vokietijos akcinės bendrovės "Baltikos vairas" gerais dviračiais, Šiaulių akcinės įmonės "Elnias" pasisutęs batais, seniausio Lietuvoje saldainių fabriko "Rūta" geriausiais gaminiiais. 1997 m. laureatai skaitė savo kūrinius. V. Vyšniūnas prisiminė, kad kelią literatūron yra pradėjęs partizanų būrio bunkeriuose. Poetas M. Martinaitis, premiją laimėjęs už eseistiką, juokavo, kad iš poezijos išėjo pėsčias, o dabar jono grįš dviračiu. Almanacho "Varpai" literatūrinė premija yra įsteigta 1995 m. Ją anksčiau jau yra laimėję – Sigitas Geda, Vytautas Martininkas, Jonas Avyžius, Alvydas Šlepikas ir Valentinas Sivtichas.

Sol. Virgilijus Noreika, šiuo metu geriausias mūsų tenoras, specialiu koncertu Lietuvos operos ir baleto teatre Vilniuje birželio 19 d. paminėjo operinio dainavimo keturiasdešimtmėį. Operoje jis yra debiutavęs 1957 m. gegužės 24 d. Lenskio vaidmeniu P. Čaikovskio "Eugenijuje Onegine". Tai buvo Lietuvos tuometinės konservatorijos studentų spektaklis. Sukurtą keturiasdešimtmėio koncertą Lietuvos muzikos akademijos prof. V. Noreika surengė su trimis dabartiniais savo studentais baritonais – Laimonu Pautieniu, Dainiumi Puišiu ir Mindaugu Žemaičiu. Koncertą V. Noreika pradėjo Lenskio arija iš jam debiutinės P. Čaikovskio operos, prie jos pridėdamas ir Almaino ariją iš Lietuvos konservatorijos diplominiu spektakliu pasirinkto G. Rossinio "Sevilijos kirpėjo".

Koncerte skambėjo ne tik arijos, bet ir estradinės dainos. Mat žurnalas "Jaunimo gretos" V. Noreiką jaunystėje net trejus metus iš eilės yra išrinkęs į geriausiu estradinį dainų atlikėjų. Lietuvos operos bičiulių draugija buvusiam Kipro Petrausko mokiniui įteikė įsteigtą "Kipro" statulėlę, kuri paskiriama už didelius nuopelnus Lietuvos operos teatrui. Jos pirmoji laureatė – Lietuvos operos primadona Irena Milkevičiūtė, sopranas. Lietuvos vyriausybė sukakties proga V. Noreikai paskyrė ir vienkartinę 20.000 litų premiją. Birželio 25 d. vakarą Žemutinėje Vilniaus pilyje buvo numatytas ir dar vienas kūrinybis V. Noreikos vakaras su aktoriumi Laimonu Noreika, pasislymėjusiu dailiojo žodžio puoselėtoju. Į savo sukaityvinius renginius Vilniuje V. Noreika sugrįžo iš Suomijos, kur dėstė dainavimą specialiose kursuose susirinkusiems operos dainininkams. Jis taipgi yra pakviestas dirbti atvykstančių profesoriumi ir Talino muzikos akademijoje. Spaudos atstovams V. Noreika juokaudamas aiškino, kad jo balsas dar laikosi – "nebyra, nedreba ir netreška". V. Kst.

PRISIKĖLIMO

PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8
Telefonai: 416 532-3400 ir 532-3414
FAX: 416 532-4816
Anapilyje telefonas: 905 566-0006

KASOS VALANDOS: pirmadienis, antradienis ir trečiadienis nuo 9 v.r. iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadienis ir penktadienis nuo 9 v.r. iki 8 v.v.; šeštadienis nuo 9 v.r. iki 1 v.p.p.; sekmadienis nuo 8.45 v.r. iki 12.45 v.p.p. ANAPILYJE: sekmadienis nuo 9 v.r. iki 12.30 v.p.p.; antradienis nuo 9 v.r. iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadienis ir penktadienis nuo 1 v.p.p. iki 8 v.v.

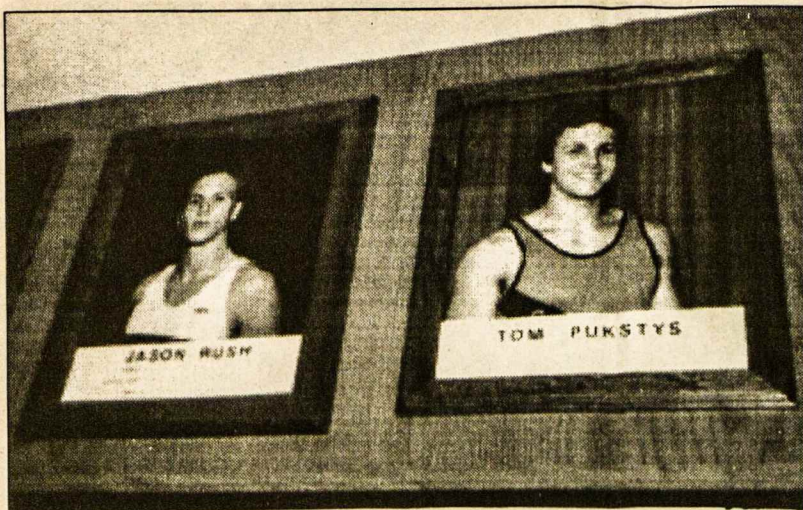
AKTYVAI per 62 milijonus dolerių

MOKA UŽ:	IMA UŽ:
90-179 d. term. ind.2.25%	Asmeninės paskolas nuo 7.00%
180-364 d. term. ind.2.50%	Sutarties paskolas nuo 7.00%
1 metų term. indėlius2.75%	Nekiln. turto paskolas: Su nekeičiamu nuosimčiu 5.10%
2 metų term. indėlius3.75%	1 metų 5.10%
3 metų term. indėlius4.25%	2 metų 5.90%
4 metų term. indėlius4.50%	3 metų 6.40%
5 metų term. indėlius5.25%	4 metų 6.75%
1 metų GIC-mėn. palūk.2.75%	5 metų 6.95%
1 metų GIC-met. palūk.3.25%	Su keičiamu nuosimčiu 4.95%
2 metų GIC-met. palūk.4.00%	1, 2, 3 metų 4.95%
3 metų GIC-met. palūk.4.50%	
4 metų GIC-met. palūk.4.75%	
5 metų GIC-met. palūk.5.50%	
RRSP, RRIF ir OHOSP2.00%	
RRSP ir RRIF-1 m.term.ind.3.25%	
RRSP ir RRIF-2 m.term.ind.4.00%	
RRSP ir RRIF-3 m.term.ind.4.50%	
RRSP ir RRIF-4 m.term.ind.4.75%	
RRSP ir RRIF-5 m.term.ind.5.50%	
Taupomąją sąskaitą2.00%	
Kasd. pal. taupymo sąsk.2.00%	
Kasd. pal. čekių sąsk.2.00%	
Amerikos dol. kasd. pal. taupymo sąsk.2.75%	

Duodame asmenines paskolas iki \$50,000 ir mortgicijus iki 75% įkainoto turto vertės. Pardudame pinigines perlaides (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

Kiti patarnavimai **"INTERAC" kortelė**

Mūsų tikslas – ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

TOMAS PUKŠTYS, tarptautinio pripažinimo susilaukęs, pagarsėjęs sportininkas, yra baigęs Stagg gimnaziją Čikagoje. Nuotraukoje – jo paveikslas šios gimnazijos garbės lentoje

SPORTAS**Pirmenybės be "žvaigždžių"**

Europos vyrų krepšinio pirmenybės televizijoje rodė tik "Eurosport" kanalas, ir tai tik daugiausia Vokietijos žadžiamas rungtynes. Mažesnė tiražo leidžiama spauda skaitytos supažindindavo tik su "sausom" pasekmėmis arba trumpoje santraukoje, nušviesdama Vokietijos rungtynes. Didesnė spauda turėjo savo atstovus Ispanijoje ir perduodavo pilnesnį pirmenybių vaizdą.

Žiniasklaida vieningai pripažino, kad šios pirmenybės buvo be "žvaigždžių", nes, pvz. nesimė "Portland Trail Blazers" vidurio puolėjo lietuvio Arvydo Sabonio, jo NBA draugo Šarūno Marčiulionio. Tik Jugoslavija "in corpore", nors be V. Divaco. Tad nenuostabu, kad žiūrovai teiravosi – kas tas Josip Sesar, kokiam klube žaidžia Mindaugas Timinskas? Toliau apie lietuvių vokiečių spauda taip rašė: "Lietuvos žvaigždės, anksčiau buvusios įjungtos į Sov. Sąjungos rinktinę, išsilaisvinusios pademonstravo aukštą klasę. Dabar tos žvaigždės gali ramiai pasitraukti". Plačios pirmenybių apžvalgos pabaigoje miun-

cheniški dienraštis rašė: ... kroatų rinktinėje atėitės "žvaigždė" laikomas Josip Sesar, o lietuvių – Mindaugas Timinskas, tariamai geriausias iš visų 12 jaunuolių, žaidžiančių krepšinį JAV kolegijose."

Nusiskundė spauda ir mažų žiūrovų susidomėjimu, nes labai dažnai 12,500 žiūrovų talpinančioje salėje buvo matomi tik 300 krepšinio aistruolių. Gal kenkė žemas pirmenybių lygis, nes liepos mėn. 5 d. miunchenishkis dienraštis rašė, kad nesimė NBA žaidėjų – jugoslavų V. Divaco, prieš dvejus metus Graikijos sostinėje žaidžiusių T. Kukočo, D. Radja (Kroatija), lietuvių A. Sabonio ir Š. Marčiulionio. K. B.

Apranga krepšininkams

Lietuvos krepšinio federacija pasirašė ketverių metų sutartį su JAV sporto aprangos bendrove "Nike". Iki 2001 metų kovo 31 dienos "Nike" teiks Lietuvos vyrų, moterų ir jaunimo (iki 22 metų) rinktinėms sportinę avalynę ir aprangą. Per metus "Nike" tam tikslui išleis po 80 tūkstančių JAV dolerių. V.S.

Vokiečiai neatspėjo

Turbūt nėra sporto mėgėjų, kurie nežinotų, kad Lietuvos moterų krepšinio penktukas iškovojo meisterio vardą Europos pirmenybėse, įveikdamas baigmę Slovakiją 72:62. Po pirmenybių Vokietijos laikraščiai dar gildeno skaudų Vokietijos pralaimėjimą prieš Lietuvą 77:78 (70:70, 33:34), pavadindami Lietuvos-Vokietijos rungtynes "krimi" (taip vokiečiai vadina kriminalinius filmus), nes vokiečių pergalė išspruko paskutinėmis žaidimo minutėmis Dambrauskaitės metimu. Lietuva pirmenybėse buvo "Pelenė", nes vokiška žiniasklaida pirmajam laikui laikė Ukrainą, Rusiją, Italiją ir tyloomis – Vokietiją.

Parduotas lietuvis

Žymusis futbolininkas Valdas Ivanauskas, žaidęs Hamburgo klubą, Vokietijoje, 1996/97 m. sezono laikotarpiu gana silpnai pasirodė. Naujas treneris nutarė jį "parduoti" kitam klubui, nes ir paskutinėse Europos taurės rungtynėse (gal sprendžiamose?) prieš Islandijos klubą Valdas buvo "blankus". Televizija parodė rungtynių ištraukas, daug kartų nufilmuodamas "Lietuvi", o komentatorius pareiškė, kad greičiausiai tai paskutinės lietuvių rungtynės Hamburgo klube.

Hamburgo futbolo klubas "pardavė" Valdą Ivanauską už 800 000 markių Volsburgs vienulikei. Prieš keletą metų Hamburgas iš Austrijos klubo lietuvių "nupirko" už 1 milij. markių. Dėl blogo žaidimo lietuvių "kaina" gerokai krito. K.B.

Valdas Ivanauskas, žymusis futbolininkas, su žmona Beatrice

Nepatiko miestas

Valdas Ivanauskas pasirašė sutartį su įkopusia į aukštąją Vokietijos futbolo lygą Volsburgs vienulike. Tačiau žmonai nepatiko miestas, tad Valdas atsiskaitęs žaisti Volsburgs klube, sulaužydamas sutartį. Vokietijos spauda rašė, kad tokį neapgalvotą žmogus žingsnį jis turės brangiai apmokėti. Volsburgs meras (tame mieste yra didžiausia Vokietijoje "volksvagenų" įmonė) kvietė žmogą apžiūrėti miestą, nes Volsburgas yra naujoviškas, daug žalumynų. Valdas, ypač žmona, nori grįžti į Vienos "Austrią" vienulike, kurioje jis yra jau žaidęs.

Kaizerlautern futbolo klubas nori "nupirkti" lietuvių Edgarą Janauską, tačiau Maskva prašo labai aukšto kainos. K. B.

Garsiausių lietuvių beisbolininkų sąrašas minėtini, turbūt patys garsiausi, Jonas Jonaitis (Unitas) iš Baltimore ir Čikagos Dick Butkus. A.S.

Skautų veikla

Liepos 26-27 d.d. "Romuvos" rengiama paskutinė talka prieš stovyklą. Galintieji patalinti prašomi paskambinti j.s. R. Sriubiskui 905 607-5434, arba važiuoti tiesiai į "Romuvą".

"Šatrijos" skautų tunto tuntininkė j.p.s. D. Biskienė, sulaukusį būsimos vilkiuko, Toronto skautiją sveikina ir linki geros sveikatos. F.M.

Queen Travel
International Ltd.
133 Roncesvalles Ave.,
TORONTO, Ont. M6R 2L2 Tel. 416 531-4800

ALGIS
MEDELIS

Oficiali Lietuvos avialinijos bilietų pardavimo agentūra Kanadoje

Kelionės į visus kraštus, visomis oro linijomis

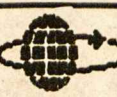
Į Lietuvą: su AIR CANADA ir LAL – iš Toronto, Halifaxo, Otavos, Montrealio, Kalgario, Edmontono ir Vankuverio –

GARANTUOTAI GERIAUSIOS KAINOS

Iš Toronto, Montrealio, Otavos – su FINNAIR
Iš Toronto – su LUTHANSA, KLM, LOT

Skambinkite arba asmeniškai susitikite su manimi trečiadieniais tarp 11 val.ryto ir 6 val.vak. Queen Travel įstaigoje.

ALGIS MEDELIS

MEDELIS CONSULTING

248 Fairlawn Crt., Oshawa, Ont. L1J 4P9

Tel. 1-905-436-9903 Fax 1-905-436-9984

ALGIS ar STEFA MEDELIAI

Visos paslaugos atsiėmiant Jūsų gimines iš Lietuvos, arba Jums skrendant į Lietuvą. Kreipkitės visomis savaitės dienomis, išskyrus trečiadienį. PER 7 DARBO DIENAS JŪSŲ GIMINĖMS LIETUVIŲ TIESIAI Į RANKAS PERDUODAM AMERIKEITISUKS DOLERIUS, GARANTUOTA!

LIETUVIŲ**KREDITO****KOOPERATYVAS****PARAMA**

AKTYVAI per 106 milijonus dolerių

MOKA:

2.00% už 30-89 dienų term. indėlius	2.25% už 90-179 dienų term. indėlius
2.50% už 180-364 dienų term. indėlius	2.75% už 1 m. term. indėlius
3.75% už 2 m. term. indėlius	4.25% už 3 m. term. indėlius
4.50% už 4 m. term. indėlius	5.25% už 5 m. term. indėlius
2.75% už 1 m. GIC mėn. palūk.	3.25% už 1 m. GIC invest. pažym.
4.00% už 2 m. GIC invest. pažym.	4.50% už 3 m. GIC invest. pažym.
4.75% už 4 m. GIC invest. pažym.	5.00% už 5 m. GIC invest. pažym.
2.00% už RRSP ir RRIF ind.	

(variable rate)

3.25% už RRSP ir RRIF 1 m. term. ind.	4.00% už RRSP ir RRIF 2 m. term. ind.
4.50% už RRSP ir RRIF 3 m. term. ind.	4.75% už RRSP ir RRIF 4 m. term. ind.
5.00% už RRSP ir RRIF 5 m. term. ind.	2.00% už OHOSP (variable rate)
2.00% už taupymo sąsk. (gyv. drauda)	2.00% kasd. pal. čekių sąsk. nuo 50,000
3.75% už JAV dol. 1 m. GIC	2.75% už JAV dol. kasd. pal. sąsk. (US dol. Sav. Acc.)

Nuosimčiai gali pasikeisti savaitės eigoje

Nemokama narių gyvybės drauda (taupymo sąsk.) pagal santaupų dydį iki \$2,000.

Nemokamas čekių, sąskaitų, piniginių perlaides ir kelionės čekių (traveler's cheques) patarnavimas.

Gaunama kelionių drauda nariams ir svečiams iš kitų kraštų. Nekilnojamo turto paskolų (mortgage) drauda (Credit Union Insurance Services). Persiunčiame pinigų (Wire transfer) į Lietuvą ir kitus kraštus.

KASOS VALANDOS

- Pirm., antr., trečiad. nuo 9 v.r. – 3.30 v.p.p.
- Ketvirtadienis ir penktadienis nuo 9 v.r. – 8 v.v.
- Šeštadienis nuo 9 v.r. – 1 v.p.p.

SKYRIAI:

Lietuvių Namuose – 1573 Bloor St. W., Toronto ON M6P 1A6

Telefonas: 416 532-1149

Etobicoke – 2975 Bloor St. W., Toronto ON M8X 1C8

Telefonas: 416 207-9239

BVL ELECTRICAL ENGINEERING

Licence
E-2392

Taisau senas ir įvedu naujas:

- ELEKTROS INSTALACIJAS
- VĖSINIMO SISTEMAS
- Taisau visų rūšių
- ŠALDYTUVUS • SKALBIMO MAŠINAS • ELEKTRINES PLYTELES
- DŽIOVINTUVUS • KITUS BUITINIUS ĮRENGIMUS

Skambinti Vytui tel. 200-8960 arba 236-9071, Toronte. Greitas – sąžiningas – pigus patarnavimas. Visi darbai garantuoti pagal susitarimą.

LEDAS REFRIGERATION AIR CONDITIONING & HEATING

Taisau ir įvedu

- Centrinės šildymo ir A/C sistemos
- Skalbimo mašinas, džiovintuvus
- Oro drėkintuvus (Humidifiers)
- Indų plovimo mašinas, viryklas
- Šaldymo sistemos, šaldytuvus

Atlieku dujų, vandentiekio (plumbing), elektros darbus.

Skambinti R. Jareckui

tel. 416 370-3539 arba 416 740-9650 Toronte (Nemokamai atvažiuoju įkainoti)

ROYAL LEPAGE

Jei norite pirkti ar parduoti namą, ar gauti informaciją, prašau man paskambinti. Prižaduo mielai ir sąžiningai patarnauti

Lina Kuliavienė

2320 Bloor Street West
Toronto, Ontario M6S 1P2

Tel. 416 762-8255 FAX 416 762-8853

DRAUDA

Gyvybės – verslo – namų – automobilių – sveikatos – kelionių – pensijų (RRSP, RRIF)

Greitas ir tikslus patarnavimas. Skambinkite

JUOZUI EIMIUI RAMUI

tel. 239-7733

namų 766-5857

FAX 234-5187

INSURANCE BROKERS LIMITED

3836 BLOOR ST. W., ETOBICOKE, ONTARIO M9B 1L1

Klientų patogumui, susitarus, atvažiuoju į namus

Parduodant ar perkant nekilnojamo turto nuosavybę visais reikalais prašau kreiptis į

TEODORA STANULI

SAŽINGAS IR GREITAS PATARNAVIMAS

RE/MAX West Realty Inc.

1678 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A9

(2 blokas į vakarus nuo Lietuvių Namų)

tel. 416 769-1616 FAX 416 769-1524

Tyla dėl slaugos namų

VYTAS KULNYS

Toronto lietuvių slaugos namų komiteto išplatintame pranešime, išleistame 1997 m. kovo 19 d., teigiama: "Labdaros fondas gavo 2,4 mil. dol. paramą ilgalaikės priežiūros centrą pastatyti ant Dorval gatvės". Tai neatitinka tikrovės. Ši parama, skirta lietuvių slaugos namų statybai, gali būti taikoma bet kurioje Ontario sveikatos ministerijai priimtinoje vietovėje metropolinio Toronto ribose, ne tik Dorval gatvėje. Norintieji tuo įsitikinti gali kreiptis į Ontarijo sveikatos ministerijos atstovę Catharine Steele, tel. 416 327-4300.

Sveikatos ministerija siūlo slaugos namų lovų skaičių padidinti nuo 60 iki 100. Tai sukeltų dar daugiau problemų vykdančios slaugos namų statybą Toronto Lietuvių Namų automobilių aikštelėje. Taipogi valdžios atstovams iš anksto reikia įrodyti, kad užteks surinkti pinigų šiai statybai ir tik tuomet bus duodama pažadėta 2,4 mil. dolerių pašalpa. Šiuo metu tai dar nėra atlikta, ir minėta 2,4 mil. dolerių suma dar nėra LN šinioje.

Slaugos namų statybos komitetas praityje buvo pakvietęs patarėjais kelis žinomus profesionalus statybininkus. Visi be išimčių nepritarė slaugos namų statybai numatytoje Dorval gatvės vietoje. Šios statybos problemos ir sunkumai buvo nušviesti "TŽ" 1997 m. kovo 11 d. nr. Jų nuomone, statant slaugos namus ant požeminio traukinio tunelio, statybos kaina būtų per 10 milijonų dolerių, bet jokių būdu ne anksčiau skelbtai 4-5 mil. dolerių suma. Numatytoje vietoje, Dorval gatvėje, patalpų

įrengimas vienam asmeniui gali kainuoti per 10.000 dol., o statant tinkamesnėse vietose vidutinė patalpos kaina vienam asmeniui būtų 70.000 dol.

Šie duomenys buvo pateikti Toronto LN valdybai ir slaugos namų komitetui. Todėl sveikatos ministerijos atstovai siūlė parinkti tinkamesnę vietą. LN valdyba ir slaugos namų komitetas kažkodėl užsispyrę laikosi seno sprendimo – statyti slaugos namus ant požeminio traukinio tunelių.

Profesionalūs žinovai-statybininkai, jau dabar pasitraukę iš slaugos namų komiteto, savo lėšomis sąlyginai buvo užpirkę tinkamą sklypą šalia planuojamos Priskelimo parapijos sklypo. Tačiau LN valdyba atsisakė toliau tęsti diskusijas dėl galimo jo pirkimo, nors ir šandien įmanoma atnaujinti derybas su šio sklypo savininkais. (Šių asmenų pavardės žinomos straipsnio autoriui).

Toronto LN valdybos kovo 14 d. skelbime, išskabintame Priskelimo parapijos patalpose, Lietuvių Namuose ir Lietuvos kankinių šventovės salėje, sakoma: "Valdyba apgailestauja, kad minėtas straipsnis buvo paskelbtas "TŽ" kaip patikimas informacinis dokumentas, o išėjo kaip fantastiškas klaidėjimas. Valdyba tikisi, kad spaudos darbuotojai ateityje patikrins šio patikimo nuomonę vertę ir atitinkamai pasielgs". Spauddoje gildinama slaugos namų tema, keliamos naujos mintys, pateikiami nauji pasiūlymai aštuonerius metus trukusio bergždžio planavimo užbaigimui. LN valdyba tai vadina "fantastiškais klaidėjimais" ir reikalauja cenzūruoti demokratiniame spaudoje jiems nepatinkamus ar nepalankius straipsnius. Tokia LN valdybos laikysena neišsprendžia nei slaugos namų statybos problemų, nei stabdo LN silpnėjimo eigą. Argi LN valdyba ir dabar dar nemato savo klaidų, nemato į kokią aklytę Toronto Lietuvių Namai yra patekę?

LN nariai, jiems prijaunantieji asmenys ir lietuviškoji visuomenė turi skubiai susirūpinti mūsų, deja, mažėjančios bendruomenės ateitimi ir gelbėti silpnėjančius Toronto Lietuvių Namus.

Dalis Kalgario lietuvių sukaktuvinėje 40 metų veiklos gegužinėje 1997 m. birželio 15 d. p.p. Vyšniauskų sodyboje

Lietuvos pilietybės klausimu

Lietuvos respublikos ambasados kreipimasis

GERBIAMI TAUTIEČIAI,

Nuo LR ambasados Otavoje darbo pradžios buvo sutvarkyti dokumentai ir išduoti Lietuvos Respublikos pilietybę pasai 150 Kanados lietuvių. Daugeliu atveju ši procedūra vyko gana operatyviai ir sklandžiai. Deja, kai kurių mūsų tautiečių nepasitenkinimas, nežinojimas o kartais net įžeidinėjimai ambasados darbuotojų atžvilgiu verčia mus kreiptis į Jus, mieli lietuviai, šiuo klausimu, būtent, dėl nesklaidumų, įsigyjant LR pilietybę pasus.

Kiek galėdami stengiamės palengvinti šią kartais ilgai užtrunkančią procedūrą. Tačiau labai gaila, jog kai kurie asmenys nelabai supranta, kad Lietuvos Respublikos pilietybę pasas nėra tik įrankis dalyvaui rinkimuose, jo reikšmė yra daug platesnė,

ypač užsienio lietuviams. Yra būvę atvejų, kai pasas buvo išduotas po rinkimų, o žmogus tikėjosi gausias jį prieš, todėl atsisakęs mokėti ir už patį pasą, ir už konsulinės paslaugas. Kitiems atrodo, kad ambasada už LR pilietybę pasų dokumentų tvarkymą neturėtų reikalauti mokesčio. Dar kiti priekaištauja, kad dėl bankų krizės Lietuvoje jie ir taip daug prarado, todėl nieko daugiau nemokės.

Norime paaiškinti, kad visame pasaulyje už konsulinės paslaugas imamas mokestis, kuris yra pervedamas į valstybės biudžetą. To reikalauja Lietuvos įstatymai. Taip pat norėtume pabrėžti, kad tie piličiai, kurie Lietuvoje patys atsiima pasus ir sumoka litaus už pasą, vis tiek turi sumokėti ambasadai už dokumentų

tvarkymą.

Stengdamiesi išvengti tokių nesusipratimų, mokesčių už pasų dokumentų tvarkymą nuo šiol imsimės iš anksto. Norime priminti nuo 1996 metų liepos mėnesio ambasadoje patvirtintus konsulinės mokesčius: LR piličio paso išdavimas – 30 dolerių, vieno dokumento legalizavimas – 14 dolerių, vieno puslapio vertimo tikrinimas (ne pats vertimas) – 7 doleriai, vienos kopijos tvirtinimas – 7 doleriai, parašo tvirtinimas – 7 doleriai. Nelietuviški dokumentai be išimčių turi būti išversti (iki šiol stengdavomės be atlyginimo išversti dokumentus to pageidavusiems žmonėms, tačiau šios geranoriškos paslaugos imta įskaitai reikalauti, ko dėl didelio darbo krūvio ambasados darbuotojai dažnai neturi laiko atlikti). Taip pat imamas mokestis už pasų paslaugas. Ambasados išlaidas telefoniniams pokalbiams su Lietuva bei tarpinstitiniams pokalbiams Kanadoje pasų išdavimo klausimu padengia ambasada.

Kitas klausimas, kurį norėtume paaiškinti, yra kai kurių pasų ilgai užtrūkusių išdavimo procesas. Kuomet visi įstatymo reikalaujami dokumentai yra pristatyti, paprastai paso išdavimas ilgai neužtrunka. Deja, dėl įvairių priežasčių ambasadai pateikiami ne visi dokumentai. Kai trūksta kokio nors konkretaus dokumento, jis yra užprašomas iš archyvų ir dėl to paso išdavimas užtrunka labai ilgai.

Turime pripažinti, jog šią procedūrą kartais vilkina ir kai kurių biurokratų Vilniuje neatsakingumas. Į tai ne vieną kartą esame atkreipę LR Užsienio reikalų ministerijos atsakingų pareigūnų dėmesį. Kartais žmonės aiškina, kad jie yra lietuviai ir kokio čia įrodymo (t.y. dokumento) dar reikia. Mielie tautiečiai, niekas negincija tautybės, šiuo atveju kalbama apie Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinanti dokumentą bei griežtai reglamentuotą jo įsigijimo tvarką. To reikalauja įstatymai.

Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas sako, kad Lietuvoje neįteisinta dviguba pilietybė. Jeigu žmogus yra kitos valstybės piličtis, jis negali būti Lietuvos Respublikos piličiu. Yra viena svarbi išlyga – užsienio valstybės piličiai, turėję Lietuvos pilietybę tarp 1919 ir 1940 metų, ir jų vaikai, pagal įstatymą yra laikomi Lietuvos Respublikos piličiais ir, pateikę reikiamus dokumentus, jiems išduodami Lietuvos Respublikos piličio pasai. Asmenims, gimusiems prieš 1919 metus ir turintiems kitos valstybės pilietybę, reikia pateikti dokumentą, įrodantį jų turėtą Lietuvos pilietybę tarp 1918 ir 1940 metų (tinka bet koks legalus dokumentas, išduotas Lietuvoje minėtu laikotarpiu). O asmenims, gimusiems po 1940 metų ir turintiems kitos valstybės pilietybę, reikia pateikti dokumentus, liudijančius jų tėvų ar vieno iš tėvų turėtą Lietuvos pilietybę tarp 1919 ir 1940 metų. Nesant tokio dokumento (gavus atsakymą iš archyvų, kad tokio dokumento nėra išlikę) ir asmeniui pasirašius prisaikinią pareiškimą, jo pilietybės klausimą spręsdžia Pilietybės komisija. Visai tai, suprantama, užtrunka gana ilgai.

Naudodamiesi proga, dėkojame visiems Lietuvos piličiams, gyvenantiems Kanadoje, kuriems ambasada tarpininkavo įgyjant Lietuvos Respublikos pilietybę pasus, už supratimą, geranoriškumą ir kantrybę bei tuos šiltes mūsų darbo įvertinimus, kurių ambasados darbuotojai sulaukė gana daug.

Su pagarba,
Jonas Paslauskas,
Lietuvos Respublikos laikinasis reikalų patikėtinis Kanadoje
1997 m. liepos 8 d.

Perkat ar parduodat namą?
Patikėkit šį rūpestį man.
Aš jums sąžiningai patarnausiu.

Gintautas Tumosa
TEL. 416 769-1616
E-mail: gintast@interlog.com
Nemokamas namų įvertinimas

RE/MAX West Realty Inc., REALTOR®
1678 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A9

Registruota masažo terapeutė

Ramona Girdauskaitė, B.Sc., R.M.T.

20 High Park Blvd., Toronto.

Gydymasis masažas ("Craniosacral Therapy")

Prima pacientus pagal susitarimą

Telefonas 416 536-5437

Su gydytojo nurodymu dauguma privačių sveikatos draudos bendrovių (extended health care benefits) gydymą masažą padengia pilnai ar iš dalies.

Dantų gydytoja

Gintarė Sungailienė, D.S., D.D.S.

1553 Hurontario Street, (į pietus nuo QEWS)

Mississauga, Ontario L5G 3H7 Tel.: 905 271-7171

Taip pat gydytoja priima pacientus ketvirtadieniais

1588 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A7

(Priešais Lietuvių Namus)

Tel.: 416 530-1070

Dantų gydytojai

Dr. J. E. BIRGIOLAS, D.D.S.

Dr. S. DUBICKAS, D.D.S.

Dr. R. KARKA, D.D.S. M.S. Dip. Orth.

(Orthodontist)

2373 Bloor Street West

(Prie Jane St.)

Telefonas

416 763-5677

Advokatas

VIKTORAS E. RUDINSKAS,

B. Eng., M. Eng., B.C.L., LL.B., M.B.A., P. Eng.

27 John St., Second Floor

Weston, Ontario M9N 1J4

(arti Lawrence ir Weston Rd.)

Tel. 416 240-0594

Lengvai pasiekiamas

autobusu nr. 79 (Scarlett

Road) nuo Runnymede

požeminio stoties.

Advokatas

ALGIS S. PACEVIČIUS PACE, B.Sc., LL.B.

PACE, JOHNSON

2 Jane Street, Suite 500

(Bloor ir Jane gatvių kampas)

Toronto, Ontario M6S 4W3

Tel. 416 762-7393

Fax 416 762-0231

CMD INSURANCE SERVICES INC.

Dėl visu rūšių draudos Jūs galite kreiptis į **Walter Dresher (Drešer)**, taip pat naujos automobilų ir namų draudos reikalais; į **Rimą Drešerienę** kreiptis jau apdraustų automobilių ir namų reikalais ir į **Richardą Drešerį** – dėl visų komercinių draudų.
1945 Dundas St. E., Suite 215, Mississauga, Ontario, L4X 2T8

Tel. 905 624-4866, 1-800-665-3406

FAX 905 624-8238

CMD Insurance Services Inc.

Nekilnojamo turto įkainojimas – mortgičių, mokesčių, turto ir kt. Kreiptis į **Rick Drešerį** tel. 416 233-3334

DRESHER Appraisal Ltd.

Nekilnojamas turtas. Patarnavimai visose pirkimo ir pardavimo srityse. Kreiptis į **Valterį ar Rick Drešerius**

Tel. 416 233-3334

DRESHER Real Estate Ltd.

Patarnavimas - greitas ir tikslus!

V. DAUGINIS – telefonai 416 762-4232, 905 822-7376

Lilija Pacevičienė – telefonai 416 762-4232, 519 853-3652

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *

* GYVYBĖS * KOMERCINĖ *

DRAUDA - INSURANCE

Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,

2 Jari Street, Suite 204 (kampas Jane ir Bloor), Toronto, Ont. M6S 4W3

416 762-4232 FAX 416 762-5588

HOMELIFE
HomeLife/Realty
One Ltd.
Realtor-Member
FAX 416 763-5097

2261 Bloor Street West,
Toronto, Ontario M6S 1N8

Visais namų pirkimo-
pardavimo reikalais jus
informuos ir maloniai
patarnaus

NIJOLĖ B. BATES
tel. 416 763-5161
(24 val. pager)

Kelionės į Lietuvą 1997!
Kainos priklauso nuo oro linijos bei
kelionės trukmės. Teiraukitės apie mūsų SUPER SAVING kainas.
Sutvarkome išskirtimus ir parūpiname draudus
Organizuojame grupines ir individualias keliones laivais

Skambinti **Audronei** tel. 416 255-8473,
Faksas 416 252-8854
Re.#02556148 Division of Scandinavian Travel Centre

Royal Travels & Tours Inc.

I VILNIŲ –TAIP PIGIAI, KAD NEGALIME NET SKELBTI!
KELIONĖS Į KITAS VIETOVES ŠIĄ VASARĄ
(kainos Kanados doleriais):

• Bostonas nuo \$199	• Vankūveris nuo \$ 279
• Florida nuo \$149	• Londonas nuo \$ 469
ar mažiau	• Roma nuo \$ 899
• Los Angeles nuo \$369	• Australija nuo \$1,699

Taip pat turime naują kelionę laivu (7 naktys) Viduržemio jūroje
(Mediterranean) iš Barcelonos arba Romos, įskaitant skrydį.

SKAMBINTI ROYAL TRAVELS & TOURS – LIVIA,
TEL. 416 237-1767
4204B Dundas St. W., Main Floor, Etobicoke,
Ontario M8X 1Y6, FAX 416 237-9191

Prieš norėdami pirkti ar parduoti namus, kreipkitės į

RUBY REAL ESTATE LTD., Broker

27 John St., City of York, Ontario M9N 1J4

Tel. (416) 249-RUBY(7829)

Profesinis nekilnojamos nuosavybės reikalų tvarkymas

SKAMBINKITE:

Victor E. Rudinskas, Chief Broker,
B.Eng., M. Eng., P.Eng., B.C.L., LL.B., M.B.A.

ARBA

Dr. Leona Rudinskas, Associate Broker

Jūs galite sutaupyti už teisinį patarnavimą

Astra Travel & Services Inc.

1600 Bloor St. W., Toronto, (priešais Lietuvių Namus į vakarus)
Ontario, Canada, M6P 1A7

TEL: 416 538-1748 FAX: 416 538-4390

LIETUVIŠKAS kelių bluras

- Patarnauja visais kelių klausimais
- Ypatingai geros kainos visomis oro linijomis
- Nebrangūs ir patikimi draudimai
- Įdomūs maršrutai Lietuvoje
- Skubūs išskvėtimai
- Dokumentų vertimas
- Pačios geriausios kainos atvykstantiems iš Lietuvos
- Nemokamas bilietų pristatymas į namus
- Toronto miesto ribose keleiviams, negalintiems apsilankyti mūsų įstaigoje, patarnaujame namuose
- Dažnai skraidančių dėmesiai – 14-tas bilietas nemokamai

Rugpjūčio 9 dieną važiuokite su grupe, papigintos kainos, skrydis be nakvynės, patogus persėdimas.
Keliaudami per **Astra Travel & Services Inc.** kelionių agentūrą, padėsite Lietuvos našlaičiams. 5% pelno bus skiriama Lietuvos vaikų fondui ir našlaičių stovyklai "Saulutė" Palangoje.
Garantuojame sąžiningą patarnavimą!

Dr. DAIVA NORKIENĖ

ŠEIMOS GYDYTOJA

Mielai priima naujus pacientus

(416) 767-7725

2150 Bloor Street West (prie Runnymede), Toronto, Ontario M6S 4V7, Suite 205 (pirmame aukšte)

Juozas (Joseph) NORKUS

Re/max West įstaigoje
ilgiausiai dirbantis agentas.

- 25 metai namų remonto patyrimas.
- Daugiau kaip 12 metų pardavimo-pirkimo patyrimas.
- Namų nuomojimų ir nuomininkų reikalų specialistas.

RE/MAX West Realty Inc.

1678 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A9
Skambinti bet kuriuo metu įstaigos tel. 416 769-1616, namų – 416 532-5893

Nemokamas namų įvertinimas

TORONTONT

Anapilio žinios

– Wasagoje Gerojo Ganytojo šventovėje šiuo metu kun. Izidorius Gedvila Mišias laiko šokiadieniais 9 v.r., o sekmadieniais – 11 v.r.

– Punkske mirė a.a. Sigitas Vaičiulis, Danutės Naudžiūnienės tėvas, Onutės Azubalienės brolis.

– Anapilio vaikų choro „Angeliukai“ tėvų komitetas rengia antrąją vaikų dainavimo stovyklą, kuri bus Anapilio sodyboje rugpjūčio 25-29 dienomis. Stovyklai vadovaus Nijolė Benotienė.

– Mišios liepos 20, sekmadienį, 9.30 v.r. už a.a. Vladą Penkauską (XXV metinės), 11 v.r. už parapiją; Wasagoje 11 v.r. už a.a. Antaniną Kančaitienę-Marcinkienę, Henriką Kančaitį ir Karolį Marcinkų.

Lietuvių Namų žinios

– Sekmadienio, liepos 13, popietę dalyvavo 196 asmenys. Svečių knygoje pasirašė Kostas Žolpis iš Edmontono; Violeta Pependikytė, Liudė Budrikienė iš Vilniaus; Artūras Wilde iš Sudbury; dr. Petras Anusas, generalinis konsulas ir Lilija Anusienė iš Niujorko, S. Dabulskis iš Sault Ste. Marie, Ont. Pranešimus padarė ir su svečiais supažindino LN valdybos narys P. Štūrmis.

– LN valdybos posėdis – liepos 31, ketvirtadienį, 7 v.v.

– LN poilsio stovyklą rengiama pranciškonų stovyklavietėje „Kretinga“ rugpjūčio 9-16 d.d. Informacijos ir registracijos reikalais prašome skambinti stovyklos komendantui Zigmui Revui, tel. 416 251-9635, Augustinui Sukauskui, tel. 416 614-7739 arba Emiliui Bartminui, tel. 416 249-0490. Stovyklos užbaigimas – rugpjūčio 16, šeštadienį, 7 v.v. Programą atliks „Linksmieji broliai“ Algis Ulbinas ir Aleksas Kusinis. Bus loterija, šokiai, dainos ir kitos naujenybės.

– Kviečiame „Lokio“ svetainės lankytojus pasinaudoti pasiūlymu bei pageidavimų dėžute. Nauji sumanymai pagyvena veikla.

– Aukos slaugos namams primamos Toronto ir Hamiltono kredito kooperatyvuose arba siųsti tiesiog: Labdaros fondas, 1573 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A6.

– „Angeliukų“ chorui aukoko: \$50 – A. Vaišvilienė (savo tėvų a.a. Jurgio 44-tųjų ir a.a. Uršulės 33-čiųjų mirties metinių proga); \$25 – T. Renkauskienė.

– Šv. Jono lietuvių kapinėms aukoko: \$100 – K. J. Norkus (savo žmonos a.a. Elenos atminimui), Brita su šeima (savo mamoms a.a. Marijos Kybrancienės I mirties metinių proga); \$50 – A. M. Empakeriai (a.a. Michalinos Dausienės IV mirties metinių proga); \$25 – T. Renkauskienė.

– Anapilio keltuvo vajui aukoko: \$300 – R. Bražukienė; \$25 – T. Renkauskienė.

– A. a. Petro Derliūno atminimui, užjausdami žmoną Onutę Derliūnienę, „Tėviškės žiburių“ darbuotojai Anapilio keltuvo vajui aukoko \$55.

– A. a. Danutės Rukšienės atminimui, užjausdami vyrą Stasį, dukrą Živilę ir artimuosius, Ona ir Bronius Sergačiai „Tėviškės žiburiais“ aukoko \$50.

– A. a. Br. Rūkštėlė (Rukstiles), gimęs 1912 m. liepos 10 d. Gražiškuose, Vilkaviškio apskr., mirė 1997 m. birželio 2 d. Toronte. Palaidotas miesto lėšomis.

– A. a. Mikalinos Stankevičienės vienerių metų mirties sukakties atminimui duktė Irena Zubienė ir šeima „Tėviškės žiburiais“ aukoko \$50.

– Toronto operos rūmų statybos planai artėja prie įgyvendinimo. Ontario provincija parodo Canadian Opera Company (COC) už 17 milijonų dolerių sklypą prie University ir Queen W. gatvių sankryžos, pietryčių pusėje. Operos rūmų planai ir statyba kainuotų dar 65 milijonus, bet jau yra dosnus aukotojas, pažadėjęs 20 milijonų šio projekto pradžiai. Likusius pinigų turės suaukoti operos mėgėjai, nes valdžios pinigų tam tikslui nebus paskirta. Vajaus pradžia numatyta dar šiais metais. Pagaliau didžiausias Kanados didmiestis galės džiaugtis savais operos rūmais. Iki šiol COC naudojo Hummingbird (ankščiau vadinama O'Keefe) sale, kurios akustika nepergeriausia ir kartais dėl to trūkumo nebuvo galima atskleisti žymesnių dainininkų į Toronto operos pastatymus. G.K.

Prisikėlimo parapijos žinios

– Pakrikštyti: Juozas, Jono ir Holly Olekų sūnus; Jonathan-Lukas, Cynthia (Strimaitytės) ir John Rego sūnus.

– Parapijos kavinėje sekmadieniais ir vasarą gaminami lietuviški valgiai.

– Liepos 8 d. palaidota a.a. Annie Evask (Ona Ivaškievė), 99 m.; liepos 12 d. palaidotas a.a. Antanas Bernotaitis, 95 m.

– Kelionė į Midland'o Kanados kankinių šventovę, kur yra pastatytas lietuviškas kryžius Lietuvos kankiniams pagerbti, organizuojama Kanados lietuvių katalikų centro, vyks rugpjūčio 3 d. Autobusas išvažiuos nuo šios parapijos 12 v.r. ir grįš apie 7 v.v. Dienos programoj: Rožinis 2.30 v.p.p., Mišios 3 v.p.p. Kelionės kaina \$18.

– „Kretingos“ stovyklą, Wasagoje, stovyklauja 100 vaikų. Stovyklai vadovauja vedėja L. Kulianienė, kapelionas kun. E. Putrimas, komendantas S. Bakšys, muzikos vadovė R. Poskočimienė, talkininkai didelio būrio kitų vadovų ir administracijos pareigūnų. Šeimininkės – V. Dulionienė, D. Enskaitienė, I. Paškauskienė, R. Yčienė ir B. Wilkinson. Rūta Jaglowitz rūpinasi maisto supirkimu. Stovykla baigiasi liepos 19 d. Antroji stovykla lietuvių kilmės lietuviškai nekalbančiams vaikams prasidės liepos 20 d. ir baigsis rugpjūčio 2 d.

– Mišios liepos 20, sekmadienį: 8.15 v.r. už a.a. prel. Praną Vaserį; 9.15 v.r. už a.a. Salomėją Pundžiūnienę; 10.15 v.r. už a.a. Pranę ir Danielių Siminkevičius, Sukauskų šeimos mirusius ir a.a. Salomėją Pundžiūnienę; 11.30 v.r. už gyvus ir mirusius parapijiečius.

– Lietuvių pamaldos Kanados kankinių šventovėje Midlande įvyks rugpjūčio 3, sekmadienį. Rožinis bus kalbamas šventovėje 2.30 v.p.p. ir Mišios atnašaujamos 3 v.p.p. Po Mišių – trumpas apeigos prie lietuvių kryžiaus. Organizacijos prašomos dalyvauti su vėliavomis. Pamaldas rengia ir visus maloniai kviečia dalyvauti Kanados lietuvių katalikų centras. J.A.

– Kanados tautos fondui aukoko: \$200 – P. Markuškis; \$150 – B. Sergautas; \$100 – Pr. Basys, L. Balsienė, L. Dūda, J. Klirikaitis, B. Laučys, S. Urbantas; \$50 – P. Krilavičius, J. Rovas, Z. A. Stančik, J. B. Vaidotai, Br. Vaidila; \$25 – A. G. Zalagėnas, Vyt. Biškauskas; \$20 – E. G. Jasas, J. Krauskas, V. Norvaišienė, Vl. Naušėda, J. Rugys; \$10 – J. Pužas. Nuosirdžiai dėkoja visiems aukotojams KT fondo valdyba. Aukos šiam fondui galima siųsti šiuo adresu: E. Steponas, 310 Rathburn Rd., Etobicoke, Ont. M9B 2L8. B.L.

– A. a. Kęstutis Grigaitis, 92 m. amžiaus, buvęs torontietis, KLB, PLB ir skautų veikėjas, šiuo metu ilgesnį laiką gyvenęs Floridoje, mirė liepos 11 d. St. Petersburg, Fl. Laidojamas šį šeštadienį, liepos 19, 12 val. Šv. Jono lietuvių kapinėse. Po laidojimo apeigų – gedulinės Mišios Lietuvos kankinių šventovėje.

– Kanados vyriausybės paskelbtame diplomatinės paskyrimų sąrašo dvi lietuviškos pavardės iš 28. Pirmoji – Aleksandra Bugailiskis, buvusi valstybės tarnautoja, paskirta Kanados ambasadore Sirijai. Antroji – Marius Grinius, paskirtas Kanados ambasadoriumi Vietnamui. Pastarasis jau daug metų darbuojasi Kanados užsienio reikalų ministerijoje ir palaiko ryšius su savo tautiečiais.

Paieškojimas

Rožytė Mažeikienė, Naujoji g-vė 60-10, 4580 Alytus, Lietuva, ieško savo brolio, Vaclovo Dubinskio, gyvenusio 228 Pacific Ave., Toronte. Žinantys ką nors apie jį prašomi pranešti aukščiau nurodytu adresu.

Punia Construction Ltd.

NAMŲ REMONTO BENDROVĖ atlieka įvairiausių statybos-remonto darbų. Įvedame dujotiekius, oro ir vandens šildymo sistemas, atliekame visus elektros bei vandentiekio darbus, nusauginame rūsius, dengiame stogus ir t. t. Garantuojame gerą darbo kokybę. Skambinti Alvydui tel. 905 848-9628 416 609-5108 (pager).

– „Tėviškės žiburių“ pasakutinis numeris prieš atostogas išeis liepos 29 d., o poatostoginis numeris – rugpjūčio 19 d. Atostogų metu neveiks redakcija ir spaustuvė. Administracija dirbs visas dienas, išskyrus šventes ir savaitgalius. Redakcija ir spaustuvė po atostogų pradės dirbti rugpjūčio 12 d.

Nauja PLB valdyba

Elitos pranešimu, IX-tasis Pasaulio lietuvių bendruomenės seimas 1997 m. liepos 5 d. Vilniuje išrinko naują PLB valdybą: iš JAV-bių Vytautą Kamanatą, Mildą Lenkauskienę, Algį Rugienį ir Horstą Žibą; iš Kanados – Rasą Kurienę, Audrį Šileiką, kun. Edį Putrimą; iš Ukrainos – Danutę Čiornų, iš Vokietijos – Tomą Bartusevičių, iš Rusijos – Vytį Vilūną, iš Australijos – Gabrielių Žemkalnį.

Valdybos pirmininku išrinktas Vytautas Kamanatas spaudos atstovams pareiškė, kad PLB valdybos nariai ketina vėl susirinkti Lietuvoje kitų metų vasarą, kai Vilniuje vyks Pasaulio lietuvių dainų šventė. Į X-tąjį seimą numatoma rinktis 2000 metais. Inf.

– Pirmosios lietuviškos knygos – „Mažvydo „Katekizmo“ 450 metų sukaktis bus paminėta, šalia kitų renginių, ir ekumeninėmis pamaldomis Toronto Prisikėlimo šventovėje 1997 m. spalio 5, sekmadienį, 3 v.p.p. Pamaldas rengia lietuvių katalikų ir evangelikų parapijos. Numatyta atitinkama religinė programa.

– Kun. P. Azubalio stipendijų fondas kasmet skiria stipendiją humanitarinius mokslus studijuojantiems jaunuoliams. Prašymus galima siųsti iki spalio 1 d. Dr. A. Kazlauskienė, 128 Dunn Street, Oakville, Ontario L6J 3E2.

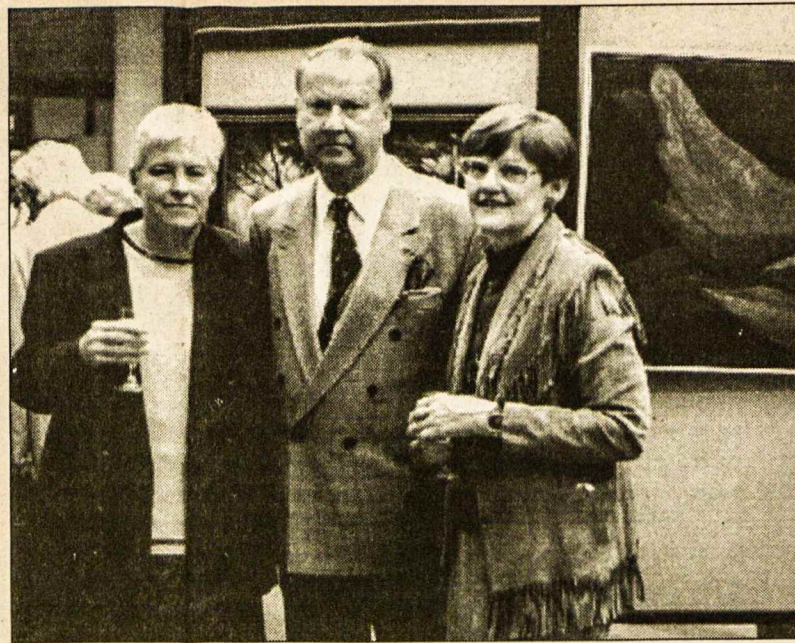
– Generalinis Lietuvos konsulas Niujorko dr. Petras Anusas su žmona Lilija, lydimi R. Sondas, lankėsi Toronte ir Mississaugoje, domėjosi vietinių lietuvių veikla bei institucijomis. Aplankė jie ir „Tėviškės žiburius“, kuriuos skaito Niujorko. Gėrėjosi Anapilio sodyba, jos pastatais, šventove, kapinėmis. Ta proga papasakojo ir Niujorko lietuvių rūpesčius ryšium su numatomu tenyškio pranciškonų vienuolyno uždarymu, nes gali netekti Kultūros židinio, esančio vienuolyno komplekse.

– Gautas laiškas iš Kiauklių parapijos (Kaišiadorių vyskupijos) klebono kanauninko J. Andrikonio. Jis dėkoja aukojusiems sovietų kariuomenės su naikintai šventovei atstatyti, ypač iki šiol dosniausiam aukotojui J. Vaskelai. Pastaruoju metu prie aukotojų prisidėjo V. E. Kriščiūnai \$100 auka, tuo padidindami savo įnašą iki \$300. Viena tautietė paukojo \$1000, bet nelcdo skelbti savo pavardės. Aukos minėtam tikslui priimamos ir toliau per Lietuvos kankinių parapiją (Lithuanian Martyrs' Church) Mississaugoje. Minėtos būsimos šventovės pamatai jau paruošti, bet statybos pradėti negali, nes dar daug trūksta lėšų.

– „Santarvės“, Mažeikių rajono laikraščio 1997 m. sausio 9 d. laidoje Jonas Stankus, rašydamas apie lietuviškos knygos sukaktį praneša, kad „sužinoję apie Toronte veikiančią Kanados lietuvių tautos fondą, užmezgėme ryšius su juo atstovu Brunonu Laučiu. Ir štai gavome pranešimą, kad iš Kanados mums atėjo siunta – net aštuonios dėžės įvairios literatūros“. Tai buvusi maloni ir džiugi dovana knygos minėjimo išvakarėse.

– Kauno arkivyskupijos Vaikų dienoms centrums aukoko: \$200 – E. Juzėnienė; \$50 – L. O. Rimkai, G. B. Trinkos, A. M. Empakeriai (a.a. Michalinos Dausienės IV mirties metinių proga).

BANGA RENOVATIONS, namų remonto bei pataisymų bendrovė, atlieka įvairius stalius, vidaus sienų (drywall), plytelių klojimą, daugiabučių rūsius, vonias kambarius. Taiso smulkius vandentiekio bei elektros gedimus. Stato lauk verandas, tvoras. Garantuojamos prieinamos kainos ir darbo kokybė. Skambinti Robertui Melkui, tel. 416 760-7181.

KAZYS BARONAS, nuolatinis „Tėviškės žiburių“ bendradarbis, gyventojas Vokietijos Viernheime, su žmona HELGA (kairėje) aplankė miesto didžiausio banko surengtoje dail. JÜRATĖS BATŪRAITĖS-LEMKIENĖS (dešinėje) meno darbų parodą

Paroda banko patalpose

Dail. Jūratės Batūraitės-Lemkienės, buvusios torontietės, kūrinių parodą surengė didžiausias Viernheimo bankas savo patalpose. Kvietus svečius pasveikino banko direktorius pažymėdamas, kad bankas atlieka ne tik savo pareigas, bet taip pat suteikia forumą, rodydamas jaunų dailininkų darbus.

Suaugusių vakarinių kursų vedėjas supažindino su Jūratės kūryba ir pasidžiaugė, kad menas rado kelią ne tik muziejuje ar parodoje salėje, bet ir įstaigoje. Ne visi lanko parodas, o atvykę į banką, žmonės nepastebimai įtraukiami į meno pasaulį ir gal net ketvirtį valandos paskiria kūrinių apžiūrai. Labai teisingai kursų vedėjas pastebėjo, kad dail. Jūratės Batūraitės-Lemkienės motyvai remiasi žmogum ir gamtovaizdžiais. Gal tas surišta su jos gyvenimu, nes dailininkė gimė Wuerzburg'e, su tėvais išvyko į Australiją ir iš „kengūrų“ žemės persikėlė į Kanados Torontą. Vokietis padarė labai išsamią paveikslų apžvalgą, palygindamas keletą kūrinių su

garsaus vokiečių menininko A. Diurerio darbas.

Jūratė 1968-73 m. studijavo Toronte Ontario meno mokykloje ir pedagoginiam institute. Nuo 1978 m. gyvena lietuvių gimnazijos miestelyje, kur vyras mokytoja. Jos parodos buvo rengtos Toronte, Bonoje, Heppenheim, Frankfurt, Pfungstadte, Vilniuje. Jos kūrinių turi įsigiję muziejai bei privatūs asmenys JAV-bėse, Vokietijoje ir Lietuvoje. Savo darbus Jūratė įteikė Lietuvos seimo pirm. prof. V. Landsbergiui bei švietimo ministeriui Z. Zinkevičiui, iliustravo dr. M. ir V. Anyso leidinį. Jūratė banko patalpose buvo išstatičius 23 paveikslus.

Parodos metu pianinu skambino Jūratės sūnus studentas Vytautas. Reikia stebėtis Jūratės kūrybingumu, nes būdama keturių vaikų motina dar randa laiko ir meniniam pasauliui. Linkime Jūratei ir toliau garsinti Lietuvos vardą Vokietijoje, nes parodų proga spaudoje visada minimas gintaro kraštas. K.B.

BRAŠKĖS

Pacių priskintos arba jau paruoštos pardavimui

Whittamore's
Berry Farm

8100 Steeles Avenue East, 6 km į rytus nuo Markham Rd. (Hwy. 48)

Tel. 905 294-3275

Vilija Valuškienė,

diplomuota pianistė-pedagogė, priima mokinius nuo 4 m. amžiaus fortepijono, dainavimo, teorijos pamokoms. Taip pat ruošia konservatorijos egzaminams. Moko visomis savaitės dienomis, gali atvažiuoti į mokinio namus.

Tel. 416 531-1906

Adresas: 12 Bartlett Ave (Bloor ir Dufferin), Toronto, Ont. M6H 3E6. Fax 531-1906

– Algis Zaparackas, Detroito lietuvių radijo programos vedėjas, Bendruomenės bei politinių organizacijų veikėjas, liepos 9 d. lankėsi „Tėviškės žiburių“ redakcijoje, papasakojo apie JAV lietuvių nuotaikas ir sumanymus besiruošiant Lietuvos prezidento rinkimus. Pokalbyje dalyvavo kartu su juo atvykęs jo tėvas p. Zaparackas.

– Andrius Gedris, Hamiltono gyvenantis jaunesnės kartos lietuvių veikėjas, atsiuntė „Tėviškės žiburiams“ kopiją laiško, rašyto KLB krašto valdybos vicepirmininkei N. Liacienėi, atliepiančią pastarosios paskelbtą „TŽ“ 26 nr. kreipimąsi į Kanados ministrį pirmininką Jean Chretien Lietuvos priėmimo ŠAS-gno (NATO) reikalui. Keturių puslapių laiške A. Gedris išsamiai išdėsto savo pažiūras ir faktus, kurie neturėtų būti klaidinimi Lietuvai patekti į ŠAS-gą, nurodo kai kuriuos Lietuvos pirmumo palyginimus, bei su kitomis ŠAS-gai norinčiomis priklausyti valstybėmis. Laiško autorius pritaria KLB krašto valdybos veiklai stengiantis padėti Lietuvai, siekiančiai ŠAS (NATO) narystės.

– Mjr. Valdemaras Sarapinas, Lietuvos gynybos karinis atstovas JAV-bėse, paskirtas toms pačioms pareigoms ir Kanadoje. Jo paskyrimo apeigos įvyko Otavoje liepos 11 d. Kanados gynybos departamente, kurio Protokolo tarnybos vadovas plk. D. D. Dalziel įteikė jam specialius dokumentus, patvirtinančius jo, kaip karinio atstovo Kanadoje, statusą. Po oficialios dalies mjr. V. Sarapinas susitiko su Kanados gynybos štabo viršininko pavaduotoju gen. R. Z. Henault, ŠAS-gos (Nato) politikos skyriaus direktoriumi A. P. Rasiuliui, kitais aukštais pareigūnais. Ta proga Kanados gynybos departamentas surengė iškilmingus pietus, kuriuose tarp kitų aukštų kariškių dalyvavo ir Lietuvos ambasados reikalų patikėtinis J. Paslauskas. Karinis atstovas mjr. V. Sarapinas susitiko ir su KLB darbuotojais. Jo nuolatinis gyvenamasis vieta lieka Vašingtone. LR amb. inf.

– GALIME šeimoni priimti gyventi žmogų, kuriam reikalinga priežiūra. Suteiksim atskirą kambarį, maistą, aptarnausime, nuvešime pas gydytojus ir į šventovę. Kreiptis tel. 416 233-5996.

MONTREAL

Kun. Kazimieras Ambrasas, SJ, paskirtas Aušros Vartų parapijos administratorium-klebonu. Buvęs klebonas kun. Juozas Aranauskas, SJ, pasilieka Montrealyje, bet nemažai laiko praleis prancūzų jėzuitų namuose Laurinijoje.

– „The Gazette“ liepos 5 pirmame puslapyje įdėjo didelę nuotrauką Montrealyje gyvenančio Mamerto Rolland Mačiuko, kuris, pagal laikraštį, priklausęs dvilyktajam lietuvių batalionui, naikinusiam žydus ir čigonus. Ilgame straipsnyje aprašo kaimynų atsiliepimus apie jį. Keista, kad Mamerto kaltė dar neįrodyta, o reklama jau didžiausia. Prieš porą metų dviem lietuviams iškilmingai buvo įteiktas „Teisiojo medalis“, bet ta žinutė buvo išspausdinta tik tolimuose dienraščio puslapiuose.

– A. a. Juozas Piečaitis, 68 m. amžiaus, po ilgos ligos mirė liepos 5 d. Liko žmona, penki sūnūs, kurių keturi vedę, sesuo ir brolis su šeima, šeši vaikaičiai, daug giminių ir pažįstamų šiame žemyne ir Lietuvoje. Liepos 7 d. Aušros Var-

tų šventovėje kun. K. Ambrasas, SJ, kalbėjo Rožinį, KLB Montrealio apylinkės valdybos pirm. Arūnas Staškevičius iškėlė a.a. Juozo bendruomeninę veiklą. Velionies brolis Vincas paskaitė atitinkamą Henriko Nagio eilėraštį. Prie karsto susibūrę Romo Otto vadovaujami skautai pagiedojo „Ateina naktis“. Kitą rytą gedulines Mišias aukoko kun. K. Ambrasas, SJ, ir Lietuvos kankinių parapijos (Mississauga, Ont.) klebonas prel. Jonas Staškevičius. Pastarasis pasakė ir pamokslą. Pamaldų metu giedojo „Aušros“ moterų dainos vienetas, vadovaujamas muz. Aleksandro Stankevičiaus. Cote des Neiges kapinėse maldas kalbėjo abu dvasiškai. Atsiveikinusio žodį tarė vyriausias sūnus Rimas. Palaikai palaidoti šalia pirmosios žmonos Eufrazinos Rudžiauskaitės.

– Velionies atminimui buvo renkamos aukos Lietuvos kredo unijų specialių projektų fondui („J. Piečaitis memorial foundation“, Nr. 5810, „Litas“, 1475 de Seve, Montreal, Que. H4E 2A8). B.S.

LITAS

Montrealio lietuvių kredito unija

1475, rue De Sève, Montréal (Québec) H4E 2A8

Tel.: 766-5827

FAX: 766-1349

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

Namai – Automobilių – Prekyba – Apsakomybė
3907A Rosemont Blvd., Montreal, Que. H1X 1L7

Tel. 514 722-3545

FAX 514 722-3546

JOANA ADAMONYTĖ, A.I.B.

DONNA SVRAKA, A.I.B.

PETRAS ADAMONIS, C.I.B.

Res. 514 256-5355

Greitas ir tikslus patarnavimas. Pasiteiravimas nelpareigoja apsidrausti.

TEVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

savaitraštis, didelio formato, 10 puslapių, reguliari metinė prenumerata – \$40.00, rėmėjo – \$50.00, garbės – \$60.00 (JAV-se amerikietiška)

Prašau siuntinėti „Tėviškės žiburius“ ištisus metus šiam NAUJAM skaitytojui (metinė prenumerata \$30.00)

Vardas, pavardė

Adresas

Siunčiu prenumeratą dol., auką dol.

Laikraščio adresas:

„Tėviškės žiburiai“

2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ontario, L5C 1T3, Canada

Norintiems susipažinti „Tėviškės žiburiai“ siunčiami nemokamai keletą savaičių. Prašome pranešti tokių asmenų adresus.

ADMINISTRACIJA

WASAGOJE išnuomojamas vasarnamis suaugusiems 53-oje gatvėje prie lietuvių šventovės. Skambinti Mississaugoje tel. 905 272-3254.

MERGINA iš Lietuvos gali prižiūrėti vaikus, senelius ir atlikti namų ruošos darbus. Skambinti vakarais tel. 905 451-6735.

CLEAN FOREVER. Valome kilimus, minkštus baldus ir automobilių vidų nauju būdu – sausomis putomis. Kilimas išdžiūna per 1-2 valandas. Labai gera kokybė. Skambinti bet kuriuo laiku tel. 416 503-1687.

MOTERIS, atvykusi iš Lietuvos, ieško darbo. Gali prižiūrėti vyresnio amžiaus žmones, vaikus, tvarkyti namus. Skambinti tel. 416 767-6718. Kvesti Violeta.

IŠNUOMOJAMI KAMBARIAI netoli „U of T, Scarb.“ Žemesnės kainos studentams arba ateiviams iš Lietuvos. Skambinti telefonu 416 281-9970, faksas – 416 281-3504.

CANDLELIGHT CATERING Gaminamas maistas pokyliams, vestuvėms, mergvakariams, krikštynoms ir pusryčiams. Parūpinam gėles. Skambinti tel. 416 622-9753 Joanai Bubulienėi.

Dr. Gina J. Ginčauskaitė optometristė

1551 Bloor Street West, Toronto, Ont. M6P 1A5

(prie Lietuvių Namų)

Priima pacientus pagal susitarimą

Tel. 416 532-7115

Susitarus priima pacientus ir vakarais

DĖL PAŠTO VĖLAVIMŲ galima skųstis skambinant 416 979-8822 arba 1-800-267-1177. Palikti adresą su pašto kodu. Kuo daugiau bus užregistruota adresų, kuriems vėluojasi laikraščio pristatymas, tuo bus atkreiptas didesnis dėmesys.

ATLIEKU stalius, vidaus sienų (drywall), dažymo, plytelių dėjimo, elektros įvedimo, vandentiekio sistemos įvedimo (plumbing) darbus. Įrengiu pirtis (saunas). Skambinti Algiiui tel. 905 272-8323. Pager 416 715-4783.

Neužmirškime spaudos

Išskelaujantiems į amžinybę k